GEORGI GOSPODINOV

VE HER ŞEY AYA BÜRÜNDÜ

öyküler

metis

Georgi Gospodinov

VE HER ŞEY AYA BÜRÜNDÜ

Bulgaristan'ın 1989 sonrasında en çok çevrilen yazarlarından biri olan Georgi Gospodinov 1968 yılında Yambol'da doğdu. Sofya Üniversitesi'nde Bulgar filolojisi okuyan Gospodinov, 1992'de yayımladığı ilk şiir kitabıyla edebiyat dünyasına başarılı bir giriş yaptı. Bir süre şiire ağırlık verdikten sonra düzyazıya yönelerek 1999 yılında *Doğal Roman*'ı (Metis, 2018) yayımladı. Uluslararası çapta ilgi gören roman ve onu takip eden ilk öykü kitabı *Ve Başka Öyküler* (2001) pek çok dile çevrildi. 2012'de yayımlanan ikinci romanı *Hüznün Fiziği* (Metis, 2017) Bulgaristan'da Yılın En İyi Romanı Ödülü'ne (2013), Jan Michalski Edebiyat Ödülü'ne (2016) ve Angelus Edebiyat Ödülü'ne (2019) layık görüldü. Yazarın 2020 yılında yayımlanan romanı *Zaman Sığınağı* (Metis, 2022) İtalya'nın en prestijli edebiyat ödülü olan Premio Strega Europeo'yu ve 2023 Uluslararası Booker Ödülü'nü kazandı; babasının ölümünü anlattığı *Bahçıvan ve Ölüm* (Metis, 2025) adlı kitabı ise yayımlandığı ülkelerde yoğun ilgi gördü. Türkçede Kitapyurdu Türkiye Okur Ödülleri 2025 "En İyi Roman" ödülünü aldı. Farklı yazın türleriyle uğraşmayı seven Gospodinov'un eserleri arasında şiir, öykü ve romanların yanı sıra oyunlar ve denemeler de yer alıyor.

Metis Yayınları
İpek Sokak 5, 34433 Beyoğlu, İstanbul
e-posta: info@metiskitap.com
www.metiskitap.com
Yayınevi Sertifika No: 43544

Metis Edebiyat
VE HER ŞEY AYA BÜRÜNDÜ
Georgi Gospodinov

Bulgarca Basımı:
И ВСИЧКО СТАНА ЛУНА
Janet 45, 2013

© Georgi Gospodinov, 2013
© Metis Yayınları, 2025
Çeviri Eser © Hasine Şen Karadeniz, 2025

İlk Basım: Nisan 2026

Metis Edebiyat Yayın Yönetmeni:
Müge Gürsoy Sökmen

Yayıma Hazırlayan: Özde Duygu Gürkan

Kapak Tasarımı: Emine Bora

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık:
Metis Yayıncılık Ltd.

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaacılık Ltd.
Fatih Sanayi Sitesi No: 12/197 Topkapı, İstanbul
Matbaa Sertifika No: 44865

ISBN-13: 978-605-316-465-4

Bu kitabın hiçbir bölümü yapay zekâ teknolojilerinin veya sistemlerinin eğitimi amacıyla herhangi bir şekilde kullanılamaz ya da çoğaltılamaz. Bu eser metin ve veri madenciliğine kapalıdır (AB Direktifi (EU) 2019/790, Madde 4(3)).

Eserin bütünüyle ya da kısmen fotokopisinin çekilmesi, mekanik ya da elektronik araçlarla çoğaltılması, kopyalanarak internette ya da herhangi bir veri saklama cihazında bulundurulması, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun hükümlerine aykırıdır ve hak sahiplerinin maddi ve manevi haklarının çiğnenmesi anlamına geldiği için suç oluşturmaktadır.

GEORGI GOSPODINOV

VE HER ŞEY AYA BÜRÜNDÜ

öyküler

Bulgarcadan Çeviren:
HASİNE ŞEN KARADENİZ

metis

METİS YAYINLARI
GEORGI GOSPODINOV KOLEKSİYONU

•

HÜZNÜN FİZİĞİ 2017

DOĞAL ROMAN 2018

ZAMAN SIĞINAĞI 2022

YOKLUĞUN HARİTALARI 2025

BAHÇIVAN VE ÖLÜM 2025

VE HER ŞEY AYA BÜRÜNDÜ 2026

İÇİNDEKİLER

8 DAKİKA 19 SANİYE	9
BULGARİSTAN OTELİ'NİN ÖNÜNDE	16
HAYALETLER	24
BABA EDİNME	27
TÖREN	34
KADINLAR ALFABESİ	51
LİZBON'DA CARLA'YI ARAMAK	61
DO NOT DISTURB	68
İSİMLERİN TANRISI	74
KIZI	78
AH, HENRY!	82
LORA'YA	92
VİŞNE ÇAYI	95
FOTOĞRAF	104
FLORALLE KARŞILAŞMA	108
AHİR ZAMANDAN YÜZLER	113
YAŞLI ADAM VE DENİZ	123
SIX DEGREES OF SEPARATION	128
VE HER ŞEY AYA BÜRÜNDÜ	133

8 DAKİKA 19 SANİYE

Bu metni okumaya başladığın anda güneş artık sönmüş olabilir, ama sen bunu henüz bilmiyorsun. Ölüm haberinin sana ulaşmasına tam 8 dakika 19 saniye var. Işık oradan bu kadar sürede yol alır. Sonra karanlık olacak. Şu âna kadar 9 saniyesi geçti. Ne yapabilirsin? Fırla, en önemli şeyleri topla – telefonunu, paranı, pasaportunu. Bekle bir dakika, bir yere mi gideceksin ki? Boş ver şimdi eşyaları. Yakınlarını ara, onlar bilmiyor. Dünyanın sonunu ve armağan edilen, onların farkında olmadığı (şimdi artık 7 dakikadan da az kalan) süreyi duyur. Onlara hemen yola çıkmalarını söyle, eğer yakındaysalar... Nereye... Bir arada olmanız için... 7 dakikada mümkün değil. Bulundukları yerde kalsınlar ve masanın altına saklansınlar. Her şey saçma görünüyor. Güneşin sönmesiyle ilgili hiç deneyimin yok. Elektriğin kesilmesi gibi değil bu. Onları sevdiğini, karanlıkta buluşacağınızı söyle. Başka... Sevdiğin her şeyden son bir kez tatmak istiyorsun ama zaman sadece buzdolabından bir kaşık kiraz reçeli almaya yetiyor. Kedi bir yerlere gizlenmiş. O da biliyor. Pencereyi açıyorsun. Dışarıda insanlar güneşin son dakikalarını boşa harcıyor. Bağırmak istiyorsun. Lanet olsun, bu ışığın aynı olmadığını gör-

müyor musunuz? Bunu da yapmıyorsun. Peki sonra ne olacak? Gezegenler kaçışıp dağılacak mı, okyanuslar taşacak mı, sonsuz bir kutup kışı çökecek mi? Ve bunlar hemen mi olacak, yoksa bize biraz daha zaman tanınacak mı? Birkaç dakika daha, zifiri karanlıkta bir saat. Hâlâ burada mısın? Son saniyeleri birlikte sayalım – on üç, on iki, on bir (bilerek yazıyla yazıyorum, zamanı uzatmak için), on, dokuz, sekiz, yedi, altı, beş, dört, üç (dayan ve elveda, eğer daha sonra görüşemezsek), iki, bir...

Eğer bir sonraki cümleyi okuyorsan, güneş sönmemiş demektir. Şimdilik. Peki ne zaman sönecek? Bunu tam olarak 8 dakika 19 saniye sonra anlayacağız. Artık daha da az kaldı. Bir kıyamet atlatmış biri olarak, şimdi güneşin kalan saniyelerini sayma lüksüne sahipsin. Ve kalan 8 dakika boyunca bu hikâyeye bir göz atabilirsin. Zamanında bitmesi için o kadar sürmesine dikkat ettim.

...

Bir bulut yavaş yavaş gökyüzünü kaplamaya başladı. Yağmurun mu yağacağı yoksa sonun mu geldiği belli değildi. O kıyamet öncesi günler tarif edilemezdi. Kargaşa, curcuna, ortalıkta başıboş dolaşan serseriler, eşyalarını toplayan aileler, sanki gidecek bir yerleri varmış gibi. Tuhaf bir telaş panayırı, daha çok iki yüzyıl öncesine ait bir tablo – Thackeray, Dickens, bağırış çağırışlar, koşturmaca, gürültü, yaklaşan ölü sessizlik öncesinde gerçek bir canlanma. Ve gerçekleşmemiş eski kehanetlere rağmen (tam iki başarısız kıyamet girişimi), şimdi her şey sanki giderek daha inandırıcı bir şekilde oraya, sona doğru ilerliyordu. Üstelik artık bunu gizlemenin de bir yolu kalmamıştı. Hatta iki küresel gazinin sah-

neye çıkışı bile –saçları artık ağarmış olan Bay Obama ve o demir ihtiyar Bayan Merkel– pek bir fark yaratmadı. İkisi de dünyanın sonunun mümkün olduğunca kontrollü bir şekilde erteleneceğine dair söz verdi. "Kontrollü kıyamet", bundan daha gülünç bir şey olamaz. Damla damla kıyamet.

Herkes Son Günün Günbatımı'nı bekliyordu, söylentilerde böyle adlandırılmıştı. Günbatımının kendisinin insanüstü güzellikte olacağı konuşuluyordu – bir ötanazi gibi, ardından sonun geleceği bir anestezi gibi. Şüpheciler de vardı elbette – daha önce birkaç ertelenmiş kıyamet atlatmış olanlar. Bunlar daha çok uzadıkça uzayan bu sonsuzluktan bıkmış insanlardı. Genel olarak herkesin canına tak etmeye başlamıştı, hem dünyadaki hayat da artık pek öyle cazip sayılmazdı. Ama her ne olursa olsun, o adı konmuş günde herkes –alışkanlıktan ya da bir içgüdü kalıntısının etkisiyle– eski yüzyıldan kalma sığınaklara saklanmaya ya da en azından bodrumlarına kapanmaya çalışmıştı. Zenginlerse yerin altındaki özel kapsüllerine.

D. J. sonu Z. kasabasında karşılamaya karar vermişti. Eski sokaklarda oyalanmak, hengâmenin tadını çıkarmak için biraz daha erken geldi. Ömrü boyunca günbatımlarıyla çalışmıştı. Arkadaşlarıyla giderek seyrekleşen buluşmalarında, "Onların altınlarını nakde çeviriyorum," diye şakalaşırdı (gitgide daha ender şakalaşır olmuştu). Günbatımları ona ekmeğini, tütününü ve şöhretini kazandırmıştı. Yazmayı da beceren bir fotoğrafçıydı –genel olarak bu meslekte ender bir bileşim– ve iyi yayınevleri onu daha gençken kapmıştı. Ancak günbatımı değerlendirme uzmanı olarak kariyeri yıllar önce tam da bu Z. kasabasında başlamıştı. Evet, böyle bir meslek vardı ve yaratıcısı da kendisiydi. Bu bir bakıma tesadüfen olmuştu. Onu Z.'ye, Alplerin eteklerinde bir gölü ve

oradaki yok olmaya yüz tutmuş sutavuğu popülasyonunu çekmeye göndermişlerdi. İşini çabucak bitirmiş ama evsahipleri o akşam "dünyanın en güzel üçüncü günbatımı" nedeniyle kalması için ısrar etmişti. Daha sonra bunu nasıl kabul ettiğine şaşırmıştı, yirmi küsur yaşındaydı ve sutavukları ve günbatımlarıyla alakası olmayan bambaşka hırsları vardı. Belki onu kışkırtan şey şu "en güzel üçüncü günbatımı" olmuştu – saçmalığa bak. Onlara birinci ve ikinci sırada olanları sordu. Bilmiyorlardı. Onlara üçüncülük de yetiyormuş, ne de olsa Z. kasabası Copacabana değildi. Günbatımı, kasabanın artık dolaşıma sokmayı başardığı ücretsiz bir gösteriye dönüşmüştü. Günbatımı esnasında çift tarifeli özel bir vapur gölün iki kıyısı arasında mekik dokuyordu. Turistik broşürler de, sözümona hafif bir tebessümle, sıralamadaki üçüncülüğü belirtmekten çekinmiyordu. Bu sıralama işlerine kim karar veriyor, diye söylendi D. J. sessizce. Ve o anda karar verenin kendisi olabileceği geldi aklına. Su, hava, petrol, madenler konusunda uzmanlar vardı elbette, oralar para ve uzman kaynıyordu, ama bak, günbatımı konusunda kimse yoktu. Ve herkes her tür unvanı sahiplenebilirdi. Buna daha çok şaka yollu karar verdi, neden denemesin ki? Evet ya. Biri bu sıralamaları yönetmeli. Dolaşmalı, kıyaslamalı, ölçütler düşünmeli, bir günbatımı sınıflandırması oluşturmalı. Price Sunset House, denetim ve danışmanlık hizmetleri...

İşlerin bu kadar kolay yürümesini beklemiyordu, şaka gibiydi. Şehirler onu kendi günbatımlarını değerlendirmeye davet etmek için birbirleriyle kıyasıya yarışıyordu. Kendisine ilan edilmemiş meblağlar havale ediliyordu. Puanlar veriyor, sıralamalar belirliyordu. Yerel bir günbatımının bu kadar tutkuyu körükleyebileceğine inanamıyordu. Yerel turizm, vatanseverlik ve ticaret de bu mücadeleye dahil olmuştu, her-

kes için bir kazanç vardı. Bunun ne kadar ileri gidebileceğini merak ediyor ve her şeyi güya şakanın sınırlarını zorlamak için yapıyordu, ama hedefi daima tutturuyordu. Özellikle Avrupa Günbatımı Şampiyonası'nı ilan ettiğinde. Böyle bir saçmalığa kanabilirler mi? Patent için Kuzey ve Güney Amerika'dan ve Afrika'dan hemen deli paralar saydılar. Çok geçmeden de şampiyona küresel oldu. Daha farkına varmadan işler tüm beklentilerini, hatta dileklerini bile aşmıştı. Röportaj vermiyordu, "Günbatımlarının Kralı", "Güneşin Daima Battığı İmparatorluk", "Kızıl Altının Şeyhi", "Göksel D.J." gibi başlıklara ve benzer saçmalıklara sinir olmaya başladı. Durmanın zamanının geldiğine karar verdi, her şeyi iki arkadaşına devretti ve geri çekildi. Fark etmeden yirmi yıl geçmişti. Dünya, tüm estetik ameliyatlara rağmen ileri evredeki hastalığı hakkında artık yalan söyleyemeyen bir ihtiyar gibi çökmeye başlamıştı.

Şimdi günbatımlarını nakde çevirmeye başladığı Z. kasabasının sokaklarında yürüyordu. Bugün o gündü ve eğer bir şey olacaktıysa, bari son günbatımını burada görsündü. Birkaç saati vardı, sokaklar neredeyse boştu. Neopren dalgıç kıyafetli bir adam paletleriyle kaldırımda şlap şlop koşmaya çalışıyordu. Muhtemelen kısa bir süreliğine dışarıya çıkmıştı ve tufana sokakta yakalanmaktan korkuyordu. Her ihtimale karşı yanında bir de zıpkın taşıyordu. Biraz yukarıda, tepenin eteklerinde küçük bir meydanda Son Günün Günbatımı peygamberlerinden biri anlamsızca konuşuyor, evlerine yetişmeye çalışan, giderek seyrekleşen yayaların peşinden bağırıyordu:

"Nereye koşuyorsunuz, sizi sefil yarasalar? Neden kaçıyorsunuz... Yoksa güneşten mi korkuyorsunuz? Göksel ışık gösterilerine gelin, korkaklar. Bir daha olmayacak... Ve onu

rezil televizyonlarınızda göstermeyecekler. Her günbatımının bir kıyamet kıssası olduğunu anlamadınız mı, ahmaklar... *Kitsch*'miş ha, sizi gidi züppeler, kartpostal gibiymiş ha? Ama şimdi bulutlardan renkler değil, hayıır, kan damlayacak, çünkü kuzu boğazlandı, yazıldığı gibi, sizi alışveriş merkezi budalaları sizi. Her akşam bizzat Bakire kanıyor yukarıda, bekâret işte budur, ahlaksızlar. Aranızda masum yok. Hepiniz nereye saklandınız? Kuzu çoktan boğazlandı, kanı da yedi nehirden akmaya başladı. Bana ne bakıyorsun öyle..."

D.J. istemsizce gülümsedi, peygamber kendisine bağırıyordu...

"Sırıtma, en çok izlenen saatte, *prime time*'da Kıyamet'i göreceksin, kıt beyinli..."

Yavaşça yukarıya doğru yürüdü. Helal süt emmiş biri olmadığını biliyordu. Kendisine ait olmayan bir şeyden para kazanmıştı. Ama daha fazla insanı günbatımının karşısında tutmanın ne kötülüğü olabilirdi ki? Aptal televizyonlarının karşısında olmalarındansa orada olmaları daha iyi, adam haklı. Reklam verenler ondan kesinlikle nefret ediyordu, büyük bir izleyici kitlesini ellerinden almıştı. Koca bir günbatımını izleyenler akımı ortaya çıkmıştı – Sunset Gazing. Bazıları onlara güneşoburlar ismini vermişti. Bazıları ise küçümseyerek "gözdikenler" diyordu. Temelde güneşle beslendikleri, onun ise tam da günbatımında en besleyici olduğu söyleniyordu. Organik bir ürün olarak günbatımı.

Son güneşin en iyi görüleceği tepeye ulaştı. Dünyada artık peşinde bıraktığı tüm o tatları, gölgeleri ve yansımalarıyla birlikte yavaş, zamana yayılmış, gerçek bir günbatımı izlemek için çok az yer kalmıştı. Ona ulaşan temiz bir koridora ve havada mikropartiküller olmadan iyi bir görüşe sahip ol-

mak – bunlar artık tam anlamıyla nadir şeylerdi. Tadına ayaküstü baktığı onca günbatımından sonra nihayet bir günbatımını rahatça tadabileceği, onu son damlasına kadar içip değerlendirebileceği doğru yerde ve doğru yaşta olduğunu düşündü. Yanına fotoğraf makinesini, hatta küçük bir tiyatro dürbünü bile almıştı. Sanki sezon finaline değil de bir galaya gidiyorum, diye geçirdi içinden. Etrafına bakındı, beklentilerinin aksine yalnız değildi, birkaç gözüpek kişi daha tepenin etrafına dağılmıştı. Yukarıda küçük bir "güneşobur" grubu güneşe doğru hafif hafif sallanıyordu. Onsuz açlıktan öleceklerini düşündü.

Ayrıca babasının okul yolunda elini tutup güneş söndükten sonra bize tanınan o 8 dakika 19 saniyeden söz ettiğini de hatırladı. Dünyadaki en korkutucu ve en teselli edici şey.

Günbatımı her şeyin üzerine yayılıp her şeyi kaplamadan hemen önce, monitör mavisini andıran gökyüzünden belli belirsiz bir titreşim geçti. Ona öyle geldi ki, ışık artık aynı ışık değildi.

Renkler bir bakıma solgundu, dürbününü çıkardı, gözü, minnacık bir büyütmeyle bile onu... piksel ızgarasını ayırt edebiliyordu. Aniden, sanki kocaman pamuksu harflerle "Dünyanın En Güzel Üçüncü Kıyameti" yazan bulutlar belirdi.

"Kim değerlendiriyor bunları, lanet olsun," diye düşündü D.J. ve gözlerini kapadı.

BULGARİSTAN OTELİ'NİN ÖNÜNDE

"Kımıldama, yoksa kulağını keserim." Ve makas kulağımın dibinde şak şak şak diye şaklıyor. Tüm gücümle kahverengi deri koltuğa tutunmuşum, ellerim ter içinde, gözlerimi sımsıkı kapatıyorum. Şak şak şak. Makas giderek yaklaşıyor. Kulağımın her an şak diye uçup gitmesini ve sıcak bir kan sızıntısının sırtıma doğru süzülmesini bekliyorum.

Yedi yaşındayım. Ömür boyu kulaksız ne yaparım? Babam ise berberin yanında duruyor ve hiç aldırış etmeden onunla muhabbet ediyor. Erkek muhabbeti. Annemle öyle şeyler konuşmuyor. Herhalde kulağımı da bu yüzden kesecekler. Onları dinlemeyeyim, konuştuklarını ele vermeyeyim diye.

Ne konuştuklarını biliyorum.

Şey... kadınlar hakkında konuşuyorlar. Bir de dükkânlarda neden tuvalet kâğıdı ve sıvı yağ olmadığı hakkında. Ve herkesin insanları gizlice dinlediğinden haberi olan şu komşu ve karısı hakkında, kasabanın şeyi olan... Burada kelimeyi tam anlamadım, ya da onlar geveleyerek söylediler.

Ne zamandı bu? Elli, elli üç... Elli üç yıl önce. İşte orada, arka taraftaydı... Bulgaristan Oteli'nin berber ve kuaför salo-

nu. Babam ve berber çoktandır yoklar, sakalları bir yerlerde özgürce uzuyor. Hakkında konuştukları kadınlar da yok artık. Sonra yıllar boyunca her tıraş olduğumda berber koltuğunda nasıl yaşlandığımı izledim. Yere düşen saç tutamlarının arasında önce tek tük beyazlar belirmeye başladı, sonra gitgide çoğaldılar. Kırk yaşına geldiğimde beyazlar artık baskın hale gelmişti. Berber salonları bizim Waterloo'muzdur. Tutam tutam saçlar –gitgide daha beyaz, gitgide daha seyrek– yerde yuvarlanır. Savaş kaybedilmiştir.

Ama bir zamanlar... Ayın her ilk pazar günü burada, bu salonda olurduk. Koltuk kocaman, yer yer aşınmış kahverengi deriyle kaplı. Önce babam oturuyor, sonra sıra bana geldiğinde, içine gömülmeyeyim diye enlemesine bir tahta koyuyorlar. Ve işkence başlıyor.

Buraya yalnızca berberle babam askerlik arkadaşı oldukları için gelebiliyoruz. Bu, bildiğin ömür boyu sürer. Kardeşler kavga etse de, devletler yıkılsa da, biriyle askerlik yaptın mı mesele kapanmıştır, ebedidir.

Aslında berber kötü bir insan değildi. Ama bunu şimdi biliyorum. O zamanlar, otelin berber salonundan her çıktığımda sanki dirilirdim. Ve birkaç sefer kulaklarımın yerinde olup olmadığını yoklardım. Bu berber büyük bir ustaymış, derlerdi. Kulaklarını sen farkına varmadan şak diye kesebilirmiş. Ve başını oynattığında, ancak o zaman kucağına düşerlermiş.

Gecikmekten nefret ederim... Buluşmalara daima erken gelirim. Buraya, otelin fuayesine epeydir girmemiştim. Eski mermer zemin, kafe-pastane (o da elbette "Bulgaristan"), düğünler için restoran – yine "Bulgaristan". Arkada ise en iyi

konser salonu – "Bulgaristan" Salonu. Nerede olduğunu bil diye. Bu tür oteller hep merkezdedir, hep lükstür. Her halükârda adını taşıdıkları devletten daha lükstür.

Sıramı beklerken –daima babamdan sonraya kalırdım– otele girip çıkan misafirleri izleyebiliyordum. Altmışlı yıllardı. Başka bir dünyadan geliyorlardı, çoğu yabancı dillerde konuşurdu. Kadınları güzeldi, eveet, yedi yıllık tecrübemle bunu söyleyebiliyordum. Lüks kadınlardı, berberdeki erkeklerin dediği gibi. Aralarında en yaşlı olanlar bulvarın elli adım aşağısında bulunan önceki oteli hâlâ hatırlıyordu. Savaştan önce Alman sinemasının tüm aktrisleri orada konaklarmış, devrimden önce profesyonel Rus devrimcileri silah almak için oralarda dolaşırmış, bizzat Şalyapin balkonlu daireyi bir aylığına kiralamış ve akşamüzeri aşağıdaki kalabalığa el sallamak için dışarıya çıkarmış. *The Times* muhabiri James Bourchier neredeyse yıl boyu orada kalırmış. 1920 yılında da orada, odasında ölmüş. Otellerde çok ölüm olur, ama bundan kimse söz etmez.

Berber ise bir seferinde birkaç kez bizzat... onu (burada parmağıyla tavanı işaret etti) tıraş ettiğini söyledi, ama herkes kimi kastettiğini anladı. "E, o zaman neden onun..." diye seslendi ihtiyarlardan biri ve cümlesini yine tamamlamadı, sadece parmağını boğazının üzerinden geçirdi. Bu imalı dili tanırdım, sonuçta sosyalizmin ortalarıydı. Ama tedbirsizce şaka yapan o yaşlı adamcağızı bir daha görmedim. Babama başına neler gelmiş olabileceğini sordum ama o sadece parmaklarını yüzünün önünde birleştirip çeneni sıkı tut anlamında döndürdü. O zamanlar insanlar böyle konuşurdu.

Bir beş dakika daha ve saat on iki olacak. Acaba randevu on ikide miydi, yoksa on birde mi? Yok yok, tam öğlen diye anlaşmıştık. Tam öğlen daima on iki demektir. Hem en az bir saattir buralarda dolanıyorum. Karşılaşmadan geçip gitmiş olamaz. Sarı kaldırımlarda arpası çok gelmiş at gibi dolanıp duruyorum. Sarı kaldırım taşları – şehrin gururu. Yüz küsur yıl önce onları Çar'ın düğünü için getirdiklerinde, tüm diğer sokaklar çamur ve su birikintisi içindeymiş. Ve sadece burası, sokakla Saray'ın önündeki küçük meydanın tamamı – sarı seramik taşlarıyla bezeli. Ama bak, dayanaklılar. O zamandan bu yana iki devlet harcandı ama bu sarı seramikler duruyor. Önce taşları getiren Çar'ı kovdular, sonra krallık yıkıldı. Sonra komünizm de kırılgan çıktı, ama kaldırım taşları kımıldamadı.

Saat artık 12:10... Kimse kendi şehrinde otelde kalmaz. Olağanüstü durumlar hariç – karınla kavga edip kapıyı çarpıp çıkmışsan mesela. Ama o zaman da otele gitmezsin. Açık kalan son meyhanede kafayı çekersin ve üç gibi dışarı atılınca ya istasyona doğru yola koyulursun ya da bir bankın üzerine kıvrılır, sabah ayazından kaskatı kesilmiş halde uyanırsın.

Bulgaristan Oteli'nde bir kez, tek bir kez bir geceliğine kaldım. Misafir defterinde adım yok. Yani deyim yerindeyse orada yasadışı kaldım.

5 Ağustos 1968 akşamıydı, dördüncü kat, nevresimlerin, sabun ve süpürgelerin olduğu, asansörün yanındaki numarasız görevli odası. Yalnız değildim. O geceyi karşı cinsten biriyle geçirdim – Helma Laakunen, Helsinki'den on dokuz yaşında bir Finli, Finlandiya Komünist Partisi Gençlik Kolu

üyesi. Gece boyunca ne yaptık? İlerici solcu gençliğin emperyalizmin provokasyonlarına karşı verdiği mücadelesindeki zorlukları tartıştık. İki gün sonra beni milis merkezine çağırdıklarında böyle cevap verdim. Nasıl haberleri olmuştu, bilmiyorum. Beni o zaman mahvedebilirlerdi. Paçayı, Baş Adam'ı tıraş etmiş olan berberin bana arka çıkması sayesinde kurtardım.

Helma Laakunen. Sofya'nın merkezinde, Parti Evi'ne yüz küsur metre mesafede, yasadışı olarak bütün bir geceyi birlikte geçirdiğim, hayatımdaki ilk kadın. Ve de uluslararası durumu konuşmadık.

Elimizde o gece vardı, o ilk ve son gece, ertesi gün festival sona eriyordu, o gidecekti. Finlandiya bambaşka bir dünyadandı ve bir gün kıyılarına yaklaşabileceğimi ancak rüyamda görebilirdim. Ama koca bir gecemiz vardı. Berberin oğlu, en yakın arkadaşım, otelin elektrik bakım işlerini yapardı. Bizi içeri o soktu, kendisi için de bir riskti. Sadece hiç ışık yakmamalıydık ve sabah beş gibi çıkıp gitmeliydik.

Karanlıkta, yıkanmış çarşaf yığınlarının arasında oturuyorduk. O sabun ve temizlik kokusunu asla unutmayacağım.

Daha sonra hayatımda her şey, tam olarak dördüncü kattaki o servis odasında aceleyle kafamızdan geçirdiğimiz şekilde gerçekleşti. Ayrılacağız ve herkes kendisine ayrılan zamanı başka birisiyle yaşayacak. Ona âşık olmak, çocuklarınızın varlığıyla mutlu olmak, birbirinizden bıkmak, ayrı odalarda uyumak için vaktin olacak, dedi bana; çocuklarınız büyüyüp sizi terk edecek, sessizce ayrılacaksınız... Peki ya sen? Soru sorma sırası bendeydi. Cevabını birkaç saniye geciktirdi, sonra yanıt verdi: Aynısı, her zaman aynıdır. Birbiri-

mize kırk yıl tanıyalım ve yine burada buluşalım... Altmış yaşında olacağız... Mutluluk biraz tükenmiş olacak, dibi görünecek, böyle dedi, bir sabah çalar saat çalacak ve birden hatırlayacağız...

Peki, demek 5 Ağustos 2008, otelin fuayesinde ya da yağmur yağmazsa önünde. (O anda bunu şaka olsun diye mi söyledim, yoksa buna inanıyor muydum...) Saat kaçta? Öğlen işte, tam öğlen. O zamana kadar birbirimizi aramayacağız. Bu kapıdan çıkıyoruz, hayatımızı yaşıyoruz ve kırk yıl sonra görüşüyoruz. Peki ya unutursak, dalgınlığımıza gelirse, diye sordum. Unutmayız, dedi.

Yirmi yaşındayken her şeye söz verebilirsin. Kırk yıl bir sonsuzluktur ama yirmi yaşında insan fiilen ölümsüzdür...

Ben kendim bir yıl sonra neredeyse unutmuştum. Âşık oldum, çocuklarım oldu, sonra komünizm çöktü, meydanlarda takıldık, sonra, yaşlanmış ve hayal kırıklığı içinde yine meydanlarda takıldık, ardından tek başıma yaşamak için evden taşındım. Bazen, akşamları geç saatlerde, bir daha hiç tekrarlanmayan o sonsuz geceyi hatırlardım. Bana her şey o kadar gerçekdışı görünüyordu ki, sanki baştan sona kendim uydurmuşum gibi.

Ta ki bir sabah çalar saat çalana kadar. Gerçekten, onu kurduğumu bile hatırlamıyordum, ama tam kırk yıl geçtiğini anladım.

Bugün 5 Ağustos 2008.

Buluşmam var.

Ama o yok. Onu tanıyacağımdan neden bu kadar emin olduğumu bilmiyorum, ama o yok. Belki onun çalar saati çalmamıştır. Ne de olsa insan belirlendiği andan kırk yıl son-

ra yapılacak bir buluşma için kendine belli bir gecikme payı tanıyabilir. Bu sürede her şey olabilir. Onca yıl bekledim, yarım saat daha beklerim.

Ne konuşmuştuk o zaman... Otellerin hafızası olmaz, çünkü çarşaflar yıkanır... Her seferinde taze olmalılar, önceki bedenlerden hiçbir anı, tek bir saç teli bile kalmamalı. Muhtemelen duvar kâğıtları da emici olmayan bir malzemedendir. Altımızdaki çarşaf da güzelce yıkanacak, tek bir leke, tek bir iz kalmayacak. Sonra, onun üzerinde biri ölebilir bile, ertesi gün yine yıkanacak ve hiçbir şey kalmayacak. Onların üzerinde bir memur uyuyacak, diye devam ediyorum, sonra Viyana Filarmoni Orkestrası'nın şefi, buraya sık sık geldiğini duymuştum, aynı çarşaflarda, bizimkilerde... Ve hiç kimsenin bu geceden haberi olmayacak. Deterjanlar giderek daha iyi oluyor, diye gülüyor.

Bu o değil... Bu o değil... Yaklaşık on dakikadan beri ortalıkta dolanan tek bir adam var. Yoksa Helma burada geçmişteki tüm sevgilileriyle buluşma mı ayarladı? Bizleri sıraya dizip karşıdaki parktan izleyip eğleniyor mu? Eyvah, adam bana doğru geliyor. Ve adımı biliyor. Evet, benim. İngilizce konuşuyoruz. Bu zarf benim için mi? Yıllar önce onu teslim etmeye söz verdiğini söylüyor. "Bayan Kaakunen artık..." Bunu tam duyamıyorum.

Zarfı açıyorum ve sadece ilk satırları okuyorum... "Sevgili K., otuz üç yıl önce kararlaştırdığımız bir buluşmayı kaçırma ihtimali bir süredir beni kaygılandırıyor. 5 Ağustos 2008'de öğle vakti Bulgaristan Oteli'nin önünde olabilmek için her şeyi yapardım. Deneyeceğim de, ama doktorlar bana

pek umut vermiyor. Bu nedenle sana eski eşim aracılığıyla ileteceğim bu mektubu yazıyorum, kendisi aklı başında ve sorumluluk sahibi biridir ve onu teslim eder, eğer ben... Velhasıl, işte kısaca..." Sayfayı çeviriyorum, sonundaki tarih Kasım 2001.

Tamaaam... Tamaaam... Tamaaam... Yedi yaşındaki bir çocuk gibi burada ağlamayayım da. Bana mektubu veren adam da anlayışla ortadan kaybolmuş. Kı-pır-da-ya-mı-yorum. Sanki berber başımı tamamen kesmiş de ben henüz bunun farkında değilim. Eğer kıpırdarsam, kaldırıma yuvarlanacak. Buluşma yerini değiştirmemeliydin, Helma...

Şimdi toparlanacağım, içeriye gireceğim ve asansörlere doğru yürüyeceğim. Önemli olan kendinden emin yürümek. Kimse o kadar dikkat etmiyor... Dördüncü katta, hemen asansörden sonra, nevresimlerin ve süpürgelerin olduğu oda. Kilitlediklerini sanmıyorum, kim çarşaf çalar ki? İçeriye girip tüm sıvı sabunu, zemin temizleyicisini ve banyo deterjanını içeceğim. Karnım sabun baloncuklarıyla dolacak... Hep sevmişimdir onları... Ruhum bir sabun baloncuğu ile yükselecek. İçim temizlenecek, hafifleyeceğim. Ölüm güzel kokabilir. Asansör hâlâ aynı, Schindler, savaş öncesinden, içinde bir görevli olanlardan.

Dördüncü kat lütfen.

HAYALETLER

Telefon ettiğinde sesini hemen tanıdım. Bulgaristan'dan ayrıldığından beri birbirimizin sesini duymamıştık, yani tam on dört yıldır. Muhtemelen belleğimizde arkadaşlarımızın sesleri için ayrı bir merkezimiz var. Aynı sırada oturuyorduk, o matematiğin kralıydı, edebiyatta sıfırdı, ben – tam tersi. Sonra o Pravetz bilgisayarlarını keşfetti, ben – Maritsa daktilolarını. Daha sonra, 1992 civarında, bu ülkeye asla dönmeyeceğini söyledi ve Kanada'ya gitti. Birbirimize gönderdiğimiz birkaç e-postadan bildiğim kadarıyla, büyük bir Alman enstitüsünde önde gelen bir yazılım uzmanıydı. O zamanlar işler böyle yürürdü, matematik birincileri yurtdışına gitti, edebiyat birincileri burada kaldı. Uluslararası piyasanın cilveleri.

İşte o zamana kadar buraya gerçekten de hiç dönmemiş olan bu arkadaşım bana telefon etti. Birkaç saatliğine Sofya'da olduğunu söyledi ve telaşla görüşme yeri ayarlamaya başladık. Odeon Sineması ona hiçbir şey ifade etmedi (e tabi, onu muhtemelen "Dostluk" olarak hatırlıyordu), önerdiğim birkaç yer için de tereddüt ettiğini hissettim ve sonunda Mozole'de buluşalım deyince otomatik olarak kabul ettim,

misafire uygun olduğu sürece mekânın neresi olduğunu umursamayan bir evsahibinin yapacağı gibi. Son anda, tam kapatmadan önce aklıma geldi ve ahizeye neredeyse bağırdım: "Ama Mozole artık yok, biliyorsun değil mi..."

Çoktan kapatmıştı. Buluşmaya ilk onun geldiğini hayal ettim, etrafına tedirginlikle bakınıyor, meydanı mı yoksa şehri mi karıştırdığını merak ediyor. Koskoca Mozole fark edilmez mi? Sonunda yine de cesaretini toplayıp yoldan geçen birini durdurduğunu hayal ettim. Özellikle biraz daha yaşlı birini seçiyor, hatırlayabilsin diye. "Affedersiniz, Mozole'nin nerede olduğunu biliyor musunuz? Burada bir yerde olmalı..." Yoldan geçen kişi ona şüpheyle bakıyor – deli midir, yabancı mıdır yoksa yine gizli kamera filan mıdır? Ve öfkeyle geçip gidiyor.

Onu böyle bir durumdan kurtarmak için acele etmeye karar verdim, neredeyse koşarak gittim ve buluşma yerine ilk ben vardım. Beklerken orada daha önce hiç durup oyalanmadığımı fark ettim. Kendimi tuhaf, sanki bir... mezarlıkta gibi hissediyordum. Mezarlıklarda dolaşmayı hep sevmişimdir, özellikle de eski olduklarında – ölüm doğaya, çimene ve ağaçlara dönüştüğünde. Oysa burasıyla –yine mezarlık diyecektim– ilgili hissiyatım bambaşkaydı.

Tek kişilik bir mezarlık. Öteki dünyaya ait bir devlet rezidansı, muhtemelen ölülerin görünmez heyetlerinin resmi ziyarete geldiği bir yer. Protokole uygun çelenk sunumları, karşılıklı çıkara dayalı antlaşmaların imzalanması, bedensiz kucaklaşmalar ve öpüşmeler... "Bizim kardeş ülkelerimiz... Hep daha güçlü bir işbirliği ve... karşılıklı yardımlaşmanın pekişmesi için... dünyadaki barışın... emperyalist emellere karşı direnişin..." Acaba orada da hâlâ bu odunsu dili mi konuşuyorlar? Acaba öteki dünyada Soğuk Savaş devam ediyor mu?

Acaba ürün kıtlığı var mı, cennet ise teşhir mağazası[1] gibi bir şey, ebedi bir örnek ev[2] gibi mi? Öteki dünya bir kuşak geriden gelerek ilerliyor. Ne sevimsiz bir iş, öldüğümüzde sistemi öteki dünyada da yeniden değiştirmemiz gerekecek.

Mozole'nin yerindeki boş lekenin çevresindeki cılız patikalarda, hayalet heyetlere yol vere vere, giderek yavaşlayan adımlarla dolaşırken zihnimde böyle şeyler gördüm.

O anda biri omzuma vurdu, döndüm, arkadaşım mutlu ve şaşkın bir ifadeyle bana bakıyordu. "Mozole'yi yıktığınızı unutmuştum." "Öteki dünya"dan geri dönmem bir saniyemi aldı, kendime geldim, mutlu oldum, birbirimize sarıldık ve ona sessizce, "Yok ya," dedim, "ne yıkılması, hâlâ burada olduğunu görmüyor musun..."

1. Bulgaristan'da komünist dönemde ender ve alışılmadık gıda ürünlerinin satıldığı, "Pokazen Magazin" (Teşhir Mağazası) olarak adlandırılan market türü. – *ç.n.*

2. Komünist Bulgaristan'da sosyalist yaşam biçimini ev ve bahçe düzeyinde geliştirmek için bakımlı evlere "Örnek Ev" tabelası verilmiştir. – *ç.n.*

BABA EDİNME

Ufaklık'ın baba konusunda şansı hiç yaver gitmemişti. Gerçi burada ebeveyn konusunda hiç kimsenin şansı yaver gitmezdi fakat çoğu hep anneleri için ağlardı. Geldikleri yurdun adı nedense "Anne ve Çocuk" idi. Birincisi, orada anne filan yoktu. İkincisi de sadece kızlar anne ister. Erkeklerin babaya ihtiyacı vardır. Oysa "Baba ve Çocuk" yurdu yoktu. Neden olmadığını da hiç kimse söyleyemiyordu. Babayı kim takar ki, diye gülerdi aşçı Tsetsa, Ufaklık'ın arkadaşı. Artık yedi yaşındaydı, yetimhanenin eskilerindendi. Tüm yurtta kapıcı Sakat Mihal'den başka erkek yoktu. Mihal'in tek eli vardı ama onunla ikisinin gücünde döverdi. Eski bir asker şapkası takardı, boş kolu askeri gömleğinin kemerinin altına sıkıştırılmıştı, neredeyse hiç konuşmazdı, sadece döverdi. Sana merhaba mı demek istiyor, ensene bir şaplak atardı. Onun dili böyleydi. O başka bir şey görmemiş ki, diye savunurdu onu teyzeler. Herkes ondan uzak dururdu. Hiç baba olacak biri değildi. Baba dediğin seni gördüğü yerde dövmez. Oysa Ufaklık'ın bir babaya öyle ihtiyacı vardı ki... Evlat edinilmek için ileri sayılacak yaştaydı, adeta moruktu (bunu Tsetsa söylemişti), hem bu zor yıllarda kim kendine bir yetim alırdı ki.

Ve bir gün öylece, odanın penceresinden boş boş bakarken onu gördü. Avlunun dibindeki büyük kestane ağacını. Aynı gün öğleden sonra derslerin ardından gizlice dışarıya çıktı ve ağacın yanına gitti. Etrafında dolandı, kabuğunu eliyle yokladı, her tarafını inceledi, tarttı biçti. Baba olmak için uygundu, her şeyi yerindeydi, iriydi, kocaman dalları vardı. Sakat Mihal'den çok daha büyüktü. Ve onu asla dövmeyecekti. Seni baba edineceğim, dedi. Bu ifadeyi kendi uydurmuştu. Çocukları evlat ediniyorlarsa, demek babalar da baba edinilebilir. Kestane sessizce kabul etti. Böylece Ufaklık onu baba edinmeye başladı. Her öğleden sonra yanına gidiyor, ona grubun elebaşıları olan ikizleri, Tseko ve Teko'yu, bir dedesi olan ve pazar öğleden sonra onu aldığında havalara giren Şişko Nayden'i, aşçı Tsetsa'yı, bazen ceza olarak kapatıldığı kömür dolu bodrumu anlatıyordu...

Bir gün ikizler onu takip etmiş ve kestaneyle konuştuğunu duymuştu. Arkasından fırladılar ve onunla dalga geçmeye başladılar. İkisi de çam yarması gibiydi, ondan tam bir kafa uzunlardı. Aa, çişim geldi, dedi biri, donlarını indirdiler ve babasının üzerine işemeye başladılar. Bu artık fazlaydı. Ufaklık bütün gücünü topladı ve minik yumruklarıyla onları itmeye başladı. İlk başta inanamadılar, sonra onu yakaladılar, kollarını büktüler ve neresi denk gelirse vurmaya koyuldular. Ufaklık teslim olmuyordu, tekme atmaya ve ısırmaya çalıştı, babasının ondan utanmasını istemiyordu. Neyse ki o sırada teyzelerden biri yetişti de onu kurtardı.

Ama daha kötüsü yoldaydı. Yılın sonlarına doğru, güzün son demlerinde kestane ağacı tümüyle sararıp soldu, yaprakları pas rengine döndü, kahverengi lekelerle kaplandı, hastalandı ve kurumaya başladı. Zaten hiçbir işe yaramadığından, oysa güzel bir kömürlüğe yetecek kadar yer kapladığından

söz etmeye başladılar. Derken bir gün köyden benzinli bir testereyle Stamo Dede geldi. Testere sesini duyduklarında herkes dersteydi, Ufaklık ne olacağını hemen sezdi, sıradan fırladı, sınıftan kaçtı ve ağaca doğru koştu. Apışıp kalan Mihal'in yanından rüzgâr gibi geçti ve oduncu keskin makinesini ağaca saplamadan önce babasına ulaştı. En alttaki dala tutundu, kendini yukarı attı, başka bir dala atladı ve saniyeler içinde ağacın tepesine tırmandı. Dalların arasında ürkmüş bir hayvan yavrusu gibi duruyordu, titriyordu ve makineyi durdurmuş olan ihtiyara bakıyordu. Onu size vermiyorum, diye bağırdı Ufaklık, bilesiniz. Burada, yukarıda, onun yanında olduğu sürece babasının güvende olduğunu hissediyordu. Aşağıda teyzeler toplanmaya başladı, Mihal ağacın altında kurt gibi dolaşıyordu, başını çevirip duruyordu ama tek elle yukarı çıkması imkânsızdı. Müdire de geldi. Derhal in oradan, diye emretti ve Ufaklık elindeki büyük demir yüzüğü gördü. Ondan herkes korkardı. O, diğerleri gibi sopayla dövmez, Mihal gibi yumruk atmazdı, sadece ağır yüzüğüyle insanın başına vururdu. İnmeyeceğim, dedi Ufaklık sessizce. Durum çıkmaza giriyordu. Bir velet için kasabadan itfaiye çağıracak değillerdi. Mihal'in homurtuları giderek hırçınlaşıyordu ve Ufaklık aşağıya inerse onu neyin beklediğini biliyordu. O anda aşçı Tsetsa, arkadaşı, müdireye bir şeyler söyledi ve ona seslendi. Eğer şimdi inersen bu iş burada biter, dayak da yemezsin. İşte, müdire de söylesin. Müdire başıyla onayladı. Ufaklık bir süre sustu ve başını salladı: Hayır. Babasını bu kadar kolay teslim etmeyecekti. İneceğim ama, dedi, onu boğazlamayacağınıza dair bana söz verin. İki teyze kahkahaya boğuldu. Ve Stamo Dede de testeresini alıp gitsin. Kafanı kırarım senin, diye bağırdı müdire ama Tsetsa Teyze ona bir şeyler söyledi. Pekâlâ, dedi müdire, Stamo Dede gi-

diyor, sen de aşağı iniyorsun. İhtiyar testereyi omzuna attı, *vatenka*'sını[1] giydi ve usul usul köye doğru yola koyuldu. Ufaklık birkaç saniye daha tereddüt etti. Acaba ona doğru mu söylüyorlardı? Korkacak bir şey yok, dedi ağaca, oturduğu dalı okşadı ve yavaş yavaş inmeye koyuldu. Hem zaten nasıl da sıkışmıştı... Daha yere basar basmaz Mihal'in demir pençesini hissetti. Onu bodrumdaki kömürlüğe, ceza odasının –öyle diyorlardı– olduğu yere sürükledi. Aşçı Tsetsa peşlerine takıldı ve Mihal'e dayak yok, sakın, dedi, müdire emretmiş. Gerçekten de mucizevi bir şekilde onu dövmediler, sadece aşağıya kilitlediler. Küçük pencereden bahçe görünüyordu, on küsur dakika sonra şaşkınlık içinde testerenin sesini duydu. Onu kandırmışlardı... Kulaklarını tıkadı, gözlerini yumdu ve köşeye yığıldı, biricik babasını nasıl boğazladıklarını duymak ve görmek istemiyordu.

Ufaklık ikinci babasını ertesi yıl buldu. Artık sekiz yaşındaydı. Yurda Stalin'in bir büstünü getirdiler. Yeni, güzel, alçıdan, tıpkı gerçek gibiydi. Büstün açılışında müdire Stalin'in tüm halkların babası olduğunu söyledi. Böylece *baba* kelimesi kafasında yer etti. Madem koca halkların babasıydı, demek birazcık, bir karınca kadar da olsa, onun da babasıydı. Çevresinde dolanmak için hep bir bahane buluyordu, etrafta kimse olmadığında ona dokunmaya bile cesaret ediyordu. Bu defa kimse onunla dalga geçmeye cesaret edemiyordu, bu babasından herkes korkuyordu. 1956 yılına girerken yılbaşı için yerel fabrikadan onlara oyuncak hediye ettiler – kızlara bebek, erkeklere tüfek. Doğru, bunlar defolu ürünlerdi, be-

1. Sosyalist döneme özgü, askeri giyim menşeli dayanıklı ve işlevsel, pamuk dolgulu kapitone mont türü. – *ç.n.*

beklerin kafaları fazlasıyla şişkin, tüfeklerin namluları ise yana eğikti, ama kim takar? Akşam herkes yattığında ve Mihal bile uykuya daldığında, Ufaklık kalktı ve tüfeği göstermek için Stalin Baba'nın yanına gitti. Babasının silahlardan anladığını biliyordu, o bir *generalissimus*'tu,[2] dünyanın en en başındaki kişi. Ve babası tüfeğe anlayan, hafifçe kısılmış gözlerle bakıyordu. Bu onun en güzel yılbaşıydı, ilk defa hediye almıştı ve bütün bir akşamı bir babayla geçirmişti. Dört ay sonra bir sabah, her zamanki gibi babasına günaydın demeye koşarken, öğretmenler odasının önünde başından aşağı kaynar sular dökülmüş gibi mıhlanıp kaldı. Babası yoktu. Daha düne kadar büstün durduğu kaide şimdi boştu. Aşçı teyzenin dışında sorabileceği kimse yoktu. Onun anlattıkları kafasını tümüyle karıştırdı. Öncelikle babasının bundan üç yıl önce öldüğü ortaya çıktı, ama yetimhanede bundan kimse söz etmiyordu. Öğretmen onun hayatta olduğunu iddia etmişti, bizimle ilgilendiğini... Ve ikincisi de, bir anda onun aslında o kadar da sandığımız gibi biri olmadığı anlaşılmıştı. Ama aşçı ona daha fazlasını anlatmak istemedi.

Bütün bahar boyunca Ufaklık *generalissimus* babasına ait büstün –kelimeyi düzgün söylemeyi yeni öğrenmişti– neden kaldırıldığını ve onun halklar için nasıl bu kadar kötü bir baba olabileceğini bir türlü kavrayamadı. Ona göre iyiydi.

Yaz geçti, sonbahar geldi, onu büyüklerin yetimhanesine taşıdılar, Ufaklık ise hep uygun bir baba arayışı içindeydi. Bir kez daha denemek istiyordu. Pazar günleri, ortalık daha tenha olduğunda, çitin bir deliğinden gizlice dışarı çıkıp etrafta dolaşıyordu. Yurt, kasabanın üst kısmında, son evlerden de

2. Stalin için oluşturulup kendisine verilen Sovyetler Birliği'ndeki en yüksek askeri rütbe. *–ç.n.*

uzakta yalıtılmış bir yerdeydi, çoğu zaman etrafta tek bir canlı bile olmuyordu. Ve bir gün karşısındaki boşlukta bir köpek belirdi. Muhtemelen bir yerden kovulmuştu. Ufaklık yanına gitti, köpek yerinden kıpırdamadı, korkmadı. Ona sarıldı. İlk defa sıcak ve canlı bir şeye sarılıyordu. Kestane Babası sarılmak için sertti, Stalin Babası soğuktu, yeni babası ise sımsıcaktı, nemli bir burnu ve yumuşacık tüyleri vardı. Birkaç dalı birbirine telle bağladı ve ona yolun kenarındaki çalılıklarda bir kulübe yaptı. Günaşırı kaçmaya başladı, çitten geçiyordu, mutfaktan biraz kuru ekmek getiriyordu, birlikte oturup konuşuyorlardı. Ona bir gün bir ciple doğrudan sınıftan alınıp götürülen ve bir daha geri dönmeyen öğretmenini anlattı. Bir keresinde ona nasıl aşağıya inmesini, annesiyle babasının onu beklediğini söylediklerini ve onların olmadığını güya bildiği halde yine de merdivenlerden yalınayak aşağı koştuğunu, sonra da bunun bir hata olduğunun, diğer Dimço'nun ebeveynleri olduğunun anlaşıldığını anlattı. Sonunda ona hüzünlü gözlü güzel Lena'yı da anlattı, Lena'nın onda gözü olduğunu ama kendisinden bir şey çıkmadığını. Babası sadece dinliyordu ve doğrudan gözlerinin içine bakıyordu, onu bu kadar uzun dinleyen olmamıştı. Kışın Ufaklık bodrumdan çok eski bir *vatenka* yürüttü ve üzerinde uyuması için babasına götürdü. O yıl yurtta da soğuktu, kömür yetersizdi ve ısınmak için yatakta ikişer kişi yatmaya başladıklarını anlattı. Üçüncü babasıyla Ufaklık dört buçuk yıl boyunca uzun ve mutlu bir hayat sürdü. Her şeyin akıp gittiği cıvıl cıvıl bir ilkbahar günü Ufaklık babasını kulübede bulamadı. Islık çaldı, etrafına bakındı, ona nasıl sesleneceğini bilemedi, ona isim vermemişti. Babaaa... Kulak kabarttı ama hiçbir şey duymadı. Babaaa!.. diye bağırdı daha yüksek sesle. Yolun sonunda, şehre giden kavşakta duran bir kamyon görünüyordu. Var gücüyle oraya

doğru koştu, yaklaştığında etrafında dolaşan tüfekli adamları gördü ve her şeyi anladı. İki adam tam o sırada kamyonun kasasına bir köpeğin cesedini atıyordu. Ne var, evlat, diye seslendi biri. Burada başka evsiz itler de dolanır mı? Ağlamak üzere olduğunu görmesinler diye arkasını döndü ve geriye doğru yürüdü. Artık on üç yaşındaydı, epey uzamıştı, lakabı da üzerinde kısalmış bir elbise gibi duruyordu. Ancak kulübenin bulunduğu ortak yerlerine vardığında hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Oysa kömürlüğe kilitlendiğinde bile, Sakat Mihal onu dövdüğünde bile ağlamamıştı. Ne biçim insanlardı bunlar, hem baba olmaya yaramıyorlardı hem bir yerde baba gördüler mi onu daima öldürüyorlardı.

Aynı gün Ufaklık bir daha artık kimseyi baba edinmemeye karar verdi. Bir hafta sonra bodrumda terk edilmiş, neredeyse kör iki kedi yavrusu buldu ve onları evlat edindi. Artık bir babaydı.

TÖREN

N.K.'ya

Geliyorlar!

Adam yerinden fırlıyor ve büyük ahşap kapıyı açmaya gidiyor. Aniden müzik gümbürdüyor. Orkestra! Karşısında, Meksika filmlerindeki gibi beyaz takım elbiseler içinde yedi esmer adam duruyor. Güneş klarnetlerinin ve macunla cilalanmış trompetlerinin üzerinde parlıyor. Adam ne diyeceğini bilemiyor, zaten duyulmayacaktır da, kenara çekiliyor ve üflemeli müziğe yol veriyor. Evin önündeki tüm avlu yeşile bürünmüş, çitin üzerine kilimler ve armağanlar atılmış. Ortaya, ta dipteki ahıra kadar uzanan, tahta bankları olan uzun bir sofra kurulmuş. En az otuz adım var. Sofra köyde bulunan çeşit çeşit masa örtüleriyle kaplı ama bu renk cümbüşü bile güzel duruyor. Mayıs ayında her şey güzel durur. Masalar düğün için hazırlanmış gibi donatılmış. Bu da düğün zaten. Başköşede elli litrelik rakı damacanası, evsahibinin gururu, kasım kasım kasılıyor. Bir süre sonra avlu insanla doluyor. Herkes bahçesinden bir şeyler koparıp getirmiş, en azından çiçek bol. Düğün konukları, elbiselerinin belirgin kat yerlerinden ve tutuk yürüyüşlerinden belli olduğu üzere, her zaman gün yüzü görmeyen kıyafetlerini giyinip kuşanmışlar. Kullanımdan kalkmış mavi takımlar içinde saçları ağarmış

erkekler. Daralmış, çift sıra düğmeli takımlar ve fiyonklu rugan ayakkabılarla yaşlı kadınlar. Ortalıkta hiç genç insan görünmüyor. Uğultu ve bağrışmalar.

Miçee, sizin Danço kaçıncı sınıf oldu artık? Aaa, o iki yıldır Almanya'da çalışıyor. Bay Rayko, seni en az on yıldır görmemiştim, Yanka Yenge'nin cenazesinden beri. Aaa, ben orada yoktum, demek daha da uzun zamandan beri.

Tokalaşmalar, sarılmalar, öpüşmeler, hayatta olanların ve ölenlerin sayılması...

Kestiiik!

Gürültü bir anda kesiliyor ve herkes yukarıya, sesin geldiği yere bakıyor. Yönetmen, ufak tefek, otuz yaşlarında bir kadın (geç bir başlangıç), evin balkonundan makineyle inen tanrı[1] misali megafonla bağırıyor.

On dakika mola veriyoruz, sonra bir kez daha geri döneceğiz. Orkestra lütfen durmasın ve kalan konuklara yer açılması için içeriye daha hızlı ilerlesin.

Düğün çekiliyor. Ve düğün çekmek de neticede düğün yapmaktır.

Bir önceki akşam, köyden figüranlar son talimatlar için meydana toplanmışlar. En yeni bayramlık kıyafetleriyle, ertesi gün düğünde olacakları şekilde gelmeleri söylenmiş. Yönetmen karşılarına çıktığında gözlerine inanamıyor. Karşısında doğrudan 1960'ların ya da 70'lerin başlarına ait bir haber filminden çıkmış gibi görünen kırk kişi duruyor. O civarlarda

1. Latince *deux ex machina* tabiri ile ifade edilen, Yunan tiyatrosunda tanrıları oynayan aktörlerin bir makine yardımıyla sahneye indirilip sorunları çözme yöntemine gönderme. – *ç.n.*

düğünleri için bir takım diktirmişler, sonra aynı takımla oğullarını ve kızlarını evlendirmişler, onu iki-üç sefer başkalarının düğünlerinde de giymişler ve hepsi bu kadar. En çok bir kez daha, kendileri uğurlanırken işe yarayacaktır. Akşamüzeri, bir zamanlar sinemanın bulunduğu *çitalişte*'nin[2] önündeki köy meydanında, çoktan parçalanıp dökülmüş yerli partizan anıtının yanında, yabani otlarla kaplanmış, fare ve hayaletler barınağına dönüşmüş okulun arkasında bir araya gelmiş insanları izliyor. Sinemanın önünde, yana eğilmiş, boyası dökülmüş *Günün Yeni Filmleri* yazılı pano hâlâ duruyor, tümüyle ölüm ilanlarıyla kaplı. Başka bir film, başka bir sinema. Bu yüzden çekim için dedesinin köyüne gitmedi, aynı şey olacaktı, hatta daha da kötüsü, burada en azından kimseyi tanımıyor. Üç günlük bir çekim süresi ve ardından bir sonraki mekâna geçecekler.

Yahu nedir bu rezalet? Kameraman da şaşkınlık içinde. Kırk yıl öncesine ait takımlarla gelemezler. Dönem filmi çekmiyoruz, kahretsin, yaptığımız film 1963 ya da 1972 yılı hakkında değil, 2007'de çekim yapıyoruz. Kostümlerden sorumlu kadın işin içinden nasıl çıkacağını düşünüyor. Bir hafta önce en yeni ve en güzel kıyafetlerini giymelerini söylemişti. Kıyafetlerinin böyle olacağını nereden bilsin ki? İnsanlar duymasın diye biraz geriye çekiliyorlar. Olduğu gibi çekiyoruz, diyor yönetmen sonunda. Yapacak bir şey yok, kıyafet alamayız, sabah başlıyoruz. Durum bu. Evet, iki bin yedi ve evet, onlar yeni kıyafetleriyle, diyor kameramana. Burada böyle, görülsün bakalım. (Kameraman son zamanlarda daha çok yurtdışında çekim yapıyor.)

2. Kültürel ve sosyal etkinliklerin yapıldığı, kütüphane-tiyatro-sinema görevi gören Bulgaristan'a özgü kamusal bir eğitim-kültür kurumu ve binası. *–ç.n.*

Hatta böylesi daha bile iyi, diye sesleniyor kendini zaten fazlalık gibi hisseden ve etrafta boş boş dolaşan senarist.

Uzun zamandır herkesin bir araya gelmediği meydanda insanların neşeli vızıltısı duyuluyor. Burada hava durumu dışında olup biten bir şey yok zaten. Çocuklar uzun zamandır gelmiyor, yurtdışında bir yerlere savrulup gittiler. Kız İtalya'ya gitti... Benimkiler İngiltere'de... Bizimkiler yakında, Yunanistan'da... Oğlum ise dünyanın ta öbür ucunda, Kanada'da... Zeytin toplayıcısı, inşaatlarda amele, metroda temizlikçi, ölüm döşeğindeki ihtiyarların bakıcısı – bunlar söylenmiyor.

Bu yüzden bizzat sinemanın meydanın ortasına gelmesi, geçen yılki dolu yağışını bile gölgede bırakan olağanüstü bir olay sayılır.

Köyün rakı kazanını işlettiği için Cibre dedikleri, saçları ağarmış bir adam huzursuzca dönüp duruyor: Yahu, millet, bu filmi yurtdışında gösterecekler mi?

Ya, yurtdışında bizim için ölüyorlar sanki, yanıtını veriyor başka biri. Göstereceklerse kızıma söyleyeyim de seyretsin, diye devam ediyor Cibre. Kim inanırdı ki beni sinemaya çekeceklerine, hem de yaşlılık yıllarımda. Keşke genç ve yakışıklıyken gelselerdi.

Senarist sinemanın merdivenlerinde durmuş onları dinliyor ve yanına not almak için bir şey almadığına kızıyor. Onları bu sinemanın salonunda kırk yıl daha genç hayal ediyor. Sophia Loren ve Lollobrigida ile göz göze gelip bakışmalarını... Sadece sinemada olduğu gibi – hem bu kadar yakın hem bu kadar uzak. Köyden hiç çıkmamış buralı kadınların Paris'te üzerinde pardösüleriyle aylak aylak dolaşan Gérard Philipe, Alain Delon ve Gabin ile yollarının kesişmesini... Ve

işte şimdi hepsi dışarıda, köy meydanında, bir zamanki filmlerle bu sonsuz gecikmiş filmin arasındalar. Figüran seçmelerindeler – daima kazanacakları tek seçmeler. Bundan bir hikâye çıkabileceğini düşünüyor.

Yarın sabah sekizde böyle, olduğunuz gibi, derli toplu, neşeli, Pironkov'un evinde düğündesiniz. Gün boyu çekim yapacağız, hazırlıklı olun. Yönetmen sözlerini tamamlıyor ve insanlar dağılmaya başlıyor.

Sekiz. Kapı açık, orkestra gümbürdüyor, avlu meydandaki insanlarla dolu. Sonra yeniden girmeleri için geri gönderiliyorlar... Ve bir kez daha. Sonra onları uzun sofraya yerleştiriyorlar, hiçbir şeye dokunmamalarını söylüyorlar, senaryoya göre böyleymiş. Sadece önlerindeki rakıdan yudumlayabilirler. Ve hiç kimse kameraya bakmasın. Evsahibi –bazılarının televizyonda seyrettiği bir oyuncu– geçip herkesle tek tek kadeh tokuşturuyor. Kamera onun peşinde, kameraman elde çekim yapıyor.

Ama bu su, diyor ihtiyarlardan biri, Cibre'nin ta kendisi, kadehine sanki zehir dökülmüş gibi hayret ederek. Ve yere tükürüyor.

Kamera stop... Şimdi ne var?

Bana rakı yerine su koymuşlar, yanıtını veriyor ihtiyar, bir hata olmuş.

Hata yok, diyor kameraman, bu sinema. Gerçek rakıyla nasıl olur sanıyorsunuz? Üçüncü dublede sarhoş olursunuz, öyle değil mi?[3] Duble konusunda Cibre'nin kafası karışık, bu yüz-

3. Bulgarcada "duble" hem içki birimi hem film setlerinde bir sahnenin tekrar çekimi için kullanılır. – *ç.n.*

den hem rakıyı hem dubleleri önemsediğini söyleyebilir ama neyse. Ve sinemacılar telaş içinde sahnenin başlangıcıyla uğraşırken, komşusu iç cebinden yassı bir şişe çıkarıp ikisine hızlıca rakı döküyor. Bu Cibre'yi birazcık rahatlatsa da, aktörlük mesleği ona gitgide boş iş gibi görünmeye başlıyor.

Şimdi rahatlayın, neşelenin. Düğünde bulundunuz, öyle değil mi, diye bağırıyor yardımcı yönetmen. Bulunduk bulunmasına da unuttuk, diye sesleniyor biri. Son olarak kırk beş yıl önce kızımı evlendirdim, torunlarsa artık istemiyor.

Molada yönetmen avlunun bir köşesinde beklerken iskemlesinde sessizce uyuyakalmış Dana Nine'ye doğru yöneliyor. O başroldeki oyuncunun annesini, yani damadın büyükannesini oynayacak.

Danke Nine, diye bağırıyor yönetmen, onu uyandırmak için biraz daha yüksek sesle. Otur, kalkma... Öğleden sonra senin sahnene başlıyoruz. Ama pek bir siyahlar içindesin. Daha renkli bir şeyin yok muydu, torunun evleniyor.

Yok evladım, yirmi yıldır, benim adam gideli yok. Bizim kız da yurtdışına gitti, sadece bir kez geldi, renkli giyineceğim kimseciklerim yok.

Hadi en azından başörtünü değiştirelim, diyor yönetmen ve kostümcü kıza el sallıyor. Hadi, bu başörtülerinden birini seç, hepsi güzel. Nine kutuyu bir süre karıştırıyor ve yine en koyu olanı seçiyor, ama üzerinde birtakım kırmızı yaprakları var. Ah, tamam, tamam, diye kabulleniyor yönetmen.

Peki gelinle damat nerede, sandalyeleri boş, diye sorma cesaretinde bulunuyor ihtiyar kadın.

Gelin ve damat olmayacak, Danke Nine.

E, nasıl yani, gelin ve damat olmadan düğün mü olur? O zaman dağılsın.

Film böyle. Gençler Kanada'da yaşıyor ve orada evleniyorlar. Oğlan bizden, kız ise oralı. Masraflı olduğu için de tüm köyü ve sülaleyi oraya davet edemiyorlar, baba ise büyük düğün diye tutturuyor, bir zamanlar olduğu gibi. Onların orada nikâh kıydığı günde, köy halkı ve tüm akrabalarla birlikte burada düğün yapıyor. Burada vakit öğleden sonra, Kanada'da ise sabah. Ve onlar Niagara Şelalesi'nde –orasını kararlaştırmışlar– alyanslarını takarken bu telefonu arayacaklar. Davetlilerin onlara buradan "acı"[4] diye tezahürat etmesi ve iki düğünün birleşmesi için. Ama bu filmin sonunda anlaşılıyor. Dana Nine, bundan daha kötüsü olamaz, diye başını sallıyor. Gelin ve damat orada, misafirler ise burada.

Svetla ise senin kızın; oğlanın, torunun Stanly'nin annesi. Bu yüzden masada sen de başköşede oturacaksın. Kamera seni sık sık alacak ama sakın tedirgin olma.

Korkma, diyor Dana Nine, bilirim ben kamerayı. Beni '72'de tarlada soğan sökerken çekmişlerdi, aynı anda üç sıra götürüyordum. Yönetmen gülümsüyor ve başörtüsünü hafifçe düzeltiyor. Svetla, gel de seni annenle tanıştırayım.

Memnun oldum, diyor oyuncu, bir elini ona uzatırken diğeriyle telefonunu kapatıyor.

Gel kızım, diyor Dana Nine, elini tutuyor, güçlükle ayağa kalkıyor ve uzun uzun saçlarından öpüyor, sonra gözünü ondan ayırmadan onu okşamaya başlıyor. İyi ki geldin.

Svetla yönetmene şaşkın bir bakış atıyor ve sessiz kalması gerektiğine dair işaret alıyor.

4. Bulgar düğünlerinde gelinle damadın davetlilerin "acı" anlamına gelen *gorçivo* kelimesini söyleyerek yaptıkları tezahürat eşliğinde öpüşme âdeti vardır. Düğün sahibi sağdıca şarap ikram edip "Şarap nasıl sağdıç?" diye sorar, sağdıç da "acı" cevabını verir. Âdet gelinle damadın şarabın (hayatın) acısını öpücükle (mutlu bir evlilikle) tatlandırmasını ifade eder. – *ç.n.*

Bir görüşelim, yoksa kimbilir artık...

O anda oyuncunun telefonu kurtarıcı bir şekilde çalıyor, o da kaşlarını özür dilercesine kaldırıp hızla uzaklaşıyor.

Genç o, kusuruna bakmam, diyor nine arkasından bakarak.

Yönetmen oyuncunun peşine takılıyor. Şimdi telefonu kapatıyorsun, diyor, çünkü şu anda iştesin, birbirinizi tanımak için Dana Nine'nin yanına gidiyorsun, anne-kızı oynuyorsunuz. Şu anda sana en yakın kişi o. Söylediklerini dinle, biraz daha nazik davran. İçinden gelmiyorsa rolüne gir. Sorun değil, yanıtını veriyor oyuncu.

Yarım saat sonra yönetmen yanlarından geçerken Svetla ile Dana Nine'nin yıllardır görüşmemiş anne kız gibi sohbet ettiğini görüyor. Aralarında bir şeyler olmuş. Her ikisi de konuşmak için adeta yarışıyor, sonra uzun uzun susuyorlar, sonra Svetla ona çocukmuş gibi sarılıyor, onu teselli ediyor, gözlerini siliyor. Yönetmen, rolüne mi girdi acaba, diye soruyor kendi kendine. Ya da nihayet içi mi sızladı, o da anne. Kameramana bakınıyor, bu sahneyi yakalamalı, bundan sinema olur.

Hadi şimdi herkes yeniden sofraya! Kızarmış kuzuları getiriyoruz. Onları bakışlarınızla takip edeceksiniz. (Onları masanın üzerine koyuyorlar – kızarmış, çıtır çıtır, kabuk bağlamış.) Kimse almasın – yardımcı yönetmen talimat veriyor. Molada herkes için kuru gıda olacak. Bunlar dün kızartıldı, bize çekimler boyunca lazım olacaklar. Senaryoya göre el sürülmeden kalıyorlar zaten.

Burada senarist kendini mahcup hissediyor, eğer senaryoyu şimdi yazacak olsaydı, gerçek bir ziyafet sahnesi koyardı. Bu insanlar kim bilir ne zamandan beri kızarmış kuzu yememiştir.

Bir sonraki molada senarist dışarıdaki bankta oturan üç ninenin yanına ilişiyor. Evladım, sen de mi filmdensin? Tam Kuma Nine'ye tüm bunların uydu patlamaları yüzünden olduğunu anlatıyordum. Köyün üzerine anten diktiklerinden beri sadece kötü rüyalar görüyorum. Şikâyet eden başkaları da var, rüyamızda diziler ve pislikler görüyoruz, diyorlar... Bunlar uydudan. Yukarıda bir şey uçuyor ve tüm dizileri ve pislikleri çanağın içine boca ediyor.

Bunları artık doğrudan beyne yansıtıyorlar, diye ekliyor aralarında en genç, üzerinde vişne renginde hırkası olan. Anteni işte oraya, Kıçkaydıran'a dikmişler, bu askeriyenin işi.

Kıçkaydıran nedir?

İşte şu bayır, en dik olan. Oraya çıktın mı, inmek için kaba etlerinin üzerinde sürünmen lazım, yanıtını veriyor Kuma Nine. O aralarında en yaşlı olanları, muhtemelen tüm köyün sağdıçlığını yapmıştır. Elinde bir sözlük-defter tutuyor sıkıca, bir zamankilerden, yeşil, kapağında Lenin, arkasında da Madara Atlısı olanlardan. Çocuğa göstersene yahu, diye dürtüyor onu diğer kadınlar. Sözlük-defterin sayfaları –senarist onları çok iyi hatırlıyor– yabancı kelimeler ve açıklamaları için iki eşit kısma bölünmüş. Ama bunun amacı şimdi farklı. Elli yıldır nine sol yarısına yeni doğanları kaydediyor – ismi, tarihi ve kısa bir notla birlikte. *Bonço – 5 Mayıs 1965, çelimsiz ama bunda iş var. Dimço – tam da Dimitır Günü'nde, tü tü, ne kadar da şişman, gamzeli.* Sağ yarısında aynı titizlikle ufak tefek bir notla birlikte ölenlerin isimleri yazılı. *Yakışıklı Vanço Dede – yine yakışıklı, mum gibi dimdik, ağzının bir tarafı hafifçe sırıtıyor.*

Bakkal defteri gibi lime lime olmuş, diyor nine, senarist sayfalarını karıştırırken. İlk başlarda sayfaların iki yarısı, sol

ve sağ, birbirine yetişiyor, yer yer doğanlar, yer yer ölenler daha fazla, sonra yavaş yavaş soldaki alan ıssızlaşıyor, sağdaki ise hep daha sık yazılarla doluyor. Ve defter ölüler kitabına dönüşüyor. Bunu da not etmeliyim, diye düşünüyor senarist, bir şeyler yapmak için.

Mola bittiii...

Trafiği yönlendirenler köy yolunun kenarından her iki yönde yola koyuluyor. Geçecek biri olduğundan değil, ama kimbilir, kaza geliyorum demez. Asfalt yol yağmur ve kardan harap olmuş, kocaman çukurlarla dolu, yamalı. Gelse gelse ekmek kamyonu gelir. Üç günde bir meydanda durup ekmek, gofret, biri sipariş etmişse bira ya da nane likörü satıyor. Hasta varsa onu kasabaya götürüyor.

Kamera stop, diye bağırıyor kameraman. Kestik, diye onaylıyor yönetmen de ve başını sorgulayıcı bir edayla kameramana çeviriyor. Amma da kaprisli bir tip. Ne var...

Ama bu böyle olmaz, diye bağırıyor kameraman ve tehditkârca masanın uçlarından birine doğru yöneliyor. Yakın plan çekiyorum, yüzleri alıyorum, kuzuda duruyorum, kesinlikle el değmemiş olması gerekiyor, gelinle damadı bekliyoruz ya. Ama burada but kemirilmiş, rezalet. Yakın plan, her şey giriyor.

Masada kemirilmiş budun tarafında oturan adamcağız sandalyesinden neredeyse aşağı kaymış durumda. Ben değilim, bilesiniz, diyor hemen. Benim dişim yok, işte bakın... Ve çenesini kameramanın yüzüne karşı açıyor.

Yok, yok, çevresindekiler de onaylıyor.

Belki molada kedi filan geçmiştir, eğer göz kulak olunmadıysa. Burada kediler tam bir baş belasıdır. Daha geçen

gün elimden bir *köpeksevindiren*[5] çekip almasınlar mı, diyor Cibre birkaç duble rakının verdiği cesaretle.

Yine eski usul yapılacak, işin içinden çıkacağımızı sanıyordum, diye mırıldanıyor kameraman, anlaşılan böyle sahnelerde tecrübeli. Yönetmene bir şey söylüyor, yönetmen omuz silkiyor ve on dakikalık mola veriyor.

Prodüksiyondan dört erkek, kızarmış kuzuları evin arkasına taşıyor. İyice bir yıka onları, diye bağırıyor kameraman onlarla birlikte giden set amirine.

Yürümeyince yürümüyor işte, diye öfkeleniyor yönetmen. İnsanları topla, diyor yönetmen yardımcısına. Beni dikkatle dinleyin, buradaki bir film, düğün değil, bu kuzular da malzeme. Onlarla yarın da çekim yapacağız. O anda kuzular sofraya yeniden getiriliyor ve şaşkına dönmüş konukların burnuna yoğun bir mazot kokusu çarpıyor. Canınız çekmesin diye kuzuların üzerine gaz döküldü, diye devam ediyor yönetmen. Mazot, diye düzeltiyor kameraman. Mazot, diye tekrarlıyor kadın.

Kuzular berbat kokuyor. Bu resmen... faşizm, diye fısıldıyor öfkeyle Cibre rakı arkadaşının kulağına. Sinema işte, diye omuz silkiyor komşusu, ne yapacaksın. Rakıyı sade içeceğiz. Hâlâ o körpecik kızarmış etin heba olacağına inanamıyorlar. Büyük günah, diyor uydu patlamasından muzdarip olan nine, büyük günah... Kuzu kesip onu böyle ziyan etmek, bu hayra alamet değil. Birkaç gün içinde dolu bastırmazsa ben de Hasan olayım.

5. Bulgaristan'da, özellikle 1980'ler ve 1990'larda, en ucuz ve düşük kaliteli salam, sosis gibi et ürünlerini tanımlamak için halk arasında kullanılan *kuçeşka radost* ifadesinin Türkçe karşılığı. – *ç.n.*

Yönetmen konukların heyecanını kaçırdığını fark ediyor ve orkestraya işaret ediyor. Hadi şimdi "acı"lı sahne. Kameraman yüzünü ekşitiyor, planının değiştirilmesinden hiç hoşlanmıyor ama kameranın arkasına geçiyor. Bu da bana çektire çektire öğrenecek işi, diyor kendi kendine.

Şimdi herkese şarap doldurun. Dikkat edin, şarap gerçek.

Bizi şarapla korkutamazsın, diye gülüyor biri.

Hadi şimdi herkes kadehi eline alsın, ayağa kalkıyoruz, gelinle damadın boş sandalyelerine doğru dönüyoruz ve hep beraber bağırıyoruz: A-cı! A-cı! Bekleyin, henüz değil, ben işaret verince.

Ses? Hazır. Kamera? Hazır. Tören, 97. sahne, 1. çekim. Motor.

Herkes sofranın başköşesindeki merkezi yerlere doğru dönüyor. Boş sandalyelerden birinin üzerinde, bir askıda modası geçmiş bir gelinlik asılı, bir zamanlar anne onu giyerek evlenmiş. Diğerinin üzerinde babanın takımı duruyor. Bu manzarada hayaletimsi bir şey var. Evin kapısından merdivenlere ev telefonu çıkartılmış. Baba ahizeyi selama durur-casına kaldırıyor ve sofraya doğru tutuyor. Yönetmen yardımcısı işaret veriyor. A-cı diye bağırmaya başlıyor Anne. Önce alçak sesle, sonra giderek daha ve daha güçlü. Konuklar da katılıyor. A-cı... A-cı... Avlu dolup taşıyor.

Şimdi ritüel gereği gelinle damadın öpüşmesi gerekiyor. Ama gençler yok ve tezahüratlar devam ediyor. Herkes tuhaf bir ruh haline girmiş. Ayıdeviren[6] kadar iriyarı olan Cibre

6. Bulgaristan'ın milli yazarı İvan Vazov'un *Boyunduruk Altında* romanındaki Borimeçkata isimli karaktere gönderme. – *ç.n.*

kendini aa-cı aa-cı diye yırtıyor, sanki Yunanistan'daki kızının onu duymasını istiyor... Aa-cı, diye bağırıyor Kuma Nine ve elindeki ölüler defterini sallıyor. Aa-cı, Dana Nine'nin sesi neredeyse duyulmuyor, gözyaşları ise dökülüp salatanın içine düşüyor. Aa-cı... Aa-cı... en yüksek sesle damadın annesi bağırıyor, sesi çatlasa da Niagara şelalesini illa bastıracak. Artık bağırmıyor, uluyorlar.

Muhtemelen on beş dakika geçiyor ama kimse durmuyor ve kimse işaret vermiyor. Kameraman artık çekim yapmıyor, yönetmene dönüyor ama kadın ona bakmıyor, donup kalmış. Kendini her zaman soğuk, şehirli, profesyonel biri olarak düşünmüştür ama şimdi içgüdüsel bir şekilde bir şeylerin olup bittiğini, içinde bir şeylerin koptuğunu hissediyor. Ve onlarla birlikte bağırmak, ortak çığlığa katılmak için yoğun bir istek duyuyor ama bunu yapmayacağını biliyor, üstelik kadrajı da bozar. Svetlacık da nasıl bağırıyor öyle – histerinin eşiğinde, kendisi için içten bir acıma duygusuyla; gözyaşlarının gerçek olduğuna bahse girebilir. Şimdi birbirlerini teselli etsinler diye Dana Nine'ye, annesine sarılıyor. Herkes gözlerini iki boş sandalyeye dikmiş, feryat ediyor. Herkesin evinde böyle boş bir sandalyesi vardır. Gelinsiz ve damatsız bir düğün adeta canlı bir cenazedir.

Kees... Kees... Kees... Ta üçüncü seferde duyuyorlar. Sesçi kulaklıklarını çıkarmış, karşılarında bağırıyor. Uçak geçiyor, kayda giriyor. Ama aldık sahneyi. Millet, neler oluyor size yahu. Yarım saattir bağırıyorsunuz, başım çatladı. Sahneyi aldık.

Kees... Yönetmen de bağırıyor. Sesler düzensizce, teker teker susuyor, insanlar gözlüklerini siliyor, mahcubiyet içinde dönüp duruyorlar ve gürültüyle kocaman mendillerine sümkürüyorlar.

Yönetmen bu ânın değerlendirilmesi gerektiğini biliyor ve hemen bir sonraki sahneyi araya alıyor. Baba, ses düzeninin mikrofonunu ahizenin önüne yerleştiriyor ve gençlerin bulunduğu Niagara Şelalesi'nin sesi herkese ulaşıyor.

Vay be, teknoloji ne acayip bir şey böyle, sanki Kanada avlunun içinde, şelale de çeşmen gibi, diyor daha sonra Cibre. Bizi de kamerayla doğrudan Niagara Şelalesi'ne atmalarının bir yolu yok mudur?

Ama bu şelale miydi, diye soruyor şaşkınlıkla Stoyço Dede. Şelale ya, duymadın mı?

Hiçbir şey duymadım, hiçbir şey... Ee, sen Niagara'yı da duyamıyorsan... diye gülüyor Cibre ve elini savuruyor. Hey, peki Asenço nerede? Bir anda torunuyla birlikte geldiğini hatırlıyor.

Alice yaşlarında beyaz elbiseli bir kız masaların altına göz atıyor – onların uzun sırası harika bir tünel oluşturuyor, kız da içeri süzülmeye karar veriyor. Zaten herkes çekimlerle meşgul. Masaların altı bambaşka bir dünya. Dışarıda müziğin sesi duyuluyor, insanlar telaş içinde koşturuyor, burası ise gizli. İki taraftaki tüm bu bacaklarla, her çifti farklı ayakkabı giymiş ayaklarıyla kocaman bir kırkayağın karnında sanki. Tünelin ortasında kendi yaşlarında bir erkek çocuğu görüyor, ona doğru emekliyor.

Merhaba, bayağı klasmış burası, diyor kız.

Merhaba, diyor çocuk utangaçça ve pat diye ben Asen diyor çünkü "klas"a nasıl bir karşılık verildiğini bilmiyor.

Marta, diyor kız elini uzatarak. Annem başrol oyuncusu, ama onu biraz yaşlı göstermişler. Sen kiminlesin?

Dedemle, yanıtını veriyor çocuk, işte şu, ve en yakındaki

bir çift taze boyanmış botun içindeki ayakları işaret ediyor.

Annen filmde mi?

Hayır, Yunanistan'da.

Anlaşıldı. Kız arkadaşın var mı?

Bu artık fazlasıyla dolaysız bir soru ve çocuk rezil olmamak için nasıl cevap vereceğini bilemiyor.

Şey... diye mırıldanıyor ve dedesinden gördüğü gibi elini savuruyor – her şekilde yorumlanabilecek bir jest.

Biz ayrıldık, diyor kız, sesinde özel bir ciddiyetle. Aramızda sanki pek bir bağ oluşmadı.

Yaa, cevabını veriyor oğlan, elinde bir tekeri düşmüş bir oyuncak arabayı evirip çevirerek ve örtülerin arasına bakıyor.

Şu baban mı, diye soruyor o anda, kızın annesine sarılan oyuncuyu işaret ederek.

Yok, akıllım, diyor kız üstten bir edayla, annemin bu filmdeki kocası o. Annemin farklı filmlerde bir sürü erkeği olur. Hem zaten gerçekten sarılmıyorlar.

Nasıl yani?

Öyle işte, birbirlerine sadece değiyorlar... Tramvaydaki gibi. Aşksız. Bilmek istersen – onlar mahsusçuktan öpüşebiliyorlar bile.

Hmm, diyor çocuk inanmayarak, mahsusçuktan nasıl olur ki?

Şapur şupur ve bitti gitti. İş bu, anlıyorsun, değil mi?

Peki baban...

Babam ne diyecek, o aydın biri. Cumartesi pazar günleri onunlayım. Hadi bir şeyler oynayalım çünkü bu çekimler yakında bitmez.

Tamam, diyor çocuk, ama ne?

Şey... filmcilik, başka ne olsun ki?

Filmcilik nasıl oynanır ki?

Kadın benim, sen de erkeksin. Hiç film seyretmedin mi? Ve tabii ki benimle evlenmek istiyorsun.

Çocuk kızın çok güzel olduğunu ve filmlerdeki gibi giyinmiş olduğunu, onun ise sabah dedesinin üstüne geçirdiği hırkayla hiç düğünlük bir hali olmadığını söylemek istiyor...

Bana hediyeler ve iltifatlar sunabilirsin.

Çocuk etrafına bakınıyor ama kırık arabadan başka hediyelik bir şey yok... Etrafında iltifat ise hiç mi hiç görmüyor. Buyur...

Kız arabayı eleştirel bir gözle süzüyor ama tam o sırada dışarıdan tüm güçleriyle aa-cı diye bağırmaya başlıyorlar...

A, bu bizim için, diyor kız. Öpüşmemiz lazım.

Ve hızla dudaklarını yanağına yapıştırıyor. Bunu beklemeyen çocuk hareket ediyor ve kafasını masaya çarpıyor.

Acıdı mı?

Hayır, hiç.

Öyleyse yüzükleri takalım.

Yok ki, diyor çocuk.

Mahsusçuktan, diyor kız.

Kocaman yüzükler takıyorlar, kızınkinin kırmızı kalp şeklinde pırlantası var, onunki daha mütevazı.

Artık karı kocayız. Umarım birbirimizi kıskanmayız ve kariyerlerimizi mahvetmeyiz...

Çocuk tam olarak ne sözü verdiğinden emin olmadan söz veriyor: Evet. Ama bu filmde mi, yoksa gerçekten mi olacak?

Her ikisi de, diyor kız ve ona en güzel tebessümüyle bakıyor.

Kees. Hallettik, diye bağırıyor kameraman. Sesçi kulaklıklarını çıkarmadan elini kaldırıyor: Okey. Herkes çekimlerin sona erdiğini ilan etmesi gereken yönetmene dönüyor.

Ama o hiçbir şey demiyor. Hava kararıyor, figüranlar yerlerinde duruyor ve ağızlarından tek bir ses bile çıkmıyor, uzaklarda bir yerlerde belli belirsiz bir traktör gürültüsü duyuluyor, onu sadece sesçi fark ediyor. Neden şimdi son anonsu yapmıyor ki, artistlik yapıyor, diye düşünüyor kameraman.

Yeter ki hüngür hüngür ağlamayayım, diye tekrarlıyor içinden yönetmen. Bu insanlara nazik bir şeyler söylemeli, özel bir şey, "acı" için onlara teşekkür etmeli, kuzular için özür dilemeli, bunun ilk büyük filmi olduğunu ve iyi sonuçlanıp sonuçlanmayacağını hiç mi hiç bilmediğini, kendi büyükannesi ve büyükbabasının da... Megafonu alıyor. Çekimler bitti, herkese teşekkür ederim.

Canlı resim hareketleniyor, gürültüye boğuluyor ve dağılıyor.

Doğru filmi mi çektik bilmiyorum, diyor ertesi sabah senariste, arabalarla yola çıkmadan önce.

Bu onların son düğünüydü, yanıtını veriyor senarist.

Sinemanın tüm teçhizatı toplanmış, bekliyor. Şoför neden oyalandıklarını anlamak için camdan başını uzatıyor, hava kararıyor mu ne, doluya yakalanacaklar.

Yönetmen köye son kez dönüp bakıyor. Bir hafta sonra Niagara'ya gitmek üzere yola çıkacaklar.

Bir yıl sonra Toronto'da bir sinema salonunda, arka sıralardan biri heyecanla şöyle haykıracak: Look, this is your grandpa, the one with the hat.[7]

Kıçkaydıran'ın üzerine bulutlar toplanıyor ve hava aniden soğuyor.

7. *İng.* Bak, bu senin deden, şu şapkalı olan. – G.G.

KADINLAR ALFABESİ

Telefon, arka bahçe tarafındaki verandada oturmuş, buraya en yakın, ama çok şükür yeterince de uzak olan anayola çıkan toprak yola dalgın dalgın bakarken çaldı. Öğle vakti arama yüzsüzlüğünde bulunan biri için yerimden kalkmaya hiç niyetim yoktu. Telefonlardan nefret ederim (bu yüzden de cep telefonumu yanıma almadım), filmlerde, daha üçüncü sahnede yönetmenin ağır akışla olan derdini çözmek için çirkin bir şekilde vınlamalarından da tiksinirim. Evet, telefonlar hikâyelerde de çalar, ama orada en azından sesleri duyulmaz.

Buraya bir ay önce gelirken yanımda getirdiğim üç kartonun sonuncu sigarasını yakmıştım, bu da o âna belli bir dramatik hava katıyordu. İki gün sonra, her yaz kaldığım ve en iyi işlerimi yazdığımı iddia edebileceğim bu evden ayrılmam gerekiyordu. Ama bu sefer tam bir fiyaskoydu. Muhteşem roman fikirleriyle gelmiştim ancak daha ikinci hafta tümü eriyip bir hikâyenin başlangıcına dönüştü, sonra o da duman olup uçtu – tıpkı buraya gelmeden önce kelepire aldığım (ve kimbilir ne kadar gerçek) üç karton *Gitanes* gibi. Anlamlı bir şeyle uğraşmanın zamanı çoktan gelmişti – bahçıvanlık, arıcılık ya da Coca-Cola için reklam cümleleri yazmak

gibi. Zaten birkaç ay önce düşüncesizce söz verdiğim şık bir dergiye birkaç hikâye borçlanmıştım. Editör tüm sayıyı benim yüzümden geciktirdiklerini iddia ediyordu, birkaç yıl önce bunu iltifat olarak kabul ederdim ve gururum okşanırdı, ancak şimdi onların da muhtemelen metin konusunda dara düştüklerini biliyordum. Son sigaramı bitirmek üzereydim ki telefon tekrar çaldı.

"Evet," dedim çıkarabildiğim en kasvetli ses tonumla.

"Rahatsız ettiğim için özür diliyorum, Bay ... ile mi görüşüyorum?" Erkek sesiydi, yabancıydı ve tam olması gerektiği kadar tedirgindi. "Sizi orada rahatsız ettiğim için üzgünüm, numarayı eşiniz verdi."

Ona güvenemeyeceğimi biliyordum.

"Biz aslında tanışıyoruz," diye devam etti.

"Eşimle mi, yoksa benimle mi?"

"Hayır, hayır, sizinle. Çok eskiden. Sınıf arkadaşıydık, ve sanırım arkadaştık da. Ayrıca tüm kitaplarınızı da okudum."

"Eh, o kadar da fazla değiller" – bu tür sohbetlerin başında biraz mesafeli olmak her zaman daha iyidir.

"Güzel hikâyeler anlatıyorsunuz. Aslında kendimi tanıtmadım, ben Ernest. Birbirimize 'sen' diye hitap edebilir miyiz?"

Ardından neleri sürükleyeceğini tahmin edemediğin, kolayca "evet" dediğin sorular vardır. Tabii ki, Ernest, bir zamanlar gerçekten arkadaştık. Büyük Er[1] ve Küçük Er – okulda bize öyle diyorlardı. Bunu belli bir can sıkıntısıyla hatırladım – Küçük Er olmak hoşuma gitmiyordu.

1. Bulgarcada Ernest ismi "Ърнест" [ırnest] olarak yazılır ve Türkçede "ı" sesine denk gelen ilk harfine eski Slav alfabesindeki okunuşuyla "Er Golyam" ("Büyük Er") adı verilir. – *ç.n.*

"Müsait olmadığını biliyorum ama sana biraz uğrayabilir miyim, arabaylayım," dedi Ernest.

"Oldukça meşgulüm şu anda, yazıyorum..."

"Müsait olmadığını biliyorum," diye tekrarladı hızla, "en fazla bir saatliğine. Sana bir hikâye satmak istiyorum. İhtiyacım var..."

"Paraya mı?"

"Hayır, hayır, söz konusu para değil. Yardıma ihtiyacım var... Hikâye konusunda. Ayrıca onunla bir bağın olduğunu düşünüyorum."

Bu adam beni nasıl avcunun içine alacağını biliyor. Onu uğraması için davet ettim "ama gerçekten bir saatliğine". Bir içki alacağını söyledi, "ama sadece bir tane" diye tekrarladım. Hem bana sigara da getirecekti. Telefonu kapattım ve tüm sevimsiz hikâyelerin tam olarak böyle, masumca, düşünmeden söylenmiş birkaç "evet" ile başladığını düşündüm.

Bu ifade hoşuma gitti ve misafir gelmeden önce onu aceleyle not ettim. Beklerken aklıma hikâyenin hafiften paranoyakça bir versiyonu geldi – karım söz konusu sınıf arkadaşımı arayıp buluyor, ona bir masal uyduruyor (acaba ona para ödemiş midir?) ve yazarlık onurumu kurtarmak için onu bana gönderiyor. Daha da coşup karımı işsiz kadınlara kendilerini benim anonim hayranlarım olarak tanıtmaları ve hayranlıklarını haftada bir telefonda bildirmeleri için para öderken hayal ettim. Canım benim... Neyse ki bir araba sesi duyuldu da burada durdum.

Evet, Ernest.

Gerçekten iş icabı gelen birine benziyordu ve bu hoşuma gitti. Yirmi küsur yıldır görüşmemiştik ama aramızda sözsüz

bir anlaşma yapmışız gibi duygusal cümleleri es geçtik ve sohbet asıl konu üzerinden ilerledi. Duymayı beklediğim hikâyenin muhtemel alıcısı olarak, önce fiyatı sordum. Ernest (bundan böyle sadece E. olarak geçecek) önce malı görmem gerektiğini, fiyatını daha sonra konuşacağımızı söyledi. Kadeh tokuşturduk ve o anlatmaya başladı.

"Hikâye çok kişisel ve sana delice, manyakça –istediğini diyebilirsin– gelebilir. Hayatım boyunca tek bir tutkum oldu – harfler ve kadınlar."

"Benim de aynı sorunum var," diye araya girdim. "Ayrıca iki tutku söz konusu değil mi?"

"Hayır, bu başka bir şey. En korkunç olan da bunun tek ve aynı tutku olması. Ama sırasıyla en baştan alalım. Her şey annemin Paskalya için özel olarak yaptığı kurabiyeleriyle başladı. (Başta biraz Proust asla fazla kaçmaz, diye düşündüm ama sözünü kesmedim, hikâyeyi akışına bıraktım.) Her kurabiye harf şeklindeydi. Hamuru akşamdan nasıl yoğurduğunu net hatırlıyorum, onu kabarması için bekletirdi, sabah ise haç çıkarıp harfleri yapmaya başlardı. 'Ж' ve 'З'yı nasıl bir özenle kıvırdığını, 'Ш'nın ızgarasını nasıl şekillendirdiğini hatırlıyorum, hiçbir şeyi atlamıyordu, 'Büyük Er' ve 'Küçük Er' harflerini bile. Kısa bir süre sonra tüm alfabe tepsinin içinde yatıyordu. Bunu öyle bir rahatlıkla ve... dindarlıkla yapıyordu ki... Babamdan gizli gizli İncil okuduğunu biliyordum, o zamanlar bu büyük bir günahtı. Bu pişmiş Paskalya harflerinin onun için ne ifade ettiğinin farkında değildim. Ama onları fırından çıkarırken daima yerimde donup kalırdım. Tepsinin üzerine eğilip kızarmış sırtlarını seyre dalardım. Her harfin kendi bedeninin ve kendi hatlarının olduğunu ilk kez o civarlarda fark ettim. Bir etleri vardı. Ve bu et

daha sonra başımın etini yiyecekti."

Kısa bir ara verdi ve devam etti:

"On üç yaşındayken ilk defa âşık oldum – korkunç derecede ciddi, acı verici ve karşılıksız, insanın sadece on üç yaşındayken vurulabileceği bir şekilde. Adı Anna'ydı, onu hatırlıyorsun, evet, biyoloji öğretmeni, daha yeni mezun olmuş ve bizim ücra kasabamıza gönderilmişti. Annem en sevdiği kurabiyelerini her yıl yapmaya devam ediyordu ve ben önce A'yı ve N'yi yiyordum. İsminin ilk harflerini ağzımda tutar, tek bir kırıntının dahi düşmesine izin vermezdim. Harfler erirdi, sanki bedeni çözülüp nişastaya dönüşürdü, ben de onu ağır ağır yutardım. Bunda ters, sapkınca, annemin diyebileceği gibi 'şeytani' bir şey olduğunun farkında mıydım, bilmiyorum. Ama işe yaradığını düşünüyorum. Beş yıl sonra, lise sonda (sen artık farklı bir kasabada yaşıyordun) derslerden sonra kalıp eşyaları malzeme odasına taşımasına yardım etmemi rica etti. Dağıldı dağılacak olan okul iskeletini sırtladım, o da peşimden geldi, içeri girdik ve anahtarın trak diye çevrildiğini duydum. Karşıma dikilmişti, beni baştan aşağı dikkatle süzüyordu – bir, iki, üç dakika. Patlayacaktım, kendimi yanımda salakça dikilen iskeletten bile daha çıplak hissediyordum. Onu epeydir arzuluyordum ve bunu bildiğinden emindim. Tek bir kelime etmeden bluzunun düğmelerini çözmeye başladı, sutyenini ustalıkla çıkardı, eteği yere düşündüğümden daha çabuk düştü, ve o öylece kaldı, yaklaşmadan, hiçbir şey söylemeden. Formalin içindeki sürüngenlerin, içi doldurulmuş baykuşun, kendisini süzen iki kafatasının ve o anda muhtemelen türlerin dünyevi kökenini inkâr etmeye hazır olan –çünkü bu beden gerçekten ilahiydi– Darwin'in ciddi büstünün arasında garip bir şekilde çırılçıplak duruyordu."

"Fena değildi," diye onayladım ve sesimde hafif bir rahatsızlık hissettim çünkü aynı biyoloji öğretmeni kendi şahsi cinsel olgunlaşma sürecimde birkaç gece boşalmasına ilham olmuştu. Üstelik E.'nin hikâyeye gerektiğinden daha fazla duygu ve edebiyat kokusu yükleyerek onu bozacağını düşünmüştüm. Ne de olsa ben bu hikâyenin alıcısıydım. "Fena değildi, evet, ama ne olursun 'ilahi'yi kullanma. Güzel memeleri vardı, o ayrı."

"Hayır, hayır," diye itiraz etti E. "Bu durumda onlar meme değil, *göğüstü*. Kelime bu, bunu düşündüm. Her harf önemli. 'G' gibi gururlu ve dikti, 'Ö' gibi yuvarlak, 'Ü' gibi titreşmeye hazır, 'S' ise onları sert tutuyordu. 'Meme' yumuşak ve sarkık bir kelime, inan bana, daha sonra çok meme gördüm, ama Anna'nın göğüsleri vardı."

Kendime itiraf etmeliydim ki bu delilikte iyi bir filolojik sistem vardı.

"Tamam da, onu becerdin mi bari?"

"Ona elimi sürmeden patladım," dedi E. çok kısık bir sesle ve ilk kez uzun bir süre duraksadı. "Bana nasıl güldüğünü hiç unutmam. Bu kahkahada her şey vardı – kertenkeleler, sürüngenler, köpekdişleri. Gülme miydi yoksa dişlerini gösterme miydi emin değilim. Kapıyı açtım ve kaçtım, bu kadınla yalnız kaldığım ve 'A'nın bedenini gördüğüm için aynı anda korkmuş ve mutluydum, küçük düşmüştüm ama memnundum. Ne dersen de, onu hayatımın ilk kadını olarak görüyorum. O beni bekleyen alfabenin Alef'iydi. İşte buradan başladı."

E.'nin içkisinin üzerine ilave ettim, kendi içkime de ilave ettim ve en önemli bölümü dinlemeye hazırlandım.

"Bu hayatımın projesiydi, misyonum desem yeridir. Tüm alfabeyi elde etmek istiyordum. Her harfin arkasında bir ka-

dının durmasını ve onu elde etmiş olmayı istiyordum. Harflere bakıyor ve arkalarında bekleyen kadınları hayal ediyordum.

"'Б' bana kocaman sıcak bir karnı olan hamile bir kadın gibi görünüyordu. İsmi 'Б' harfiyle başlayan ve böyle bir karnı olan bir kadın bulmak üç ayımı aldı. Tanıştığımızda altıncı ayının başındaydı. Onu tavlamaya nasıl çalıştığımı, yürüyüşe çıkmasını nasıl pusuda beklediğimi anlatmayacağım. Fazla ısrarcı görünmek istemiyordum, ama bu durumda her günün önemli olduğunu kendin de anlıyorsundur."

"Güzel miydi bari?" diye sordum.

"Tüm harfler güzeldir," yanıtını verdi ve ona karşı ilk defa hafif bir korku hissettim. "Yedinci ayın sonunda benimdi."

"Onu becerdin ha, piç herif!" Bu patlama öngörülmemişti.

"Onun bir itirazı yoktu," diye karşı çıktı E. şaşkınlıkla. "Hem dikkatliydim, cenine zarar vermek istemiyordum."

"Devam et," dedim bu sefer sadece kendi kadehime dökerek.

"'В', 'Г', ve 'Д' ile daha kolay oldu, filolojiden sınıf arkadaşlarıydı, doğal olarak filoloji okumaya karar verdim."

"Anlaşıldı, filolojiler harf ve kadın kaynar. Tahminimce B.'nin büyük memeleri vardı, ilk harfinin şekline bakılacak olursa."

"Evet, onunkiler memeydi," diye onayladı E. "Eva daha fazla zamanımı aldı bak."

"Haydaa, yine tam isim belirdi."

"Sesli harflerde durum farklı. Orada daha dikkatli olmak lazım 'Bahir' diyor ki..."

"Hangi Bahir?"

"'Bahir' bir midraş, bir nevi derleme. Orada Tevrat'taki

sesli harflerin insan bedenindeki ruhla kıyaslanabileceği söyleniyor. Ayrıca bir çembere karşılık geliyorlar ve..."

"Tamam, tamam, derinlere dalmışsın," diye araya girdim. "Rimbaud'ya göre ise 'E' epey beyaz bir tınıya sahip."

"Ben şahsen onu daha çok ekrü olarak görüyorum. Ama her neyse. Eva hüzünlüydü ve bir nevi cisimsiz, ruhani bir havası vardı. Projemi gerçekleştirmeye başladığım andan beri kendimi ilk kez kararsız hissettim. Bekle, aslında ikinciydi, Anna'dan sonra. Sesliler kayıp giden varlıklardır.

"Eva'yla neredeyse bir yıl yaşadım, ama şimdi bile ona en azından bir kereliğine gerçekten sahip olduğumu söyleyemem. Neden yanında olduğumu biliyormuş gibi geliyordu. Bir akşam eve dönmeyiverdi, ama yatağın üzerinde 'E' harfli gümüş zinciri duruyordu. Bunu yeterli bir işaret olarak kabul ettim ve yoluma devam ettim. Genel olarak olaylar hep bu şekilde tekrarlandı – yer yer daha kolay, yer yer daha zor, ünlülere ve ünsüzlere göre. Gerekli kadını tanıma ve flörtü belli bir rutine bağlama konusunda tecrübe kazanıyordum. Ayrıca işleri için güvenilir birine ihtiyaç duyan N. sayesinde biraz para da kazandım. Paralar proje için olduğundan vicdan azabı duymuyorum."

"Evet, kadınlar pahalıdır."

"Her tür hikâyem oldu. Onları harf harf anlatabilirim. O. örneğin kara delik gibiydi. Seni içine çeker ve kaybolursun, tümüyle girersin içine, labirentlerde, samanyollarında dolaşırsın, dehşet bir olay... Seçme şansım olsaydı muhtemelen orada kalırdım. Gerçi böyle bir kadınla... uzun yaşanmaz. Onun içinde ancak ölebilirsin. Böyle bir ölümü herkese dilerim."

"İyi de neden onlardan biriyle kalıp yaşamadın?"

"Projeye aykırı. Bir harfi seçmek tüm diğerlerini kaybet-

mek demektir. Ben her şeyi, tüm alfabeyi istiyordum. Epey de hızlı ilerliyordum. Seni temin ederim ki dünya yalnız kadınlarla dolu."

"Klişeleri fiyattan düşeceğim."

"Peki, hikâyede bunu değiştirebilirsin, ama aklında olsun. Ve böylece yirmi yılda 'Ъ'ya geldim."

"Senin harfin."

"Evet, benim harfim. Hatırlarsan, okulda bana herkes Büyük Er derdi. 'Irnest'in telaffuzu zordu. Babama göre bana 'Hemingway gibi büyük bir adamın ve âşığın' adını vermişler. Bu arada babam son nefesine kadar onu Kübalı sandı. Neyse, dediğim gibi, 'Ъ' harfine kadar geldim."

Dayanamayıp, "Ee, şimdi ne olacak, kendini halletmen gerekecek," diye lafı yapıştırdım kinayeli bir şekilde.

Bu kez E. her ikimizin de kadehini doldurdu. Eylül ayının alacakaranlığında bana kederli ve yaşlanmış geldi. Muhtemelen ömrünün sonunda Don Juan da böyle görünmüştür – sadece yorgun bir adam. Yine de Harflerin Âşığı, bir zamanlar arkadaşım olan E. çıkıp öylesine gelmemişti. Hikâyesi satılıyordu ve yakında bedelini isteyecekti.

"Aslında iki yıldır bu ve bir başka harfle daha boğuşup duruyorum," diye yeniden söze başladı E. Bu arada tabii ki 'Ю' ve 'Я'yı bitirdim. Geriye sadece 'Büyük Er' ve 'Küçük Er' kaldı. 'Küçük Er' ile başlayan bir isim asla bulamayacağımı biliyorum, o baş harf olamaz. Aslında bir yolu var."

Bana uzunca baktı ve baklayı ağzından çıkardı:

"Küçük Er, bana yardım etmen için geldim."

Bu artık fazlaydı.

"Pislik herif," diye hırladım. "Beni becermek mi istiyorsun yani? Bedeli bu mu? İki arkadaş, Büyük Er ve Küçük Er bir araya gelir, güzelce düzüşür ve lanet proje gerçekleşir.

Tek kurşunla iki harf. Sefil herif, manyak."

"Tam olarak bunu kastetmemiştim, Küçük Er," dedi soğuk bir sesle. "Sadece bana kulak ver. Şehir kayıtlarına ancak birkaç gün önce ulaşabildim –F. sayesinde– ve orada dört Ernestina buldum. Onlardan üçü..." epeyce uzun bir yudum aldı, "benim kızlarım. Kontrol ettim, hata yok, Eva, O. ve L. onlara benim adımı vermiş. Ben... bilmiyordum. Yemin ederim ki..."

O anda E. aniden titremeye başladı. Geldiğinden beri ilk defa kendine hâkim olamıyordu. Hırıltıyla soluyor, boğuluyordu ve gözyaşları olmasa, insan ağladığını söyleyemezdi. Öyle bir afallamıştım ki onu rahatlatmaya çalışacak durumda değildim.

"Ne yapacağımı bilmiyorum, Küçük Er," derken sesi güçlükle duyuluyordu. "Kafam karışık. İşler fazla ileri gitti. Kızlarım projeye girmiyordu. Onları öngörmemiştim. Sana 'Ъ' sorununu çözmen için geldim, başka yolu yok, artık sen de işin içindesin.

"İsmi bu harfle başlayan dördüncü kadının kim olduğunu tahmin ediyorsun. Sen yazarsın, sonu sen düşünmelisin. Bedel bu. Nasıl yazarsan öyle olacak. Ve senin imzanla alfabe tamamlanacak."

Ayağa kalktım ve yavaş yavaş telefona doğru yürüdüm. Eşine gerçekten danışman gereken anlar vardır. Hele ki adı Ernestina ise.

LİZBON'DA CARLA'YI ARAMAK

Bir Fado[1] Hikâyesi

Lizbonlu Carla, romanımın üç sayfasında yaşıyordu. 75. sayfada aniden ortaya çıkıyor ve 77. sayfada aynı şekilde aniden yok oluyordu. Vardır öyle kadınlar, tüm özellikleri yok olup gitmekten ibarettir.

Yıllar geçtikçe Carla benim için giderek daha hayaletimsi bir hal alıyordu. Ve bir hayalet olarak rüyalarda belirme, melodilerden ve sigara küllerinden doğma, durup bilgisayarın ekran koruyucusundan –orada genellikte tuttuğum cinsiyetsiz çayırların yerine– bana bakma yeteneğine sahipti. Evet, bu yeteneklerini de pervasızca kullanıyordu. Hayaletlerle baş etmek için bildiğim tek yol yanlarına gidip onlarla yüz yüze, göz göze gelmektir. Ama Portekiz ulaşılmazdı, kıtanın ta sonundaydı (ya da başında – baktığın yere bağlı). Avrupa'nın tıpası, Avrupa'nın mantar tıpasıydı, çünkü orasının mantar meşeleriyle dolup taştığı söylenir. Bu ülke hakkında her şeyi okumuştum. Gayrisafi milli hasılası hakkında, ortalama maaşlar hakkında bilgim vardı, Avrupa Birliği'ndeki en

1. İzi 1820'lerin Lizbon'una kadar sürülebilen ama daha eskilere uzanması muhtemel olan, Portekiz'e özgü bir halk müziği türü. – *y.n.*

düşük olanlardan biriydi, uzayıp giden Salazar rejimini affetmiştim, her yıl 25 Nisan'da karanfil devriminin yıldönümünü mütevazı biçimde kutluyordum ve ağustostaki aşırı sıcaklardan ve kuraklıktan, aynı şekilde onları takip eden kasım sağanaklarından içtenlikle heyecanlanıyordum. Carla'yı Lizbon yüzünden mi seviyordum yoksa Lizbon'u Carla yüzünden mi özlüyordum – asla bilemeyecektim. Yoksa ikisi de aynı hayalet miydi?

Ne vardı bu kadar bu Carla'da? Onunla sadece bir öğle sonrasını birlikte geçirmiştik. O on yedisinde, ben yirmi birimdeydim, Adriatik'in İtalyan kıyısında kalabalık bir gençlik buluşmasının rastlantısallığı tarafından bir araya getirilmiştik. Dışarıya ilk çıkışımdı, sınırlar daha yeni açılmıştı. Şunu özellikle belirtmeliyim ki Carla en azından başlarda tümüyle gerçekti. O zamanki notlarımda "hafiften esmer, okyanus yeşili gözleri olan gerçek bir Portekizli" olarak betimlenmiş (sanki Portekizliliğe dair katalog tutuyormuşum gibi). Şimdi o kadar emin olmazdım. Aslında onun hakkında hiçbir fiziksel hatıram yok, hiçbir portresi yok. O gün, sona eren günün fonunda çektiğim tek fotoğrafı, nasıl desem, başarısız oldu. Bu onun hayaletimsi olduğuna dair ilk kanıttı. Resimde kendisi basbayağı yoktu. Kalan her şey fotoğrafta çıkmıştı – dar kumsal, kırmızı bir şemsiye, günbatımının yansımaları, çerçeveye giren birkaç meraklı martı. Sadece Carla eksikti. O zamanlar bunu safça zayıf gün ışığına ve Smena marka eski fotoğraf makineme yormuştum.

Ve böylece, bu ilk ve son buluşmadan tam yirmi yıl sonra kendimi nihayet Portekiz'de bulmuştum. Carla'nın memleketi Lizbon'da. Yirmi yıl boyunca bir şehrin ve bir kadının

düşüncesiyle yaşamış, onların yüzünü ve sokaklarını zihninde kurmuş olan biri, onlarla karşılaşmanın arifesinde duyulan o yavaş korkuyu anlayacaktır. Edebiyat semineri bittikten sonra dönüş uçuşumun tarihine kadar tamamen boş iki günümün olduğunu fark ediyorum. Evsahiplerimin gezilerimde bana eşlik etme tekliflerini nazikçe reddediyorum. Ertesi sabah erkenden Lizbonlu Carla'yı aramak için tümüyle donanmış haldeyim. Buradaki çoğu kaygısız turistten bir farkım yok – sırt çantamda iki şişe maden suyu, gözlük ve şapka, fotoğraf makinesi, ön cebimde şehrin haritası, not almak için yeşil bir defter – asla sadece fotoğraf makinesine güvenmem.

Mayısın sonu. Erken saate rağmen Atlantik güneşi sokakların beyaz taşlarını kavurmuş. Her yerde ağaçlar nasıl da büyüleyici bir mavilikte çiçekler açmış. Eski turuncu tramvaylar dik sokaklarda tıngırdıyor, virajlarda gıcırdıyor ve aniden durduklarında çan çalıyor. Hiçbir yerde bu kadar neşeli bir gürültü duymadım. Gelen ilk tramvaya atlıyorum, 28 numara olduğunu ve beni nereye götüreceğinin hiçbir önemi olmadığını not ediyorum. Dışarıya asılmış çamaşırların, kırmızı kiremit çatılı, sıvası dökülen pembe evlerin, balık ve sebze tezgâhlarının, kaldırımlarda kafelerin olduğu dar sokaklardan gümbürtüyle süzülüyoruz. Daha gürültülü bir sokak seçip iniyorum. Kendimi haritama göre şehrin tam merkezinde olan Rua Augusta'da buluyorum. Sokak Tejo nehrinin kıyısına ya da okyanusun kıyısına çıkıyor çünkü nehir ve okyanus devasa bir haliçte birleşiyor.

Yavaş yavaş aşağı doğru yürüyorum, kendini burada tesadüfen bulmuş bir yabancının şehrin her kavşağına ve her dakikasına sahip olmaktan duyduğu keyifle doluyum. Komplocu hayal gücümün tadını çıkarıyorum. Lizbon'un öğle saatlerinde hiç kimsenin tahmin etmediği bir görevi olan bir in-

sanım. Tam iki günüm var ve ilk günün yarılanmaya yüz tutmuş olması beni pek endişelendirmiyor. Bu ilk gün için önceden yaptığım plana göre Carla'yı plansızca, kaotik bir şekilde, sadece tesadüflere boyun eğerek arayacağım. Karşımdan gelen kadınları (makul sınırlar içinde) gözden geçirerek sokaklarda dolaşacağım; kafelerde oturacağım, dillerinden tek bir kelime anlamasam da sesini ayırt edeceğimden emin halde karşıdaki masalarda gevezelik edenlere kulak vereceğim; kitapçılara gireceğim (Carla kitapları severdi), tezgâhtar kadınlara dikkatle bakacağım ya da sadece çiçek açmış bir jakaranda ağacının altında duracağım, mavi çiçeklerin ayaklarımın dibine çimlerin içine yumuşakça düşüşünü seyredeceğim ve onun da bu ağaçların altında durmayı sevdiğini umut edeceğim. İlk karşılaşmayı mümkün kılan şey bir tesadüf olduğuna göre, bu karşılaşmayı yeniden mümkün kılmanın en emin yolu işi yine tesadüfe bırakmaktır.

Bir sigara yakıyorum –sanki boş boş dolaşmamın amaçsızlığını vurgulamak istercesine– ve o anda arkamdan bir ses duyuyorum: Marihuana, marihuana? Dönüyorum. Tam kulağımın dibinde iki hırpani tip. No, no, no... Net ve sakin olmaya çalışıyorum, aynı anda da sırt çantamı sıkıca tutuyorum. No marihuana. Ama bu ikisini de pek endişelendirmiyor, sanki bana ot teklif ederek beni hafife aldıklarını söylemek istercesine anlayışla başlarını sallıyorlar. Ok, Ok, hasheesh... deyip, kalitesine yeminler ederek ceplerinden çevik hareketlerle reçinemsi plakalar çıkarıyorlar.

Rua Augusta'da bir girişin yanında duruyoruz. Dışarıdan muhtemelen en yakın metro istasyonuna nasıl ulaşacağını soran, yolunu kaybetmiş bir turiste benziyorum. Onlar bu arada neredeyse dibime kadar yaklaşmış durumda. İçimi korku sarmaya başlıyor. Ve o anda aklıma bir şey geliyor.

Haşişi tutanın elini hafifçe ve güya kayıtsızca itiyorum ve bu kez ben konuşuyorum: I seek Carla.[2] Numara işe yarıyor. İkisi bir anlığına bakışıyor, jargonu çözemedikleri, bu yüzden aradığım malı sunamadıkları için gururları incinmiş gibi. Bu karışıklıktan yararlanıyorum, elimi savurup hızlı adımlarla aralarından kendime yol açıyorum. Çok geçmeden biri bana yetişiyor ve son bir hamle yapıyor: May be Coca... No Coca, diye kesip atıyorum, Carla, C-a-r-l-a, diye neredeyse harf harf söylüyorum ve arkama dönmeden, ikisinin yeni uyuşturucuların türemesine ve tek tip bir isimlendirme sisteminin olmamasına sövdüklerini hayal ederek yoluma devam ediyorum.

İşte böyle, henüz ortaya bile çıkmadan Carla beni gözetliyor ve bana yardım ediyor.

Bir şehre âşık olmanın, o şehirde bir kadın aramaktan daha iyi bir yolu yoktur. Son olarak yirmi yıl önce gördüğün, yüzünü unuttuğun, adresine ve telefonuna sahip olmadığın, hakkında hiçbir şey bilmediğin bir kadın. Tek bir isim dışında hiçbir şey. İkinci günün öğleden sonrasında Chiado'da küçük bir kafede oturmuş, ağır ağır porto içiyorum ve ona masanın üzerindeki kâğıt bardak altlıklarına yazacağım mektubu zihnimde kurguluyorum. Altlıklar soluk yeşil, geri dönüştürülmüş kâğıttan ve arka tarafları not almak için boş bırakılmış. Altlığı sıkı sıkı nasıl dolduracağımı, şaşkın garson kızdan nasıl fazladan altlık isteyeceğimi, sonra da onları masada nasıl bırakacağımı düşünüyorum. Mektup şöyle başlayacak: *Sevgili Carla, yirmi yıl önce bir öğle sonrası görüşmüştük. Lizbon'dayım. Seni mümkün olan tek yoldan arıyorum...*

2. *İng.* Carla'yı arıyorum. – *ç.n.*

Ve tam o anda arkamda onun ismini duyuyorum. Onu telaffuz eden ses bir erkeğe ait, arkamdaki masadan geliyor, sonraki kelimelerden hiçbir şey anlamıyorum. Carla, Carla, diye tekrarlıyor belli bir sitemle, ardından hafif bir kahkaha takip ediyor. Carla cevap vermiyor. Yerimden kıpırdamaya cesaret edemiyorum. Ne de olsa bu isimde o kadar çok kadın var ki. Ve buraya geldiğimden beri ilk defa içimde büyümeye başlayan hafif dehşetin farkına varıyorum. Gerçekten o olsaydı, ne görecektim? Olduğundan yirmi yıl farklı, bir erkekle mutlu bir şekilde akşam yemeği yiyen bir kadın. Etten kemikten bir kadın ve yanında kendi yokluğum. Kimbilir, belki de hayalet olan bendim, Carla ise tüm bu yirmi yıl boyunca hep var olmuştu.

Bardak altlıklarını cebime koydum, masaya para bıraktım, Pessoa'nın anısına aldığım Borsalino'yu gözlerime kadar iyice indirdim ve etrafıma bakmadan çıkışa doğru yürüdüm. Sokağa adım atmadan önce bir anlığına durdum, tereddüt ettim, başka bir şansım olmayacaktı. Tuzun bedenimi nasıl ele geçirdiğini hissedebildiğim uzun bir saniye. Arkama dönmedim. Bazen bazı hayaletleri ömür boyu saklamak daha iyidir.

Hamiş

O akşam kâğıt bardak altlıklarının üzerine yazmadığım mektup şu şekilde devam ediyordu:

... sana yakışacağını düşündüğüm yerler seçiyorum. Bazen sokakların yokuşlarından sonra aniden ortaya çıkan küçük bir meydan oluyor bu. Ya da herkesin buluşma yeri olarak belirlediği bir yer, örneğin Augusta Takı'nın altı. Bazen yer, mekândan çok zamandır, ya da ikisinin kısa

süreli bir birleşimidir. Sadece birkaç dakikalığına, sen oradan geçtiğin sırada aydınlanacak bir sokak köşesi. Böyle bir sahneyi kaçırmazdın. Bu sahne asırlar boyu hazırlanmış: 1775 yılındaki depremin verdiği sokak eğimi, ardından Marquis de Pombal'ın yeni şehir planı, evler ve çatıların arasındaki o aralıklar... Her şey, bugün öğleden sonra saat 18:27'de bir ışık huzmesinin tam bu aralıktan geçip bir köşeyi aydınlatması için birbirine eklenip bağlanmış. Muhtemelen şehirde bunun gibi daha yüzlerce sahne vardır. Ben aramaya devam edeceğim ama sen asla ortaya çıkma, bu önemli.

Gittiğim her şehrin kafelerinde, bu mektubu bira ve porto altlıklarının arka yüzlerine yazıyorum. İşaretler bırakıyorum – görmeyi çok isteyeceğim bir kadını bulmamak için.

DO NOT DISTURB[1]

Otel odasının ortasında duruyor, televizyon çalışıyor, en sevdiği yeşil havlusuna sarınıp banyodan daha yeni çıkmış. Otel havlularını asla kullanmaz, bunu hijyenik bulmaz. Islak saçlarını silkelemeye başlıyor, su damlacıklarının etrafta oluşturduğu ufak yağmurdan keyif alıyor.

Bu otele ölmek için geldi ama iki saattir o kaçınılmaz ufak tefek ayrıntılarla uğraşıyor. Ölümün bile zaman aldığını hiç düşünmemişti. Bu sabah resepsiyondaki adam, son katta boş oda olup olmadığına dair sorusuna hafiften şaşırmış görünmüştü. Niyeti gerçekten çok mu belli oluyor, bu saygın otel zincirinde intihar istatistikleri nasıldır acaba? İnsanlar kendilerini lüks otellerden atmayı tercih ediyor mu yoksa bir kere karar verilince artık fark etmiyor mu?

Kendini son katı tercih ediyorum, derken duyuyor, çünkü hafif bir alçaklık fobim var, ıı... yükseklik fobisinin tersi, ki o tabii ki çok daha yaygındır falan filan. Ona en moral bozucu tebessümüyle bir bakış savuruyor (kendinden aynı anda nefret ediyor). Tanrım, kendini bir yabancıya neden açıklamak zorunda, üstelik böyle bir anda?

1. *İng.* Rahatsız etmeyin. – *ç.n.*

Karşısındaki adam, anlamaktan ziyade nezaketten başını sallıyor, fobinin tam olarak ne olduğunu bildiğinden emin değil, hem bu zaten onu ilgilendirmiyor. Son katta boş bir odaları var, bilgilerini kaydediyor, bavul için yardım teklif ediyor, o reddediyor, başka bir şeye ihtiyacının olup olmadığını soruyor, hayır, teşekkürler. Asansörü çağırıyor ve kapıyı tutuyor. Bir an için bakışının bedeninin üzerinde gezindiğinden emin, kabindeki ayna bunu doğruluyor, ama şimdi bunun onu rahatsız mı ettiğini, gönlünü mü okşadığını, yoksa buna artık tamamen kayıtsız mı olduğunu kestiremiyor. Hem nihayetinde her saçmalığı nereye kadar didikleyip duracak ki? En üst katın düğmesine basıyor, duvara yaslanıyor ve (güya hiçbir şey düşünmemeye çalışırken) resepsiyondaki bu adamın, gördüğü son kişi olacağının farkına varıyor, oysa onun hiçbir şeyini hatırlayamıyor – gözlerini, yüzünü, yaşını, sesini, hiçbir şey, hiçbir şey... Otellerdeki tüm erkekler gibi resepsiyondaki kimliksiz bir erkek. Peki o kendisinin bir şeyini hatırlıyor mudur (poposu dışında)? Bu her halükârda daha önemli olacak, en azından daha sonra sorgulamayı yapan aynasızlar için; morali bozuk, tehdit altında ya da takip ediliyormuş gibi görünüyor muydu, tam olarak ne konuşmuşlardı? Daha çok çaba gösterebilirdim, diye düşünüyor, ortaya parlak, çift katmanlı bir cümle atabilirdim, öyle bir cümle ki...

Noktayı koymayı asla öğrenemedi. Sonda ne denmesi gerektiğini bilmiyordu. Tıpkı ilk kez bir erkekle yattığında olduğu gibi. Kolejde ikinci dönemin ardından, kortların arkasında bir çayırda olmuştu. Garipti, rahatsız ediciydi, etrafına bakınıyordu ama bunun heyecan verici bir yanı olduğunu da fark ediyordu. Her şey bittiğinde (ne acı o kadar büyüktü ne de zevk), mutlaka bir şey söylemesi gerektiğine karar verdi, ama ne söyleyeceğini hiç bilmiyordu. Ve ağzından söyle-

nebilecek en saçma şey döküldü: Çok teşekkür ederim, benim için bir zevkti. Bunu söyler söylemez pişman olmuştu ama artık çok geçti. Çocuk gülüp onu incitmemek için kendini zor tutmuştu. Sonra belli ki bunu gruptaki herkese anlatmıştı, o da kendi sözünün sohbetlerde güya öylesine ortaya atıldığını duymaya başladı: Çok teşekkür ederim, benim için bir zevkti. Ama lütfen, ne demek... diye eklerdi biri ve ardından bir kahkaha patlardı. Bir keresinde, bir yıl sonra, onu hiç kimsenin tanımadığı bambaşka bir çevrede, "Bir arkadaşım şöyle bir şey anlatmıştı" tarzında karşısına çıkan bu hikâyenin tamamına katlanmak zorunda kalmıştı. İnsan son dakikalarında ne tür şeyler hatırlıyor.

Son duş, diyor kendi kendine ıslak başını silkelerken. Son fön. Son falan filan önleyici krem. Her şeyi otomatik olarak kaydediyor, ama şimdi duruyor, otomatik mekanizma takılıyor. Krem avcunun içinde duruyor. Tüm eylemlerinin gelecekteki bir etkiye, artık kendine ait olmayacak bir zamana yönelik olduğunun farkına varıyor. Cildinin gözeneklerinin bu kremi tam olarak emmeye vakti olmayacak, badem ekstraktı ile aloe vera özü potansiyelini ortaya koyamayacak, saçları nasıl olsa yine ıslak ve kandan keçeleşmiş olacak. Son kelimelerde ürperiyor ve sonrasında nasıl görüneceğini düşünmeyi kendisine yasaklıyor. *Sonrasında* diye bir şey yok.

Yine de kremi tüm bedenine sürmeye başlıyor. Bedeni bunu hak ediyor, ona iyi hizmet etti, kırk yılının her birini kıvrımlarında ustalıkla sakladı. Onu yavaş yavaş, zevkle, son kez sürercesine sürüyor. Krem daha çok bu bedeni okşamak, onunla vedalaşmak için bir bahane. Sol omzun üzerine biraz krem, sol omza elveda... Boynun altındaki cilde krem, boyna elveda... Göğüslerin üzerine –en az birkaç kişi sizi özleyecek– elveda, elveda...

Tüm bunlarda bir ritüel var ve bu ritüel sakinleştiriyor, her şeyi düzene sokuyor. Ölünün, kutsal yağı kendi bedenine kendisinin sürdüğü bir mesh ayinine benziyor.

Olaylar komik de görünebilir. Bir kadın, en demode tarzda, yüksekten, bir otelin en üst katından atlayarak intihar etmeye karar veriyor ve bir saatten uzun süredir tüm o aptalca beyhude kadınsı işlerini yapıyor. Gözaltı kırışıklıkları için inci kremi, sonra epilatörü çalıştıracak mı acaba (her ihtimale karşı onu yanına almıştır), sonra... Aklında neler var Allah aşkına. Bir yere mi çıkacak? Daha doğrusu kapıdan mı, yoksa yine de pencereden mi çıkacak?

1940'larda bir New York gazetesinde stajyerlik yapan bir fotoğrafçının ve otel odasından atlayan bir kadını tesadüfen çektiği fotoğrafının hikâyesini bir süre önce nasıl keşfettiğini hatırlıyor. O zamanlar resimdeki kadının "dokuzuncu ve sekizinci katların arasında hâlâ hayatta" olduğuna ve otelin önündeki kafede öğleden sonra oturmakta olan iki ziyaretçinin başlarının üzerinde daima asılı kalacağına dair bir şiir bile yazmıştı. "Kaldırımın üzerindeki kahve lekeleri bile hâlâ fincanların içinde," diye bitiyordu şiir.

Zarif bavulu yatağın üzerine kaldırıyor, açıyor ve içinden dikkatle yeşil, düşük belli retro bir elbise çıkarıp çarşafın üzerine seriyor. Bir seferinde onunla Tamara de Lempicka'ya benzediğini söylemişlerdi. Yeşil renge deli olurdu.

Sahneyi iki ayağıyla pervazın üzerine –biraz beceriksizce– bastığı anda durduralım: Kadın güzel, aşağıda insanlar dönüp bakmaya, toplanmaya, fısıldaşmaya ve yukarıya göz atmaya başlıyor. Hâlâ bir film mi çekiliyor, yoksa intihar gerçekten olacak mı diye merak ediyorlar. Eylülün başı ağaçların tepelerini renklendirmeye başlamış. Aşağıdan bunu asla

fark etmezsin. Birazdan biri polisi, itfaiyeyi ya da acili arayacak. Bu şehirde intiharlardan hangi kurum sorumlu? Bunu tam olarak böyle hayal etmemişti... Tek istediği rahatsız edilmemek. Acaba dış tarafındaki belirsiz bir lekeyi silmek için pencereye çıkmış gibi mi yapsa? Saçmalık, otel odasının pencerelerini kim temizler ki...

O anda bütün o süre boyunca uğuldayan televizyondan birdenbire sıradışı ve endişe verici sesler gelmeye başlıyor, çığlıklar, sunucunun ürkmüş sesi duyuluyor, korkunç bir şey olmuş olmalı, pencereden ekranın sadece bir kısmı görünüyor, sokaklarda deliye dönmüş insanlar, şeye... çakılmış bir uçak. Olamaz... Bu aynı şehirde oluyor. Pervazdan iniyor (oda tarafından). Kapıyı açıyor, koridorun penceresinden batıda, Ticaret Merkezi'nin kuleleri tarafından yükselen duman net bir şekilde görünüyor, az sonra ambulansların, itfaiye ve polis arabalarının çılgınca uluması duyuluyor, kendisi için değil... Odaya dönüyor.

İki gün sonra televizyonun önünde durmaya devam ediyor, artık kendi evinde, aynı görüntüleri yeniden seyrediyor ve yanan kulelerin pencerelerinden atlayanları sayıyor. Gözlerini o eğilip bükülen bedenlerden alamıyor. His neredeyse fiziksel, sanki her seferinde onun bedeniyle atlıyorlar, havanın sürtünmesi, uzuvların savruluşu...

M.K.'nın ikinci hayatı böyle başlar. Bir anlamda, kitlesel bir intihardan doğar. Ve her ne kadar sonrasında bir küsur yıl kadar görünürde normal yaşayacak olsa da bu görüntü onu hiç terk etmez. Bunun neyin işareti olduğunu asla kavrayamayacaktır – birkaç yüz kişi, kendisinin tek ve çoktan kararlaştırılmış atlayışını durdurmak için aniden pencerelerden atlıyor.

Yaklaşık iki yıl sonra (başka bir otelin penceresinden atlayarak) intihar edecektir, rahatsız edilmeden, temmuzun ortasında. Olağanüstü hiçbir şeyin yaşanmamış olacağı bir günde.

İSİMLERİN TANRISI

O ağustos öğle sonrasında bunu yapma fikri aklıma geldiğinde, nedense bana yanlış ve... doğaya aykırı görünmüştü. Kendimi savunmak adına yalnız olmadığımı ve bir ölçüde kışkırtıldığımı söyleyebilirim. Her şey bir arkadaşımla isimler üzerine yaptığımız sakin bir sohbetle başladı. Kendisi ilginç bir tiptir, ona –daha önce başka yerlerde de yaptığım gibi– Gaustin demeyi tercih ediyorum. Onun odasının serinliğinde bir şişe cin eşliğinde oturuyorduk, deniz kapalı storların ardında uğulduyordu ve bu öğle sonrası diyaloglarının ruhu (daha doğrusu cini) bizi gitgide daha çok sersemletiyordu. Bu sohbete, isim veren Âdem'den ve Eflatun'un *Kratylos*'una göre adların doğal doğruluğundan, açık ve gizli kökenlerine kadar her şey karışıyordu, otoriteler geliyor ve gönderiliyordu. Bir ara babaannem bile belirdi, ana arıyı kandırdığı o sihirli "maat-mat-maat"ıyla. Bu köylü kadın ana arıyı kovana dönmeye ikna etmek için kadim Hint-Avrupa kökenli *māt* sözcüğünü kullanıyordu. Ve her seferinde başarıyordu. Bu örneği seviyorum çünkü tümüyle gerçek ve her tür tartışmada daima elimin altında. Üstelik babaannemin çevremde Hint-Avrupa dillerini konuşan son kişi olması bana gizli bir gurur ve açık bir hüzün veriyor, oysa hayattay-

ken onu iyice sorgulamayı bir türlü beceremediğimiştim.

İsimler konusundaki sohbetimiz giderek hız ve tutku kazanıyordu. En iyi ismin hangisi olduğuna dair bir tartışma çıktı. En güçlü, en yaygın, en çok telaffuz edilen... Her birimizin gizlice bir isim düşünmesini, bahse girmeyi, sonra da kontrol etmeyi kararlaştırdık; nerede mi... tabii ki Google'da. İlk kimin başlayacağına dair çöp çektik. Tykhe'nin[1] hiçbir zaman gözdesi olamadım, bu yüzden Gaustin'in ilk deneme hakkını kabullendim. Yanından hiç ayırmadığı küçük mavi dizüstü bilgisayarını açtı, Google'a girdi, birkaç saniye durdu, sanki tam olarak hangi ismi gireceği konusunda tereddüt ediyordu... Üç kısa vuruş, Enter, ve üstünlüğü için adeta özür dileyen o ince tebessüm. Tanrı, daha doğrusu God. Lanet olsun, yani aman Tanrım, harflerden oluşan bu kutsal beşli benim de aklımda dolaşıp duruyordu. Bunun en bereketli isim olduğunu tahmin etmek için öyle aman aman Tanrı vergisi bir bilgelik gerekmiyor. (İşte, buraya kadar dört kez karşıma çıktı.)

Her neyse, Google'da Tanrı yazınca tam 611.000.000 sonuç geldi, yazı ile altı yüz on bir milyon. O anda bunun çok mu az mı olduğunu bilmiyordum. Tanrı söz konusu olduğunda hangi sayı yeterince büyük ya da yeterince küçük sayılır ki? Google sadece sayıyordu, mevcut olanı soğukkanlı ve sistemli bir şekilde hesaplıyordu. Tanrı'yı saymak, internet ağını onun için atmak nihayetinde kutsala saygısızlıktı. Günbatımına doğru ilerleyen o öğle sonrasında Gaustin'le ikimiz de bunun farkındaydık. Sıra sende – Gaustin'in sesi beni irkiltti. Gergin olduğunda neredeyse bağırır. Söylememe gerek yok – hamlemin daha baştan başarısızlığa mahkûm oldu-

1. Yunan mitolojisinde şans tanrıçası. – *y.n.*

ğunun farkındaydım. Hangi isim Tanrı'nın adına üstün gelebilir? Bunu düşünmek bile günah. Ama anlaşılan o öğle sonrasının günahı, sigaralarımızın mavimsi dumanıyla beslenerek koyulaşıyordu. Ve kibrit çöplerinden yayılan o hafif kükürt kokusuyla.

Google, ona fırlatacağım ismin kemiklerini önüme yığmak için ağzı yarı açık bir köpek gibi bekliyordu, bana o an öyle gelmişti. Ve tam o anda aklıma –beni şeytan dürttü, eminim– o ağzın içine bir isim atma fikri geldi. Google. Arama motorunu kendi kendini araması için çalıştırmak, en hafif tabirle, başta da söylediğim gibi, yanlış ve doğaya aykırıydı. Yılanı kendi kuyruğunu ısırmaya, kediyi kendi gölgesini kovalamaya zorlamak, köpeği kendi izinin peşine salmak gibi bir şey bu. Doğa böyle şeyleri affetmez. Enter'a basarken, önümüzdeki ve üzerimizdeki gök mavisi ekranın acımasız ve kıyametvari bir "shutting down" ile ortasından ikiye yarılmasını bekledim. Ve dünyanın "restart" ederek yeniden başlamasını.

Hiçbir şey ortadan yarılmadı, patlamadı da. Google'a aşağılayıcı derecede kısa bir 0,09 saniye yetti ve bu narsist... piç demeye gelmiyor, iki babası varken... bu narsist hayvan utanmadan kendi adını 2.810.000.000 kez önüme tükürüp attı. İsimlerin yeni Tanrısı bu muydu? Gaustin gözlerine inanamıyordu. Kısa bir süre öncesine kadar kesin görünen zaferi parmaklarının arasından kayıp gidiyordu. Google'ın Tanrı'yı yendiği o –"dayanılmaz" mı desem– kolaylıkla gidiyordu. Saniyenin yüzde birinin dayanılmaz hafifliğiyle. Savaşsız, kıyametsiz, sarsıntısız.

Gaustin'le birlikte, ağustosun iz bırakmadan eriyip giden öğle sonrasında donakalmış oturuyorduk ve bu isimler dünyasında artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını gitgide

daha net anlıyorduk. Ve ikimiz de bahsin kaybeden tarafındaydık.

Hamiş

Tabii ki bu rakamlar hikâyenin yazıldığı zamana ait. Şimdi Google'da kontrol ediyorum ve rakamların artık farklı olduğunu görüyorum.

Siz bunu okurken muhtemelen tümüyle farklı olacaklar. Ama oranlar pratikte aynı kalıyor.

Olayları aniden değiştiren ek hamiş

Bu hikâyeyi tekrar gözden geçirirken, o öğle sonrası bizi saran körlüğü aniden gördüm (oksimoron yerinde). Tanrı'yı dar bir Hıristiyan evreninde, kalan tüm dünyalara sırt çevirerek sayıyorduk. Gaustin artık yoktu ama bir sayım daha yapmanın adil olacağına karar verdim. Arapça çalışmaları ve İslam konusunda uzman olan bir arkadaşıma yazıp sayımları yapmasını rica ettim. Mektubunda yer alan verileri ekte sunuyorum.

Allah 0,33 saniye içinde tam 1.340.000.000 (kelimeyle 1 milyar 340 milyon) kez ortaya çıktı. Arapçada "cucal" olarak telaffuz edebilecek olan Google, zorlanarak yaklaşık 44.000.000 (44 milyon) kez göründü. Sonuçtan görüldüğü üzere: Allah büyüktür!

Sonuçtan görüldüğü üzere, google'lar, cucal'lar ve tanrılar arasındaki savaş değişken bir başarıya sahip, bense kimin tarafında olduğumu bilmiyorum. Google'la da Tanrı'yla da konuşan Gaustin şimdi muhtemelen bir yerlerden gülüyordur.

KIZI

Trene orta yaşlı bir erkek girdi, kucağında, çocuk taşır gibi taşıdığı, üzerine bir çocuk ceketi giydirilmiş büyük bir bez bebek vardı.

"Affedersiniz, iki boş yer var mı?"

Kompartımandaki diğer yolcular bakıştı ama cevap vermedi.

"Buyurun," dedim ve karşımdaki yeri işaret ettim. "Ama tek kişilik."

"Sorun değil, o kucağımda durur."

Bebeğin ceketini çıkardı, saçlarını düzeltti, onu koltuğun ucuna yerleştirdi ve yanına oturdu. Sonra onu dizlerinin üzerine aldı. Kompartımandaki diğer yolcular teker teker sıvışıp başka yer aramaya gitti. Sadece ikimiz, yani üçümüz kaldık.

"Adı ne?" diye sordum.

"Hadi amcaya adını söyle. Ha?"

Bebek susuyor.

"Söyle. Maa-rii... Adı Mariya. Utangaçtır."

Bu yaşta çocuklar öyledir.

"Merhaba Mariya. Kaç yaşındasın?"

"Beş," yanıtını verdi babası. "Ama konuşmayı pek sevmiyor. Öyle değil mi?" dedi gülümseyerek ve burnunu dürte-

rek ona takıldı. Burnu zarif pembe bir düğmeydi. "Pencerenin yanına oturmak ister misin? Hadi tatlım. Şimdi bir bakalım, dışarıda neler var? Aaa, şu ineğe bak, bize ne kadar ciddi bakıyor, ya şuradaki eşek, onu görüyor musun? Hayır, hayır, daha ileride, şu ağacın yanında."

Ve trenden kaç tane inek, eşek, tavuk, at ve koyun göreceklerini saymaya başladılar. Sonra şansları yaver gitti ve ağustos sonunun kavrulmuş tarlalarında hâlâ dolaşan leylekleri gördüler. Adam ona leylekle tilki hakkında eski bir hikâye anlattı. "Böyle masalları çok sever," diyerek suç ortağıymışız gibi bana göz kırptı. "Ve genel olarak her tür hikâyeyi." O sırada bir teyze kompartımana hışımla, selam vermeden daldı, bavulunu bıraktı, bebekle konuşan adama dik dik baktı, bavulu tekrar kaptı, kapıyı tekrar açtı, tükürürcesine "sapıklar" dedi ve kapıyı çarpıp çıktı. Adam avuçlarını çocuğun kulaklarının üzerine koydu, ona sarıldı ve mahcubiyet içinde gülümsedi. (Kulakları iki uzun sedef midye kabuğuydu.)

"İnsanlar çocukların yanında ne konuştuklarına dikkat etmiyor." Uzun süre öyle, bebek ona sokulmuş halde kaldılar.

"Uykusu geldi, uyu tatlım, uyu."

Onu dikkatle koltuğun üzerine yerleştirdi ve ceketi üzerine örttü.

Adamın bana bir şey söylemek istediği belliydi ama nasıl başlayacağını bilmiyordu. O anda kondüktör içeri girdi, başıyla selam verdi, ceketin altında uyuyan çocuğa dalgın bir bakış attı, biletleri kontrol etti ve çıktı. Hiçbir şey anlamamıştı, içim rahatladı. Bütün bu süre boyunca ya bir sorun çıkarsa, ya ceketi kaldırırsa, kondüktör altında uyuyanın kim olduğunu görürse, küfredip trenin polisini çağırırsa diye diken üstündeydim. Korkumun en çok... çocuk, yani bebek adına olduğunu fark ettim. Ona kötü bir şey yapmalarını iste-

miyordum. Bu noktada, hikâye yazıyor olsam da tümüyle normal biri olduğumu söylemeliyim. Bunun durumu zorlaştırdığını biliyorum ama diğer melekelerim gayet yerinde.

Bir süre sonra adam nihayet söze girmeye cesaret etti. Çocuğa baktı ve doğrudan benden bir ricası olduğunu ama reddedersem de beni anlayacağını söyledi. Devam etmesi için onu cesaretlendirdim. Çocuğu uyandırmamak için fısıldayarak konuşuyorduk.

"Hastaneye yatıyorum," dedi, "o henüz bilmiyor. Şurada birtakım yumrularım var, doktorlar tam bir kıyım olacağını söyledi, sonrasında da en az bir aylık bir tedavi, tam ne kadar süreceği belli değil. Eğer o olmasaydı her şeyi bırakıp giderdim ama..."

Adam çocuğun üzerindeki ceketi güzelce düzeltti, omuzlarını örttü.

"Benimle birlikte gelmesini istemiyorum. Dayanamaz, ona göre değil. Ama tek başına hiç yapamaz, görüyorsunuz halini."

"Başka biri var mı..."

"Hiç kimse yok, annesi gitti... Sadece ikimiz kaldık."

Öldü mü, yoksa onu terk mi etti, anlayamadım. Sormadım.

"Belki bir yurtta, geçici olarak," dedim önerimin anlamsızlığını ânında fark ederek.

"Gittim, birkaç tanesine sordum... Anlıyorsunuz, değil mi... Hiçbir yerde duymak bile istemiyorlar. Deli olduğumu söylüyorlar, kayıtlarda böyle bir çocuk yokmuş. Bir yerde köpekleri bile saldılar üzerimize. Mariya, zavallım, çok korktu."

Bir süre sustuk, hava kararıyordu.

"Bakın," dedi, "siz onunla konuşan tek kişisiniz. Onu si-

ze bırakabilir miyim... geçici olarak?"

Soru, çaresizlik içindeki bir insanın tüm açıksözlülüğüyle sorulmuştu.

"Olur mu... Bir-iki aylığına... O hiç sorun çıkarmaz, yemek bile yemez... Ben tabii ki size para bırakacağım... Yeter ki yalnız olmadığını bilsin. Ona bir şeyler anlatabilirsiniz, masal okuyabilirsiniz, o her şeyi anlıyor... Ha?"

Birkaç dakika öylece durduk. Kompartıman kararmaya başlamıştı, ışığı açmadık. Adamın bir sonraki istasyonda, ameliyat olacağı kasabada inmesi gerekiyordu.

Herhalde evet dedim. Adam küçük bir kâğıda ismini, hastanenin adını, bölümünü ve onu ameliyat edecek doktorun adını yazdı. Ona kendi telefonumu verdim, ameliyattan sonra arayacağıma ve ziyaretine geleceğimize söz verdim. Çıkıp bir sigara içeceğimi söyledim. Vedalaşmaları için onları yalnız bıraktım. Onu uyandırmadı, sadece üzerindeki ceketi düzeltiyordu. Tren durdu. Kalktı, giyindi, gözlerini ondan ayırmıyordu, eşyalarını indirmesi için ona yardım ettim ve o anda ne kadar zayıf olduğunu fark ettim. Son anda inmeyi başardı ve kompartıman penceresinin önünde durdu. Onun yerine, çocuğun yanına geçtim ve el salladım. Başparmağımı her şeyin yolunda olacağı anlamında kaldırdım, tren hareket etti ve adam karanlıkta kaldı.

Sofya'ya vardığımızda küçük kızı dikkatlice kaldırdım, hâlâ uykuluydu ve başını hemen omzuma bıraktı. İki çantamı diğer elime aldım ve indim.

O zamandan bu yana iki yıl geçti. Babası ameliyattan bir gün sonra vefat etti. Mariya artık yedi yaşında ve ben bu hikâyeyi tamamlarken yanımda, yerde oyun oynuyor.

AH, HENRY!

Bir Noel Hikâyesi

Noel'e inanmıyorum. Aradığım birkaç arkadaştan ilkinin verdiği soğuk cevap buydu; onları, içlerinden illaki birinin benim Auggie Wren'im[1] olacağına, bana gülümseyip "Beni öğle yemeğine davet et, sana tamamen gerçek bir Noel hikâyesi vereyim," diyeceğine dair gizli bir umutla aramıştım. Noel'e kim inanır ki zaten, diye hiddetlendi söz konusu arkadaşım, birkaç milyon sahtekâr tüccar dışında? Bu en büyük siparistir, bu bir... sektör bayramıdır, en güçlü reklam kampanyasıdır. Kırmızı yanaklı Noel Baba'yı kimin uydurduğunu biliyorsun değil mi? Onu Coca-Cola uydurdu. Senin şu Noel Baban sadece bir reklam yüzü, alo... alo...

Bağlantı kesiliyor mu ne, başka sefer konuşalım, dedim ve kapattım. Lanet olsun, sadece bir Noel hikâyesi istiyordum.

Başka iki kişiyle denemem de daha ileriye gitmedi. Biri –taze bir Ortodoks– neredeyse fısıldayarak Noel'in çocukça

1. Paul Auster'ın *Auggie Wren'in Noel Hikâyesi* başlıklı eserine gönderme. –*ç.n.*

bir putperestliğin en kitlesel hali, bizzat altın buzağıya tapmak olduğunu söyledi. Diğeri, sağduyulu bir kinik, o iyi yürekli ihtiyarı düpedüz sevimli bir pedofil, bütün o hediye verme âdetini ise bir kız veya erkek çocuğunu dizlerinin üzerinde tutmanın meşru yolu olarak adlandırdı. Ki bu arada bazı Protestan ülkelerde artık Noel Baba yasaklanmış. *Sexual harassment*,[2] diye tamamladı sözünü, bana *Merry Christmas*[3] dercesine.

Haklıydılar tabii. Yavaş yavaş Kont[4] boyunca yürüyor, Papaz'ın[5] dükkânlarının ve dönercilerinin önünde göbek atan al yanaklı putların, simli şeritler ve katlanabilir küçük plastik çam ağaçlarıyla dolu tezgâhların yanından geçiyordum. Noel'in hafif sanayisi tam gaz çalışıyordu ve şimdi mucize eseri kar yağmaya başlasa, bunun bir mucize değil, strafor köpük, yapay kar promosyonu vs. olduğundan emin olurdum. Paul Auster bile olsan böyle bir durumda gerçek bir Noel hikâyesi yazmakta zorlanırsın. Belli ki korkunç bir Noel hikâyesi krizi kapıda. Dergiler istiyor fakat yazarlar yazamıyor, tam anlamıyla bir devrimci durum.[6] Ve pazarın bu boşluğu bir an önce doldurması gerekiyor.

Tam o sırada yanından geçtiğim kasaba girdiğimi ve "Taze Noel hikâyeniz var mı?" diye sorduğumu hayal ettim. Kasap (pardon et satıcısı) iri dişleriyle gülümsüyor: Beyefendi

2. *İng.* Cinsel taciz. – *ç.n.* 3. *İng.* Mutlu Noeller. – *ç.n.*

4. Sofya'da, Rus diplomat Kont Nikolay İgnatiev'in adını taşıyan ve ismi halk arasında "Grafa" (Kont) olarak kısaltılan bir sokak. – *ç.n.*

5. Sofya'da, üzerinde ortaçağ Bulgaristan'ının en önemli figürlerinden biri olan Patrik Evtimiy'in heykelinin bulunduğu ve bu nedenle ismi "Popa" (Papaz) olarak kısaltılan bir kavşak-meydan. – *ç.n.*

6. Lenin'in "yönetenlerin eskisi gibi yönetemediği, yönetilenlerin eskisi gibi yönetilmek istemediği" toplumsal koşullar olarak tanımladığı "devrimci durum" kavramına ironik gönderme. – *ç.n.*

domuz hakkında mı, yoksa dana hakkında mı olmasını arzu eder? Beyefendi tabii ki domuz hakkında olmasını arzu ediyor, buttan, evet. Ne kadar keseyim? Gazetede bana ayrılan yeri hesaplıyorum ve iki kilo civarında diyorum. İki kilo üç yüz, diye mırıldanıyor, böyle mi bırakayım yoksa... Bırakın, diyorum cömertçe, çok gelirse editörler onu kendileri doğrar. Temiz iş, kasap işi.

Ya da kaldırımın öteki tarafına geçiyorum ve eski dostum Gaustin'in –sahaf ve antikacıdır– yanına uğruyorum: Özel olarak Noel için tezgâhına henüz yazılmamış ve yayımlanmamış Noel parçaları çıkarmış. Sana hangi yıldan lazım, diye soruyor iş ciddiyetiyle. 9 Eylül[7] öncesinden bir şey istiyorum, diyorum aptalca. Zaten 9 Eylül'den sonra Noel yok ki, cevabını veriyor küçümseyerek. Tam sana göre bir şeyim var, 1937'den, baştan sona güçlü ve insana mucize önsezisi veriyor. Altta bir kutuyu karıştırıyor ve bana, elbette, 1937 tarihli Tomasyan sigarası uzatıyor – kapaklı, filtresiz, iki kere toz filtresinden geçirilmiş. İçinde, diyor, nasıl çıkarıldığını biliyorsun. Hey, sigaraları başka bir hikâyeden yürütmüşsün, diye bağırmak geliyor içimden, ama Gaustin bunu kendisi de biliyor, elini savuruyor ve kibarca bir sonraki müşteriye dönüyor.

İşte gerçek bayram pazarı diye buna derim, Noel hikâyeleri kiloyla satılıyor, üzerine susam veya haşhaş tohumu serpilmiş sıcak simit gibi, közde kestane gibi, zencefilli ve tarçınlı sıcak şarap gibi.

7. 9 Eylül 1944, Bulgaristan'da monarşiden komünist yönetime geçiş sürecini başlatan darbenin gerçekleştiği tarihtir. *–ç.n.*

Burada, sevgili okur, hikâye keyifli haşhaş ve susam tarlalarının büyüsünü terk ediyor ve bizi yeniden kasapların sadece domuz eti, hikâyelerinden arındırılmış olarak, sahafların ise her şeyden önce şu şişko Noel tekelcisi Dickens sattığı Kont sokağındaki tezgâhların arasına gönderiyor. Ve arkadaşlarımızın hiçbirinin adı Auggie Wren değil.

Umutsuz durumlarda daha önce de denediğim eski bir hikâye avlama tekniğini denemekten başka çarem kalmamıştı.

Biraz daha yürüdüm, bir arıcılık gazetesi aldım ve hikâye avlamak için ideal olan kafeye daldım. Kafeyle ilgili daha somut bilgi vermeyeceğim, avcılarla dolup taşmasın ki av hayvanlarını korkutmayalım. Önemli olan masaların birbirine oldukça yakın olması, müzik ise çok kısık ve insan orada saatlerce kalabiliyor, ki ben de –şekerlik ve küllük kadar görünmez bir şekilde– tam olarak bunu yapıyordum. Eski bir şapka gibi unutulmuş bir kulak. Hikâye kandırmanın en önemli kuralı, hiçbir şekilde avcıya benzememektir. Bu yüzden kendime bu makul, yaşlı işi, mülayim *Arı ve Kovan* gazetesini aldım, aslında onu her sezon alırım, sanırım bu sıklıkta çıkıyor zaten. Köşedeki masaya, sırtımı tüm mekâna dönerek oturdum, ayaklarımı keyifle uzattım, burnumu gazeteye gömdüm ve beklemeye başladım. Kışın öğle sonrası güneşi, pencerenin üzerinde ısınmış bir sinek gibi ağır ağır ilerliyordu. Sade bir bitki çayı söyledim. Bir tavsiye: Tecrübesiz bir avcı siyah rom ya da burbon söyler ve bu türden bir yazarlık kibri başını yakar: Yazar kokusu asla olmamalı, hikâyeler tuzağın kokusunu ânında alır. Tavsiyelerin sonu.

Yavaş yavaş arı ailelerinin kış bakımıyla ilgili bir makale, ardından balın, balmumunun ve propolisin iyi saklanması hakkında bir yazı okudum. Dünyaya ve Noel öncesi kargaşa-

sına sırt çevirmiş, uyuyan arılarını huzur içinde seyreden bir insanın keyfini yaşıyordum. Kendimi bir polen zerreciği kadar görünmez ve masum hissediyordum, ama yine de oraya neden geldiğimi unutmuyordum. Şimdilik hiçbir şey yoktu. Yaklaşmakta olan grip salgını hakkında birkaç sohbet, bugünkü gazetede yazıyormuş (benimkinde yazmıyordu); ve Big Brother programı hakkında, galiba kitap olarak da çıkmış, yazarı Bulgar değilmiş, üstünde de "biri sizi izliyor" yazıyormuş... Biri sizi dinliyor, dedim kendi kendime sinsice bir keyifle, ama arkama dönme isteğine yenik düşmedim. Prensip meselesi. Zaten yaptığım kulak röntgenciliği yeterince büyük bir günahtı, bu yüzden şimdilik en azından gözlerimin masumiyetini koruyordum. Hem böyle hayal gücü de daha iyi çalışır.

O anda neredeyse sırtımın dibinde –arkamdaki masaydı, onu iyi bilirim– fondaki tüm uğultuyu bastıran ve kulak kabartmama neden olan o repliği duydum. İlk başta sıradışı hiçbir özelliği yoktu, tümüyle sıradan bir replik, İngilizce söylenmiş olmasına rağmen: Ah, Henry, birlikte olduğumuza o kadar seviniyorum ki...

Bu çiftin içeri girdiğini fark etmemiş olmama şaşırdım, herhalde aklım kovanların oralardaydı. Tuhaf olan (özellikle bu kafe için temel dil olmayan İngilizcenin dışında), Henry'nin görüşmeden duyduğu mutluluğa dair yanıtını duymamış olmamdı. Ardından kadının sesi, bir aydan bile kısa süre önce başlamış olmasına rağmen bu buluşmalara çok alıştığını söyledi, öyle ki... Tam o sırada garson kız biraz gergin bir şekilde ikinci çayımı önüme koydu ve cümlenin sonunu kaçırdım. Ama ardından karşı tarafta yine eziyetli bir sessizlik takip etti. Bu normal bir sohbet değildi. Lanet olsun, Henry neden cevap vermiyordu? Kızgın olduğu için mi susuyordu,

yoksa sessizce fısıldıyor muydu? Kafama bir anda sağır dilsiz olabileceği, dudak okuyup işaretlerle cevap verebileceği dank etti. Evet, evet, dedi kadın sesi. Sessizlik. Yine evet – uzatmalı ve bir tık hüzünlü. Ve sonra: Artık kadeh kaldırabiliriz, değil mi. Kadehlerin şıngırtısını duymadım.

Tümüyle kadının sesiyle yürütülen sohbet –eğer buna gerçekten sohbet denebilirse– Noel'i birlikte geçiremeyecek olmaları, durumun böyle gerektirmesi ve yapılacak bir şeyin olmaması yüzünden duyulan üzüntü ile devam etti: Bu Noel annesi için özellikle önemliydi ve onun yanında kalmalıydı, fakat her gün telefonda görüşeceklerdi, sonra da artık asla ama asla birkaç saatten fazla ayrı kalmayacaklardı.

Ama oturdukları kafeyi ve evine ne kadar yakın olduğunu anlatmaya başlayınca bu kadarı artık fazla geldi. Zavallı Henry, sağır dilsiz olması yetmiyormuş gibi şimdi bir de kör mü çıkacaktı? İtiraf ediyorum, dayanamadım ve ilk defa prensibimi çiğnedim. Yavaş yavaş başımı çevirdim – düz kesimli koyu renk saçlar, mükemmel bir boyun, güzel bir omuz; şanslı adam şu Henry, şansını göremese de. Sessiz muhatabını bir an olsun görebilmek için tüm avcılık gururumu ayaklar altına alıp biraz daha döndüm ama orada kimse yoktu. Henry buhar olup uçmuştu, eğer gerçekten orada bulunduysa tabii. Kadın arkamdaki masada tek başına oturuyor ve gevezelik etmeye devam ediyordu. Ona kendi bistrosunun penceresinden ne göründüğünü sordu, sessizce güldü, ardından saçını eliyle özensizce düzeltti ve ancak o anda kulaklıklarını ve minicik mikrofonu gördüm. Henry'den ona yakıştırdığım sağırlık, dilsizlik ve körlük için içimden özür diledim. Telefon konuşması iki-üç dakika daha devam etti. New York'ta –belli ki Henry görüşmeyi oradan yapıyordu– şimdi sabah olduğunu, bunun onlar için bir tür ritüel, aynı anda iki ayrı yerde, iki zaman di-

liminde yapılan bir sevgili buluşması olduğunu anladım. Öğle sonrasıyla sabah yirmi küsur dakikalığına bir araya geliyordu. Henry günün ilk kahvesini burada, bu dumanaltı kafede içiyordu; aynı anda kadın da orada, Brooklyn'de bir yerde, onunla oturup günün son martinisini içiyordu (içtiği buydu, iki kirazlı). Bir anlığına, acaba Brooklynli bir hikâye avcısı, görünmez, sessiz bir kadınla kendi kendine konuşan bir erkeğe kulak kabartıyor olabilir mi diye düşündüm. Bir de acaba bu çifti ayıran okyanus, birkaç dakikalığına çekilip, dikkatsiz garson kızın masaya –ha orada, ha burada, fark etmez– döktüğü birkaç su damlasına dönüşmüş olabilir miydi? Ve içimi hoş, sıcak, Noel'e özgü bir duygusallık, Gaustin'in diyebileceği gibi bir mucize önsezisi kapladı. Bir avcı için duygulanmanın kabul edilemez olduğunu, hikâyenin bir karaca gibi çalılıklara dalıp sonsuza dek kaybolmak üzere tam da o ânı beklediğini biliyorum. Ama bu kez avcı olduğumu unutmuştum ve hikâye nadiren başıma gelen bir şey yaptı – yanıma geldi ve kulağımı hafifçe yaladı.

Konuşma bittikten birkaç dakika sonra ve kadın muhtemelen martinisinin son yudumlarını içtiği sırada sesini yeniden duydum, bu kez tamamen iş ciddiyetiyle, Bulgarca ve kararlı konuşuyordu. Bir uçak bileti acentesini aramıştı ve iade edilmiş Londra aktarmalı bir biletin olduğu ortaya çıktı – (kendisinin de heyecanla bağırdığı gibi) gerçek bir mucize. Ve tam 24'ünde New York'a iniyorum! Bileti her ne pahasına olursa olsun ayırın, para çekip geliyorum, dedi ve bu son sözleri oldu. Kalkıp bir yandan yürürken giyindi, bara para bıraktı ve aralık ayının erken çöken alacakaranlığına karıştı.

Hemen fırlayıp peşinden koşmalıyım, diye düşündüm, ona yetişip bileti boşvermesini söylemeliydim çünkü hikâyenin sonunu artık biliyordum, müneccimlerin armağanlarının

neler olabileceğini biliyordum.[8] Saniyeler akıp giderken kararsızlığım artıyordu. Başkalarının hikâyelerine –üstelik henüz yaşanmamışken– karışmaya ne hakkım vardı? İki çayın ardından sert bir şeye ihtiyacım vardı, bir duble burbon söyledim ve garson kız bana ilk kez dostane baktı. Böylece bu hikâyedeki rolü sona ermiş oldu.

İşte olayların bundan sonra nasıl geliştiği: Kadın parayı çekmeyi başarıyor, bileti alıyor ve ertesi gün uçağa biniyor. Ondan önce annesine Noel'de neden yanında olamayacağını açıklıyor. Henry'ye tek kelime etmiyor.

Henry ise kendi payına, telefonu kapattıktan sonra bistroda birkaç dakika daha kalıyor ve hayatında ilk defa kurallara aykırı bir karar alacağını giderek daha iyi kavrıyor. Hemen şimdi havaalanını, sonra da şefini arayacak –ama önce havaalanını– ve her şeyi bir tarafa bırakıp Noel'de o belirsiz Balkan başkentine inecek. Ve bu onun Noel hediyesi olacak, tam bir sürpriz. İlk erkekçe davranışın, Henry, diye içinden kendini tebrik ediyor ve kendine bir duble burbon söylüyor. Saat daha sabahın dokuzu, bu da garson kızın onu ilk defa hoşnutsuzlukla süzmesine neden oluyor. Ama onun yolu da hikâyeden ayrılacak çünkü Henry kadına gerçekten kapılmış gibi. Dünyanın öbür ucundaki görünmez kadına.

8. Amerikalı yazar O. Henry'nin bir karı kocanın birbirlerine Noel hediyesi almak için en değerli şeylerini feda ettikleri "The Gift of the Magi" ("Müneccimlerin Hediyesi") öyküsüne gönderme: Hikâyede kadın kocasının saatine zincir almak için uzun saçlarını kesip satar, koca ise karısına tarak almak için saatini satar. Öykünün "Ah, Henry" diye çevrilen özgün başlığında ("O, Henry") yazarın adına gönderme yapılmıştır. – *ç.n.*

Kadını Noel Arifesi öncesi New York'un alacakaranlığında dolaşırken apaçık görebiliyorum, sonunda bir taksi tutuyor, adresi söylüyor ve bir saatten kısa bir süre sonra bir Brooklyn binasının girişinin önünde duruyor. Aklına bir fikir geliyor, etrafına bakınıyor ve sokağın biraz yukarısında bir bistronun yumuşak ışığına gömülüyor – burası ona öyle tanıdık geliyor ki, sanki daha birkaç gün önce martinisini orada içmiş gibi. İçeri giriyor, pencere kenarında bir masaya oturuyor, telefonunu çıkarıyor ve kendine martini söylüyor. Şimdi onu kısa bir süreliğine aşağı inmesi için arayacak. O tabii ki inanmayacak ama...

Adamı Noel Arifesi öncesi Sofya'nın alacakaranlığında dolaşırken apaçık görebiliyorum, genç insanlardan oluşan gürültülü kalabalıkların arasından geçiyor, elindeki küçük adres kâğıdına, sokak tabelalarının tuhaf harflerine bakıyor, birini durdurup soruyor. Sonra kendisine birkaç gün önce anlatılan ve birkaç gün önce sanki gerçekten bulunduğu o kafeyi görüyor. Ve oturup onu oradan aramaya, karşılarındaki kafede onu beklediğini söylemeye karar veriyor. O tabii ki inanmayacak ama...

Ama şimdi Noel'e daha üç gün var. Kesin olarak bildiğim tek şey, Noel arifesinde burada bekliyor olacağımdır. Ve eğer ikinci çaydan sonra mutlu ve şaşkın bir genç adam girer, arkamdaki masaya oturur ve bir telefon numarası çevirip "This is Henry, my love,"[9] derse ve tümüyle yapmacık bir kayıtsızlıkla onu evinin karşısındaki kafede beklediğini söylerse, kadın ise sadece "Ah, Henry" diyebilecek gücü bulursa,

9. *İng.* "Ben Henry, sevgilim." – *ç.n.*

işte bu, Noel hikâyelerinin yine de gerçekleştiği anlamına gelecektir. Her ne kadar kavuşamama hakkında olsalar da. Bu kesişmeyen yollarda dünyadaki tüm buluşmalardan daha çok aşk var – sözlerim fazla duygusal kaçmamıştır umarım. Ama Noel'de bu kadarına izin olur. Öyle değil mi, O. Henry?

LORA'YA

Kimilerine göre yüzyılın, kimilerine göreyse dünyanın son yılı olması gereken 2000 yılının ilk günüydü. Her halükârda, eğer bu bir son idiyse, muhteşem bir şekilde başlıyordu. Kar altında Sofya. Karın kalın, beklenmedik ölçüde temiz olduğunu hatırlıyorum, dünya bir bakıma yeniden doğmuş gibi görünüyordu. 1 Ocak yaşanması her zaman zor bir gündür, başlangıç olduğunu iddia eden ama aslında yoğun bir geceyi takip eden sıradan, boş bir öğle sonrasından ibaret olan bir şeyin tüm belirsizliğiyle başa çıkmak zorundasın. Evde daralmıştım, dışarı çıkmaya karar verdim, sokaklar ıssız, kar, dediğim gibi, inanılmazdı. Gün ışığını yakalamaya çalışıyordum ve neden Yavorov'un evine yöneldiğime dair bir açıklamam yok. *Edebiyat Gazetesi*'nin yazı işleri ofisi oradaydı ama hangi deli 1 Ocak'ta işe gider ki.

"Yazı işleri ofisi" ifadesi, gazetenin uzun taşınmalardan sonra başını sokabildiği mekânın kendisinden daha büyüktü. Uzunluğu üç, genişliği iki buçuk metre olan küçücük bir oda; tıka basa gazetelerle dolu, bir de çalışma masası ve eski bir bilgisayar. Ama nasıl bir evde! 1913 Kasım'ının o gecesi, daha doğrusu sabahı, hizmetçi kadının dışarı fırlayıp "Hanımefendi intihar etti! Hanımefendi intihar etti!" diye bağırdığı

odanın tam da burası olduğu söylenir. Kasvetli bir efsanesi olan bir ev – burada kiracı olan Yavorov[1] ve Lora'nın dışında, evsahibi de yıllar sonra intihar etmiş, kendini çatı kirişlerine asmış. İçindeyken insanın aklının bir köşesinde sürekli bir tedirginlik taşıdığı bir ev.

İşte yüzyılı noktalayan bu tekinsiz 2000 yılının o ilk ocak gününün öğleden sonrasında kendimi nedense Yavorov'un evinin avlusunda buldum – insan ayağı değdiğine dair tek bir iz yoktu ve bel seviyesinde kar yığılmıştı. Avlu kapısını açıp güçlükle ittim, karın içine daldım, ön taraftaki Yavorov heykelinin yanından geçtim, tam hatırlamıyorum ama hafifçe başımı eğerek onu selamlamış olabilirim, ne de olsa o da uğurlamakta olduğumuz yüzyılın bir parçasıydı. İşte bu şaşırtıcıydı – Yavorov ile aynı yüzyılda yaşamışız.

Evin kapısını dikkatlice açtım ve kısa bir süre koridorda durup bekledim. Üzerine kar yığılmış eski bir evde bulunmuş herkes nasıl dehşet verici bir sessizlikten söz ettiğimi bilir, ara sıra tek tük belirsiz seslerle bölünen bir sessizlik.

Gazetenin küçük odasının kapısını da açtım, şaşırtıcı derecede düzenli ve sessizdi. Boş yuvarlak masanın üstünde beyaz bir posta zarfı duruyordu sadece. Yaklaştım ve donakaldım. Zarfın üzerine güzel bir elyazısıyla sadece bir kelime yazılmıştı: "Lora'ya". Zamanın mekanizmasında bir şeylerin gıcırdadığı, bir saniyeliğine yerinden kayıp sonra yeniden yerine oturduğu anlar vardır. Yirminci yüzyılın sonu muydu yoksa başlangıcı mıydı bu? Yoksa bu tekinsiz 2000 yılında son ve başlangıç iç içe mi geçmişti? Tertemiz karın üzerinde

1. Bulgar sembolist şiirinin önemli isimlerinden biri olan Peyo Yavorov (1878-1914), eşi Lora'nın intiharı ve onu öldürdüğü söylentisinin yol açtığı hukuksal sürecin yarattığı umutsuzlukla otuz altı yaşındayken intihara sürüklenmiştir. – *ç.n.*

mektubu getirmiş olabilecek ne bir insan ne hayvan izi vardı. O evin o yılki ilk ziyaretçisi olduğumdan kesinlikle eminim. "Ah, hem beden, hem de hafif bir hayalet..."[2]

Birkaç saniye, bu tür mucizeler o kadar sürer, sonra her şey yerli yerine oturur. Evet ya, gazetemizin düzeltmeninin adı Lora'ydı, muhtemelen aralık sonunda biri ona malzeme bırakmıştı.

Işığı açarsın, bir sigara yakarsın, o sırada öğle sonrası duman gibi uçup dağılır. Kar varken asla tam anlamıyla karanlık olmaz. Ve böyle bir öğle sonrasının ardından yılın ilk günü de tamamen anlamsız olmaz. Masanın üstündeki mektubu hiç açmadığımı aslında şimdi fark ediyorum, bizim Lora'ya da gerçekten onun için olup olmadığını hiç sormadım. Ya değildiyse?

2. Peyo Yavorov'un "Lora'ya" ithaf yazısıyla kaleme aldığı "Figan" ("Стон") şiirine gönderme. – *ç.n*

VİŞNE ÇAYI

O meşhur işareti alacağı gün her zamanki güzergâhında hızlı adımlarla ilerliyordu. Şunu belirtmeliyiz ki yürüyüşündeki bu kararlılık, zorunluluktan çok bir alışkanlıktı. Tuhaf bir mazeret. Acil işleri ve ertelenmesi imkânsız görüşmeleri olan bir insan izlenimi veriyordu, hatta sinirli sinirli saatine bakıyor ve temposunu giderek hızlandırıyordu. Bu iş güç peşindeymişçesine ciddi yürüyüşünün nihai hedefi hep aynıydı – küçük sigara dükkânı. Daha uzaktaki, evinden birkaç kavşak ötedeki dükkânı özellikle seçmişti. Bu tercihinin en az üç nedeni vardı: Hem uzun bir yürüyüş için yeterli uzaklıktaydı, hem mahallede en erken o açıyordu, hem de satıcı kızın tebessümünde sıradan nezaketin ötesinde tuhaf bir şey vardı. Ya da en azından ona öyle geliyordu. Sigaraları alıyordu, dalgın dalgın gülümsüyordu, sonra da aynı telaşla geri dönüyordu. Onu hiçbir yerde kimse beklemiyordu. Kendini tümüyle yazmaya adamak için altı ayı aşkın bir süre önce yayınevinden ayrılmıştı. Bir süre önce ilk öykü kitabı buradaki ölçütlere göre olağanüstü bir etki yaratmıştı, bu da ona başkalarının elyazmalarını köle gibi okuma işini bırakıp, yeteneğine yeterince zaman ayırma cesaretini vermişti. Evine kapanmış, önce iş görüşmelerine, akabinde arkadaş buluş-

malarına da son vermişti. Ve... hiçbir şey. Altı aydır yayımlanmış tek bir satırı bile yoktu. Eskiden onu ısrarla arayıp davet eden dergiler bile onu zamanla listelerinden çıkarmıştı. Belirsiz bir suçluluk ve başarısızlık duygusu şimdi de zihninde dönüp duruyor, sanki bilgisayarında bitmeye az kala yarım bıraktığı bir hikâye onu bekliyormuş gibi adımlarını hızlandırmaya zorluyordu.

Daha sonra, tam da o gün bir şeyin, her zaman yanından geçtiği köşedeki ankesörlü telefonun önünde durmasına neden olduğunu gayet net hatırlayacaktı. Telefonun aşınmış yüzeyinde siyah bir keçeli kalem yazısı fark etti. Yaklaşıp okudu: "Evlenince yaşlı bir kadına dönüştüm." İfade hoşuna gitti, iyi bir öykü başlangıcı olabileceğini düşündü. Not etmek için hemen defterini çıkardı ve ancak o anda, biraz aşağıda, cümlenin altında bir telefon numarasının sırıttığını fark etti. Gözlerinin yanılmadığından emin olmak için onu birkaç kez okudu. Kendi numarasıydı. Her ihtimale karşı onu da not etti. Kendini feci derecede aptal hissetti, ahizeyi kaldırıp rakamları çevirdi, karşı tarafta sanki kendi sesini duymayı bekliyordu. Hat serbestti. Yaklaşık bir dakika boyunca öylece, tekdüze sinyalden hipnotize olmuş halde kaldı, sonra ahizeyi yavaşça yerine astı. Köşeden köpeği (beyaz spitz) ile dönen hanımefendiyi ve diğer uçtaki dükkâna ekmek götüren minibüsü saymazsak, nisan sabahının erken saatlerinde sokak neredeyse boştu. Genel olarak şüpheli hiçbir şey yoktu.

Bir mendil çıkardı ve telefon numarasını hızla silmeye başladı. Beklediğinden daha kolay silindi, belli ki taze yazılmıştı. Tam olarak ne göreceğinden emin olmadan, birkaç sefer aniden arkasına dönerek yürümeye koyuldu. Acaba en iyisi bir binanın girişine saklanıp gizli bir umutla şakanın failinin suç mahalline dönmesini beklemek miydi; ama bunun

yıllar içinde yayınevinde peş peşe okuduğu zayıf elyazmalarından ileri gelen bayağı bir fikir olduğuna karar verdi. Sonunda her şeyi sakin bir ortamda düşünmek için eve gitti.

Oturdu, defterini açtı, bir sigara yaktı ve farklı ihtimalleri gözden geçirmeye başladı. Zihni son altı aydır alışık olmadığı bir devirde çalışıyordu. Not ettiği ifadeyi tekrar tekrar okuyordu, bazı kelimeler karalıyor, onları oklarla birleştiriyordu, üstlerini çizip yeniden başlıyordu. Tuhaf bir keyif hissediyordu, ne de olsa yeniden çalışıyor, bir şeyler kurguluyordu. Her biri diğerinden daha absürd üç versiyon şekilleniyordu.

En kasvetli olanı, tamamen kafayı sıyırmış, tuhaf bir uyurgezerlik ya da *lunatizm* geliştirmiş olmasıydı (ikincisi kulağa daha iyi geliyordu), bunun sonucunda geceleri kalkıyor, kapı kilidini açıyor, dışarı çıkıyor ve telefon kulübelerine garip ifadeler yazıp kendi telefon numarasıyla imzalıyordu. Doğru, elyazısı farklıydı ama bazı şizofreni türlerinde insanın başkası gibi yazması belki de mümkündü.

İkinci versiyon, işin içine eski karısını katıyordu – onu aniden hatırlayıp yeni kocasıyla mutlu bir yaşam sürdüğü Florida'dan özel olarak dönmüş ve hain bir intikam planı hazırlamıştı. Ki bu, kendisine ilk versiyondan bile daha az olası geliyordu.

Üçüncü versiyon, bir zamanlar elyazmasını yayımlamayı reddedip iade ettiği başarısız bir yazarın etrafında dönüyordu. Ve şimdi, tüm elyazması günbegün, cümle cümle, yıpranmış sokak telefonunun üzerinde yayımlanacaktı. Ve altta daima, ibret olsun diye, suçlu editörün telefon numarası duracaktı.

Hayır, ciddi bir şey değil, dedi kendi kendine versiyonla-

rı tekrar gözden geçirdikten sonra. Yine de hayal gücünün bunca zamandır ilk kez harekete geçtiğini itiraf etmeliydi. Kendini tükenmiş hissetti ve altı aydır uyumadığı kadar derin bir uykuya daldı.

Ertesi gün, içinde bir şeylerin olacağına dair hoş bir heyecanla uyandı. Kooperatifin arka bahçesindeki küçük vişne bahçesi (aslında tam olarak üç ağaç) bir gecede çiçek açmıştı. Güneş parlıyordu, pencerenin altındaki dallarda serçeler telaşla kanat çırpıyordu ve tüm bunlar dünkü olayı daha aydınlık ve hafiften gerçekdışı kılıyordu. Alışık olduğu güzergâhından sigara dükkânına doğru yola çıktı ve telefon kulübesine yaklaşırken adımlarını giderek yavaşlattı. Durmamaya karar verdi, telefon kulübesinin yanından çok yavaş geçti. Yeni bir yazı yoktu. Kendini kandırılmış hissetti. Tüm kurallara göre yeni işaretler, yeni izler olmalıydı. Biri oyunu daha başında durduruyordu. Dükkâna gözle görülür şekilde yıkılmış halde girdi, her zamanki iki paket sigarasını istedi ve onları cebine koyarken tezgâhın arkasındaki kız sessizce "Size bir şey iletmemi rica ettiler," deyip ona küçük bir zarf uzattı.

"Tam olarak benim için olduğunu nasıl anladınız?" diye sordu biraz gergin bir şekilde.

Zarfın üzerinde, soluk pembeydi (ah, korkunç!), kendi ismi açıkça seçiliyordu.

"Kadın... bana öyle söyledi. Sabahları geldiğinizi biliyordu." Kız bariz biçimde mahcup olmuştu. "Ben öykülerinizi okudum... kitabınızı... Fotoğrafınıza pek benzemiyorsunuz..."

"Bu kadın nasıl görünüyordu?"

"Şey... biraz tuhaf, bilemiyorum... Buradan alışveriş yapmıyor."

Ne yazık ki tam o sırada yeni müşteriler girdi, kıza mah-

cup bir şekilde teşekkür etti ve oradan ayrıldı. Mektubu cebinde sımsıkı tutuyordu ve eve dönene kadar açmamaya karar verdi. Sokaktaki telefonun yanından tekrar geçerken aklına bir şey geldi. Durdu, zarfı bir saniyeliğine çıkardı, elyazısını dünkü yazıyla kıyasladı ve görünüşte memnun bir şekilde yoluna devam etti. Aynıydı, oyun devam ediyordu. Odasına gelir gelmez mektubu tekrar çıkardı. Zarfın üzerine sadece ismi yazılmıştı, adres yoktu, göndericinin yerinde ise bir posta kutusu numarası ve R.O.A. baş harfleri duruyordu. Acaba neden bu korkunç pembe renk, diye düşündü, sanki on dokuzuncu yüzyıldaymışız gibi, hem nedir bu zarflar, mektuplar... Fakat zarfı açtığında bu yapmacık küçümsemesinden eser dahi kalmadı.

Beyaz sayfanın en üstünde Rozaliya Osipovna Aromat ismi okunuyordu. Onu yavaşça, yüksek sesle tekrarladı. Daha garip ve saçma bir isim uydurulamazdı. Demek ki baş harfler bunu gizliyordu. Zarfın rengiyle de uyumluydu. Onu burnuna yaklaştırdı, hayır, kokmuyordu. Ya da belki çok hafif, güçlükle algılanan bir koku, bir asrı aşkın bir süredir açık kalmış bir parfüm şişesi gibi.

İsmin altına, aynı hafiften eğik elyazısıyla, birbirinden üç noktayla ayrılmış birkaç tuhaf cümle yazılmıştı.

...

Ne kadar romantik bir düğündü, ama sonrasında – ne aptallar! ne bebekler!

...

Hizmetçi Nadya, böcek ve haşere yok eden birine âşık oldu.

...

Kıza hintyağı ile eziyet ettiler, bu yüzden evlenmedi.

...

Bir aşk mektubunda: cevap için pul eklenmiştir.

Onları tekrar tekrar okudu. Sıralarını değiştiriyor, ankesörlü telefondaki o ifadeyi ilave ediyordu, onları farklı kombinasyonlara sokuyordu. Bir noktada cümleler kulağına hikâye gibi gelmeye başladı, ama çıplak, hayır, kemiklerine kadar kemirilmiş bir hikâye – sadece bir iskelet. Sonra beş ayrı hikâye gibi görünmeye başladılar, ardından beş başlangıç, beş son gibi – her yere kusursuzca uyuyorlardı. Fakat tüm bunlar en önemli soruları cevaplamıyordu. Cümleler nereden geliyordu? Onları kim göndermişti? Neden özellikle ona? Ve iki sabah içinde yeteneksiz başına çöreklenen bu lanet olasıca tuhaf oyun ne anlama geliyordu?

Cümleler ona yine de tanıdık geliyordu ama nereden olduklarını bir türlü hatırlayamıyordu. Belki de işin sırrı buradaydı, kaynağı mutlaka keşfetmeliydi. Onlarda bir Rus havası, klasik bir hava vardı: duygusallıkla pervasızlığın birleşiminde, sözdiziminde, pembe zarfta ve nihayet gönderenin adında.

Önce Dostoyevski elendi, duygusal olmadığından değil ama başka bir şey vardı onda, başka kokular, başka miazmalar. Buradaki koku ise zar zor algılanıyordu, hafifti, içinde bir damla ironi vardı. Sayfaları gergin bir şekilde karıştırarak raftan tüm Turgenyev'leri indirdi – hayır, hayır, hayır. Gogol – hayır, o burun başkalarıyla karıştırılacak gibi değildir. Lermontov – onun iblisliği daha soğukkanlıdır, onu neredeyse ezbere biliyordu. Bunin?.. Düzensiz bir şekilde okuyordu. Geriye tek kişi kalmıştı. Çehov, tabii ki, sevgili Anton Pavloviç. Üst raftan sekiz cildi indirdi, tozunu aldı, daha doğrusu sert kapaklarını okşadı. *Sevgilim...*

Sayfaları yavaşça cilt cilt karıştırıp içlerine gömülüyordu, saatler tuhaf bir Çehov hafifliği içinde geçiyordu. İyileştirici ve baş döndürücü bir okuma, sanki kooperatifin arka bahçesindeki üç vişne ağacı odasına nakledilmişti, parke çatırdıyordu, pembe çiçekler ise sayfaların arasına dökülüyordu. Ama Rozaliya Osipovna bir türlü ortaya çıkmak istemiyordu. Oda, pazar günü taşra tren istasyonu gibi vızır vızır kaynıyordu, türlü türlü Maşa'lar, Olga'lar, Dyunaşa'lar, Soneçka'lar, Ana Sergeyevna'lar ve Vera Yosifovna'lar gelip geçiyordu, ama Rozaliya Osipovna'dan tek bir iz bile yoktu. Şafak vakti umutsuzluk onu tümüyle ele geçirdi, ciltleri iki kapağından tıpkı kanatlarından keklik tutar gibi kavrayıp silkeliyordu, sanki bu garip hanımefendinin –ya da en azından ismine ait bir taçyaprağının– bir yerlerden tüy gibi süzülmesini bekliyordu. Sonra onları koklamaya karar verdi, sayfaları karıştırıyor ve kokusundan en azından bir iz yakalamak için onları av tazısı gibi içine çekiyordu, ama yine nafile. En sonunda sekizinci ve son cilde umutsuzca uzandı çünkü içinde sadece yorumlar, notlar, mektuplar vardı. Onu gelişigüzel açtı ve gözü isme çakılıp kaldı: Rozaliya Osipovna Aromat! Ankesörlü telefonun üzerindeki, evlendikten sonra birdenbire yaşlanan kadın da, "Ne aptallar! Ne bebekler!" de, her şey, her şey belirdi. Bölümün başlığı "Çehov'un Not Defterlerinden" idi. Daha önce hiç dikkatini çekmemişti. Bu garip Rozaliya Osipovna belki de bu yazılmamış –ve nedense onun elinde tamamlanacak– hikâyelere de sahip olmak isteyen çılgın bir Çehov okuruydu. Bu durumda bu bir siparişti. Ya da ona sadece fikirlerini hediye etmek, onu kendi çukurundan çıkarmak istiyordu. Muhtemelen her ikisi de. Her halükârda, son zamanlarda birinin onun için yaptığı en sevimli şeydi bu. İşaretleriyle, gizemiyle zarif bir işçilik.

Daha aynı dakikada beyaz bir kâğıt aldı ve şunu yazdı:

Sevgili Rozaliya Osipovna,

Size bu satırları yazarken odamda üç vişne ağacı çiçek açmakta, yer pembe çiçeklerle kaplı, dışarıda ise muhteşem bir nisan sabahı başlamak üzere. Kısacası – tüm ayrıntılarıyla bahar, muhtemelen öyle derdi bizim şu ortak... Affedin, kelimeyi bulamıyorum, daha doğrusu onu söylemeye çekiniyorum. Derin bir mahcubiyet içindeyim, Rozaliya Osipovna. Bu arada bana dürüstçe söyleyin – tanışıyor muyuz ve neden bunu benim için yapıyorsunuz – onca şeyden sonra... Aslında ne diyeceğimi bilemiyorum... Aslında... Korkunç, ne çok tekrar... Bana bir işaret verin, bana yazın, bir yerde çay içelim.

Saygılarımla,
N.N.

Kalktı, mektubu bir zarfın içine koydu ve çıktı.

İki gün sonra tam sigara almaya çıkmak üzereyken posta kutusunda pembe bir zarf gördü. Hemen açtı ve merdivenlerden yukarıya koşarken okudu:

Sayın N.N.,

Ben tümüyle mutluyum ve halimden memnunum... Sadece bir işaret vermek istedim. Sizin yazılmamış hikâyeleriniz, tıpkı şu ortak... ona ister "yazar" ister "ilham perisi" diyelim, fark etmez – tıpkı onun hikâyeleri gibi eksik. Siz de anlıyorsunuzdur, benim ortadan kaybolmam gerekiyor, kocamla Yalta'ya gittiğimi farz edin (bahar onun

romatizmasını azdırıyor)... Yeni hikâyeleri bekleyeceğim. Ve bir tavsiye. İçmeyeceğimiz çayı ertelemeyin. Soğuyor.

Saygılarımla,
Rozaliya Osipovna

Yoksa sadece bir isim olarak kalmamak için kendi hikâyesine sahip olmak isteyen defterdeki o hanımefendinin kendisi miydi... "Rozaliya'nın Adı,"[1] diye gülümsedi. Biz sadece ismi koruruz, diye yazmıştı Bolonyalı profesör. Aslında sadece hikâyeyi koruruz. Bir yerde bir kadın yazılmayı bekliyordu. Ve o, onunla birlikte dünyadaki tüm çayları içecekti. Ancak o anda sayfayı çevirdi ve arka tarafında sonradan yazılmış bir not olduğunu fark etti.

Hamiş
Bu arada sigara dükkânında her tür çayın, vişne çayının bile satıldığını fark ettiniz mi. Ve sizi orada her gün bekliyorlar...

Otomatik olarak sigara aradı ama bulamadı. Ne büyük bir aptaldı. Dükkâna doğru koşarken gün kendiliğinden, hafifçe, Çehovvari bir şekilde yerli yerine oturuyordu. Çay içeceklerdi. Sonra yazacaktı.

1. Bir sonraki cümlede Bolonyalı profesör olarak tanıtılan Umberto Eco'nun *Gülün Adı* başlıklı eserine gönderme. –*ç.n.*

FOTOĞRAF

Bir süre önce beni Alman bir gazeteci aradı, "hayatta olan mezarlık yazarları" adlı bir projesi varmış. Proje, her yazarla en sevdiği mezarlıkta yapılacak bir söyleşiyi ve özel bir retro tekniğiyle çekilen fotoğrafını içeriyormuş. Şimdiden John Banville ve Margaret Atwood ile böyle bir sohbet yapmış, Paul Auster mezarlıklardan korktuğu için reddetmiş vesaire. Acayip bir iş ama ben mezarlıklardan hoşlandığım için kabul ettim. O sırada Berlin'deydim ve hemen Schöneberg'de Türk pazarının yakınındaki sevdiğim Berlin mezarlıklarından birini önerdim. Ancak gazeteci benim eski bir öykümde geçen belli bir Bulgar mezarlığını kastediyordu ve onun gerçekten var olup olmadığını sordu. Evet, vardı, ama Bulgaristan'ın güneydoğusunun epey içinde bir köydeydi, bu sohbetin yapıldığı yere yaklaşık 2500 kilometre uzakta. Ve Bulgaristan'a dönüşüme de altı aylık bir zaman mesafesindeydi.

Olsun, beklerim, dedi Alman gazeteci, sizi ağustosta ararım.

Ağustos geldi ve Alman gazeteciden e-posta aldığımda –sohbeti şimdi yapmak uygun olur muymuş– bütün bu olayı kafamdan neredeyse silmiştim. Sadece önümüzdeki üç gün

müsait olduğum için özür diledim; bu kadar kısa bir süre içinde Berlin'den benim de yıllardır ayak basmadığım o köye gelmesinin pek mümkün olmayacağını düşünüyordum. Ama organizasyon söz konusu olduğunda Almanları asla hafife almayın, burada klişe doğru. On beş dakika sonra internet üzerinden biletini almış, Sofya'da bir gecelik otel rezervasyonu yapmış, hatta ertesi sabah erkenden Yambol ekspresi için bilet bile ayırtmıştı.

Bunun üzerine biraz ürkmüştüm çünkü bu adam varlığından bile emin olmadığım bir köy mezarlığı için ta Berlin' den kalkıp bunca yol tepecekti. Oraya son gidişim tam otuz yıl önceydi. Her neyse, Alman gazeteciyi ertesi sabah Yambol tren garında karşıladım. Benden biraz daha gençti, Bulgar treniyle yaptığı yolculuktan büyük bir coşku duyuyordu. Coşkusunun bir kısmı hiç kimsenin onu soymamış olmasından kaynaklanıyordu, arkadaşları böyle bir tehlikeye karşı onu uyarmıştı. İçinde üçayak, reflektör ve banyo malzemeleri olan büyük bir fotoğraf çantası taşıyordu. Arabaya bindik ve köye doğru yola çıktık. Yolda onu mezarlığın tümüyle yabani otlar, bitkiler vs. içinde olma ihtimaline hazırlamaya çalıştım. Fakat Peru ve Arjantin'in yabani mezarlıkları hakkında anlattıkları –oradan geliyordu– beni biraz rahatlattı.

Hedefimize ulaştık. İkindi saatleriydi. Işık yumuşak bir şekilde düşüyordu, fotoğraf için özel bir şarttı bu. Etrafta gerçekten in cin top oynuyordu. Hangisinin daha bakımsız olduğundan –köyün mü yoksa eski mezarlığının mı– emin değilim. Yine de oradaydı, kapatıldığından beri, en az yirmi beş yıldır el sürülmemişti. Bir zamanlar onu ziyaret edenler artık köyün öbür ucundaki yeni mezarlıkta yatıyordu. Buraya uzun zamandır adım atan olmamıştı.

Babam ve Tobias'la –gazetecinin adı buydu– sararmış

yüksek otların arasına daldık. Adımlarımız hışırdıyor, ürkmüş çekirgeleri havaya zıplatıyordu. Kuru otların içinde ayak sesleri ve tarla sineklerinin incecik vızıltısı – işte bunun kaydedilip dinlenmesi lazım. Aynı, tamamen aynı ses, otuz yıl önceki gibi; o zamanlar şimdi artık burada yatan babaannemle birlikte yürürdüm otların arasında. Bazı şeyler değişmiyor. Bizden daha uzun yaşayacak kuru otlar ve sinekler – bu yerlerin ebedi fon müziği. Yürüyorduk ve susuyorduk. Güzel bir mezarlıktı burası, otlar solmuş, anıtlar basit, taştan. Yeni mezarlıkların geç dönem mermer *kitsch*'inden hiçbir iz yok. Gürgen, kayın, dikenler ve kuşburnu çalıları, birkaç yabani armut, iki vişne ve bir elma ağacı. Ölümü katlanılabilir kılan yabani bir meyve bahçesi. Etrafta boş Trakya ovası, dipte bir bayır. Ve mezar taşlarının arasında siyah beyaz fotoğraflar için özel Polaroid'inin üçayağını sürükleyen Alman gazeteci-fotoğrafçı; ardında, geç ağustos güneşi için yuvarlak bir reflektörle beceriksizce dönüp duran babam, bizim rehberimiz; en arkada da elimde banyo solüsyonu için köyden alınmış çinko bir kovayla ben.

Son olarak dokuz yaşındayken babaannemle geldiğim yeri bulmaya çalışıyordum. Onun kendine özgü bir ritüeli vardı. İlk olarak gayet hızlı bir şekilde kayınpederiyle kayınvalidesinin mezarından geçerdi. Annesinin yanında oyalanırdı (babası cephelerde bir yerde kalmıştı). Sonra da küçük Kale'nin yanında –dört yaşındaki kızının mezarı başında– otururdu. Burada uzun uzun oturacağını ve sessizce ağlayacağını bilirdim, ben de mezarlıkta tek başıma dolaşmaya çıkardım. Ağustosun kavurduğu taş haçların karşısında nasıl dikildiğimi hatırladım, boyum onlar kadar, parmaklarımı oyulmuş harflerin üzerinden nasıl geçirdiğimi, dökülüp ellerimin üstünde ince bir toz ve kum bırakan ilk sıcak ve sert kelime-

lerimi nasıl hecelediğimi: ... d o ğ m u ş t u r ... v e f a t e t m i ş t i r. İki rakam ve aralarında bir tire. Tire ne kadar uzunsa insanın o kadar uzun yaşadığını sanırdım.

Nihayet taşı –küçük Kale'nin 1942'den kalma küçük mezarını– buldum. Yanında da babaanneminkini, burada olmak için hep ısrar etmişti, nihayet bir araya gelmişlerdi. Fotoğraf burada çekilecekti. Tobias üçayağı kurdu, ışığı ölçtü, babamı reflektörle birlikte yerleştirdi. Ağır, eski moda fotoğraf makinesini çıkardı, onu uzun uzun ayarladı, sonunda sadece filmlerde gördüğüm siyah örtüyü de üzerine attı. O hazırlanırken ben taşın yanında duruyordum ve bir anda fotoğraf makinesinden bakmak için dayanılmaz bir istek duydum. Ama sadece birkaç saniyeliğine, dedi Tobias, ışığı kaçırmayalım. Başımı örtünün altına soktum, kara kutunun içine baktım ve baş aşağı, hafiften flu şekilde dokuz yaşındaki halimi ve beni elimden tutan babaannemi gördüm. Eteklerinin arkasından küçük Kale başını uzatıyordu, dört yaşında, daha solgun. Arka planda ise tüm köy ahalisinin ordusu... Genç yaşlı tüm vefat edenler, üstlerindeki toprağı silkelemişler, sırıtıyorlar, uğurlandıkları şekilde giyinip kuşanmışlar, fotoğraf için poz veriyorlar, dimdik duruyorlar, biraz tutuklar, baston yutmuş gibi.

Gözlerimi kapatıp açtım, pozlama süresinin gerektirdiği kadar, ve içindeki tüm mezarlıkla birlikte başımı siyah perdenin altından hızla çekip çıkardım. Fotoğrafın hangi tarafında olduğumu unutmadan önce.

FLORALLE KARŞILAŞMA

Bu ücra motel odasını son günleri sükûnet içinde, tüm o kargaşadan uzakta karşılamak için tuttu. Dünya için yapılacak hiçbir şeyin kalmadığını artık resmen açıklamışlardı. Ama onun mütevazı, kişisel kıyameti sekiz yıl önce, kızı ortadan yok olduğunda gelmişti. Henüz on altı yaşındaydı. Polis merkezinde onu hiç dikkate almadılar, bunu zaten beklemiyordu da, bu yüzden onu kendi başına aramaya karar verdi. Ev ve insan olan her tür yeri dolaştı. Yaya geziyordu. Epeydir hiçbir ulaşım aracı çalışmıyordu. Bisiklet ve at yeniden önem kazanmış ve akıl almaz fiyatlara ulaşmıştı. İnsanlar ayaklarının olduğunu hatırlamıştı. Her köşeye göz attı, fotoğraflar taşıyordu, soruşturuyordu; şehirler her yerden akın eden insanlarla tıklım tıklım doluydu. Hiçbir şey bulamadı. Artık neye umut bağlayacağını bilmiyordu.

Etrafta dolaşıp günbatımının son dakikalarını yakalamak için dışarıya çıktı; bu onun zamanıydı. Epeyce yürüdü. Böyle bir ıssızlığa ihtiyacı vardı. Giysilerine yapışan diken ve sarmaşıklarla kaplı terk edilmiş patikalarda yürüyordu, etrafında kuşburnu çalıları kanıyordu, kocaman parlak renkli mantarlar itişiyor, birbirinin üzerine abanıyordu. Ahir zamanın bereketi, diye düşündü.

O anda kadını gördü. İnanılmaz derecede zayıf ve tükenmişti, sadece uzun boylu değil upuzundu, çevredeki tek tepenin üzerinde duruyordu. Bedeninin duruşunda bir gariplik vardı. Güneş yönünde eğilmiş, kendini tümüyle son ışınlara teslim etmiş, onları içine çekiyormuş gibiydi. Ona şeffaf göründü. Gerçekten de günbatımını onun içinden görebiliyordu. Işık, incecik, zarif bir filtreden geçercesine bedeninden engelsizce süzülüyordu. Güneş ufukta görünür olmaktan çıktığı noktaya ulaşmıştı, gökyüzünden inceden bir serinlik esiyor, mavilik koyulaşıyordu. Işığın her değişimiyle kadının bedeni de değişiyordu. Hafif bir titreyiş – rüzgâr olmadan kımıldayan bir akçaağaç yaprağı gibi. Başın neredeyse fark edilmeyen bir eğilişi, boyunda kederli bir kıvrım – her geçen saniyeyle terk edilmekte olan bir insanın duruşu. Ve terk edilenin kederi de aynı hızla büyüyordu, santim santim, saniye saniye. Birdenbire hüzünlenmeye, hüzün havuzunun setlerini açmaya, gözyaşı nehirlerini salıvermeye cesaret edemiyordu sanki, gitmekte olanı kendisi de incitmemek için... Ya da kaçışını hızlandırmamak için.

Güneş ufkun ardına gömülünce, kadın ellerini göğsünün üzerinde yavaşça birleştirdi, sanki kendi kendine sarıldı, titremesi ise gözle görülür şekilde arttı.

Bitkiler tarikatından biri bu, diye düşündü. Sadece adlarını duymuştu. Onlar insanın bitki âleminin doğal bir parçası olduğuna inanıyorlardı. Hareket etme ayrıcalığı bağışlanmış yüce bir bitki. Ama insan nihayetinde bu ilahi yani floral doğasını unutmuştu, dahası bilinçli bir şekilde ona karşı gelmişti. Bu son günlerde herkesin gerçekleşmesini beklediği felaket, türlü türlü vaiz ve öğretinin çoğalmasına neden olmuştu. Floraller –kendilerini böyle adlandırıyorlardı– ayrı bir gruptu, doğaya karşı işlenen büyük günahın çilekeşleri.

İnsan bir bitkidir, diye iddia ediyorlardı, ve sadece güneş ve suyla hayatta kalabilir. Bazılarının toprakla beslendiğini duymuştu. İçinde gerekli tüm elementler ve besin maddeleri varmış. Ama artık toprak da zehirlenmişti. Onları yeni bir şehir efsanesi sanmıştı, oysa tam da şehir karşıtı varlıklardı. Issız, ulaşılması zor bölgelerde dolaşıyor, yerleşim yerlerine girmiyorlardı. Tüm bunlar bir floralle karşılaşmanın zorluğunu açıklıyordu.

Onlar hakkında başka neler biliyordu? Yavaşlık onların özelliklerinden biri ve vaaz etikleri bir değerdi. Yavaşlık enerji tasarrufu sağlar. Bedenlerinin saydam olduğu ve bazen atan kalbin, akciğer loblarının, içerdeki sıvı akışının görülebildiği konuşuluyordu...

Ayak seslerinin duyulabilmesi için erken eylülün ilk kuru yapraklarının üzerine mümkün olduğunca gürültülü basmaya çalışarak ona doğru yürüdü. Onu korkutmamayı umdu. Son bir yıldır tıraş olmaktan hepten vazgeçmiş ve sakalını kendi haline bırakmıştı. Ahir zamanın evsizi, kendine öyle diyordu. Kadın çok yavaşça döndü ve bir yabancının nezaketiyle hafifçe tebessüm etmeye çalıştı. Hem güzel hem korkutucuydu. Kocaman, yeşil, insandışı gözler. İrislerindeki kılcal damarlar seçilebiliyordu. Zayıf ve uzun bir yüz. Ahir zamanın insan bedenlerinin Giacometti tarzında olacağını hep biliyordu.

Burada biraz kalabilir miyim?

Böylesine yoğun bir sessizlik hiç duymamıştı. Sözlerinin, koyulaşmış alacakaranlığın içinde kendilerine güçlükle yol açabildiğini hissetti. Sanki çevrelerinde iç içe geçmiş halkalar oluşuyordu. Bir zamanlar gölette yassı taşlarla yaptıkları kurbağacıklar gibi. Kadın sadece başıyla onayladı.

Floraller konuşur muydu acaba? Tabii ki, sonuçta olsa

olsa on yıl önce ortaya çıkmışlardı, bu süre içinde dillerini unutmuş olamazlardı. Sözlerinin etrafındaki halkaların yatışmasını ve sessizliğin aralarına geri dönmesini bekledi. Tuhaf bir yerdi burası.

Tuhaf bir yer, dedi, bu kez daha alçak bir sesle.

Ve hava da yoğun, yanıtını verdi kız. Adam onun sesinin ne kadar normal geldiğine şaşırdı. Sanki rüzgârın hareketlendirdiği bir ıhlamur ağacı gibi hışırdayan bir şey ya da kimbilir ne duymayı bekliyordu.

Muhabbet bir anda akmaya başladı, kendini kaptırdı, hatta insanın nihayetinde hayvan ile bitki arasında tam olarak nerede olduğuna dair küçük bir tartışma bile başlattı. Kızın topu çok ustaca iade edişini takdir etti. Kendisi insanın, işlevsel, fizyolojik, içgüdüsel ve davranışsal olarak yine de en yüce bitkidense sıradan bir hayvana daha yakın, yüz kat daha yakın olduğunu savunuyordu. Ginkgo bilobadan çok yağmur solucanına daha yakın, dedi önlerinde süzülen solucanı izleyerek. Onun cevabı, itiraf etmeliydi ki, yıkıcıydı. İçinde şiir ve mantık, fizik ve metafizik sarsılmaz bir şekilde birleşmişti.

Hayvanlar yatay yaşar, dedi, oysa bitkiler ve insanlar dikeydir.

Böyle bir argüman beklemiyordu. Kendini bir zamanlar kızıyla yaptığı bitmek bilmeyen tartışmalarda kızının en bariz ve beklenmedik kanıtı ortaya koyduğu anlardaki gibi hissetti. Tabii ki dikeyiz. Biraz daha kalmayı ve sohbetin devam etmesini istiyordu. Bunca zamandır onu yanlış yönde aradığını düşündü, çocuğunu azıcık da olsa tanısaydı, tıka basa dolu şehirleri dolaşıp durmazdı.

Kızımı arıyorum, dedi. Onu görmüş olabileceğinizi düşündüm. Onun florale benzemediğini, normal göründüğünü söylemek istiyordu ama zamanında sustu. Ve kendisi için bi-

le beklenmedik bir şekilde, sanki bu yardım edebilir, bir ipucu verebilirmiş gibi, ondan söz etmeye başladı. Her şey hakkında sürekli nasıl tartıştıklarını, yemek konusunda ne kadar seçici olduğunu, yamyamlık gibi olduğu için bitki yemeyi reddettiğini anlattı. Bir seferinde masada reenkarnasyon hakkında tartıştıklarını ve bir marulu keserken ona, dikkat et, bu büyük büyükannen olabilir dediğini. Gülmekten neredeyse kendi elini kesecekmiş. Bir de evcil hayvan olarak özellikle bir bitki, bir Benjamin çiçeği aldığını anlattı, hep dünyaya aykırılık olsun diye. Çiçek küçükken onunla gezmeye çıktığını, onunla konuştuğunu, diğerlerinin, köpek ve kedisi olanların ise ona tuhaf tuhaf baktığını anlattı.

Yaprakları ilk defa dökülmeye başladığında, dedi, onları bütün gece gizlice bantla dallara geri yapıştırmıştı.

Yapıştırıcıylaydı, dedi kız sessizce, unla suyu karıştırmıştım...

AHİR ZAMANDAN YÜZLER

Başımızdan birkaç ömür geçti. Ve hiçbirini sonuna kadar götüremedik...

Altgeçit yazısı

Kıyamet ille de ateş ve kükürt, atlılar, boru çalan melekler, küresel çöküş değildir. Bazen dünyanın sonu çok kişisel bir şeydir...

Gaustin, *Son Notlar*

Burada duruyorum, çalıyorum ve bakıyorum. Akordeon mazeretlerin en iyisi. Hiç kimse sokak müzisyenlerinin gözlerinin içine bakmaz. Ama ben gelip geçenleri istediğim kadar süzebilirim. Onlara bakıyorum ve insan yüzünün değişip değişmediğini düşünüyorum. Ahir zaman insanlarının yüzleri nasıl olacak acaba? Şimdi buradan geçenler onlar mı, yoksa başkalarını mı beklemeliyim? Onları tanıyacak mıyım? Bir işaret verilecek mi? Sesleri acaba daha farklı mı olacak? Sadece ayrı ayrı replikler duyuyorum. Yanımdan geçerken attıkları adımlarına göre. Onlara hikâyeler uyduruyorum. Herkesin orada kendini tanıtacağı bir hikâyesi olmalı, böyle biliyorum. Çünkü son zamanlarda tuhaf şeyler olmaya başladı, aşk soğuyor, tuz tuzsuzlaşıyor... Ama ben kimim ki zamanın gelip gelmediğini söyleyeyim. Ben sadece bir akor-

deoncuyum. Borazancılar başka. Onlar borularını bir altgeçitte çalmaya başladığında kalkacağım, akordeonumu usulca ilikleyeceğim, şapkamı takıp herkesin peşinden yola koyulacağım. Oraya, hikâyelerin anlatılacağı yere. Ve ilk ben başlayacağım.

Akordeoncu

İlk cinayetimi dokuz yaşındayken işledim. Önceden tasarlanmış soğukkanlı bir cinayetti. Suç ortağım da vardı, komşuların torunu Tihomira. Sağır dilsiz biri, büyükannesiyle yaşıyordu. İdeal suç ortağı, asla ötmezdi.

Cinayeti salı günü öğleden sonra saat üç gibi işledik. En ölü zaman. Ebeveynler iştedir, yaşlılar ise gırtlağı kesilmiş gibi uyur. Bizim oralarda öyle denir, gırtlağı kesilmiş gibi uyur, bunun anlattığım cinayetle bir ilgisi yok. Ya da kimbilir, belki de vardır.

Akordeonu aldım, görünmemesi için eski bir montla örttüm ve avlunun arka tarafına, barakaların ötesine, bir incir ağacının dibine götürdüm. Sonra büyük mutfak bıçağı –suç aleti– için geri gittim. Döndüğümde Tihomira beni incir ağacının yanında bekliyordu. Cesedi gömmek için önceden çukur kazmıştık.

Bu akordeondan neden bu kadar nefret ediyordum?

Çünkü ondan utanıyordum. Çünkü piyano çalmak istiyordum, rüyamda piyano görüyordum, çünkü âşık olduğum kızda bir tane vardı, galiba kasabadaki tek piyanoydu. Bizim o kadar paramız yoktu, babam da doğum günüm için bana akordeon hediye etmişti. Weltmeister. En iyisi. Ama ben akordeon istememiştim... Sonradan onun parasını bir yıl boyunca biriktirdiğini öğrendim.

Utanıyordum, akordeonu düğünlerde çingeneler çalardı, oysa piyanoyu...

Akordeonda "Kırmızı şarap içtim dün geceee..." çalıyorlardı, piyano ise "Für Elise" için, "Ayışığı Sonatı" içindi...

Ama o da piyano gibi yahu, aynısı, derdi babam, al sana tuşları burada, sadece daha küçük ve taşınabilir.

Aynı şey olmadığını biliyordum. Akordeon fukaranın piyanosudur. İstediğin şeye sahip olamazsan, daima neredeyse aynısı olan bir şey bulunur. Sırtımda akordeonla sokaklardan geçtiğimi ve kızların benimle dalga geçtiğini hayal ederdim: Düğünde mi yoksa vaftizde mi çalacaksın?

Bıçağı koynumdan çıkardım, montu akordeonun üstünden attım ve o anda ne yaptığımın farkına vardım ama vazgeçmek için çok geçti, üstelik Tihomira da bana bakıyordu. Akordeonlar aslında güzeldir, kırmızı, sedefli, ejderha gibi pulludur, sonra tuşların beyazı ve siyahı – ilginç bir hayvana, her halükârda canlı ve nefes alan bir şeye benziyordu. Onu sonuna kadar gerdim, onunla birlikte nefesimi tuttum ve bıçağı göğsüne sapladım. Ânında geriye çekildiğimi hatırlıyorum, sanki zıplamasını, üzerime kan sıçratmasını bekliyordum. Babaannem tavukların başlarını kesince tavuklar öyle zıplardı. Ama kan yoktu, müzik yoktu, sadece bir hhhhhhhhh...hhhhhh hhhh... Bunu asla unutmayacağım.

Onu apar topar gömdük, ıslak toprak belli olmasın diye üzerine biraz kuru yaprak serptik. Baştan aşağı titriyordum, o akşam hasta oldum, her şeyi itiraf ettim, babam beni dövmedi, azarlamadı, sadece pencerenin önünde sessizce oturup sigara içti. Bana çok şaşkın ve çok yaşlanmış gelmişti.

Kendimi korkunç derecede suçlu hissediyordum. Onun için akordeona yine de bir el atmaya karar verdim. Onu bir ustaya götürdük, usta onu yapıştırdı, dikti. Onu öbür dünya-

dan geri getirdik, dedi.

İşte burada, aradan kaç yıl geçti ama yırtılan yer en sağlam yer oldu.

Beni akşamüzeri dünyanın altgeçitlerinde görebilirsiniz. Benim gibi başka muradına erememiş piyanistlerle birlikte... Rumenler, Bulgarlar, Ukraynalılar...

Aaa, sen de oradan, tren istasyonları için akordeoncu üreten yerden geliyorsun, demişti biri bana. Oradan geliyorum...

Şimdi çekiliyorum ve bir kulak kadar görünmez oluyorum. Altgeçitte dinleyen birinin kulağı.

Yorgunlar

1

O kadar yorgunum ki, umarım bundan sonra başka bir hayat yoktur...

Yıllardır bir insana sarılmadım... Bana da kimse... Masaja gidiyorum...

Metroya her zaman altı civarında, en dolu olduğunda biniyorum, tıklım tıklım olmalı, öyle istiyorum. Birine dokunduğunda özür dilemiyorsun. Sana da dokunuyorlar. Etraf insan kokuyor. Geldikleri yerler gibi kokuyorlar – ve nasıl olduğunu bilmiyorum ama gittikleri yerler gibi kokuyorlar. Ev, kadın ve çocuk, televizyon ve gazete, akşam yemeği kokuyorlar. Böyle bir hayatın da var olduğunu bilmek bana yetiyor.

2

Pazarları akşamüzeri, hava kararırken –bu benim için en zor zamandır– onu güçlükle itekliyorum... Buraya, oturma odasının ortasına bir şey yayılmış sanki, inek gibi mi, fok gibi mi desem... Sadece telefondan korkuyor. Bir seferinde, bir ay önce, öyle çalıverdi, yanlış numaraydı... O şey de ânında çekip gitti. Şimdi eski bir tanıdığımdan beni her pazar akşam saat yedide aramasını istiyorum. Ona ödeme yapıyorum, bu bir hizmet nihayetinde. Gündüzleri piyango bileti satıyorum...

Fark Edilmeyen

Kimse beni hiçbir zaman fark etmedi. Anı bırakmam. İz bırakmam. Bir keresinde sınıf buluşmamız vardı, on yıl sonra. Herkes haldır haldır anılar ve hikâyeler anlatıyordu. Onların hiçbirinde yoktum. Kimin nerede oturduğu hakkında tartışmaya başladılar, koca bir şema çizdiler, tek bir yer boş kaldı... en arka sırada, duvarın dibinde. Orada ben oturuyordum. Bana baktılar, "A, evet, olabilir," dediler ama kimse aslında o sınıftan olup olmadığımdan bile tam emin değildi.

Ne zaman bir şey anlatmaya kalkışsam, her seferinde daha ilk cümlenin sonuna gelmeden sözüm kesilir. Beni fark etmeleri için, dünyanın gözünden bir damla yaşın süzülmesi için birini vurmam, birilerini rehin almam ya da merkezdeki otelin tepesinden intihar edeceğimi ilan etmem mi gerekiyor? Kahvemi bile her seferinde iki kez söylüyorum çünkü beni es geçiyorlar.

Bir kadının bana evlilik teklif etmesi, hatta bir çocuk doğurması –sanırım benden– gerçek bir mucizeydi. Bir yıldan

az bir süre sonra istemeden e-postasını açtım ve kendimle ilgili her şeyi öğrendim. En çarpıcı tanım *hollow man* idi, italik yazılmıştı. Alıntı olduğunu anladım, karım çok okur, kendisi filozoftur. Onu sonradan buldum, bir şiir,[1] ve ezberledim.

Orada, e-postada, Platon'un mağarasındaki gölgeler gibi olduğum da yazıyordu, söyledim ya size, karım bayağı iyidir. Başka bir e-postada geceleri yatağın sağ yarısının boş göründüğü, nefes alıp verdiğimin bile duyulmadığı, herhangi bir kokumun olmadığı yazıyordu. Başka neler – başka kadınlara bakmadığım, küfretmediğim, tuvalet çanağının kenarında tek bir damla bile bırakmadığım yazıyordu. Evet, evet, böyle şeyler yazmıştı. Mektuplar kime miydi...

Bu adam artık yok. T.R., elli yedi yaşında, erkek, evde, bilgisayarının karşısında vurulmuş bir edebiyat eleştirmeni.

Ve kimse benden şüphelenmedi. Suçu bir keskin nişancıya yıktılar.

İzlenen

Beni her şey izliyor. Masaya oturuyorum ve tuzluğun bir göz olduğunu biliyorum. Bir böcek gözü, her deliğiyle bana bakıyor. Sirkelik de tek gözüyle, bir kiklop gibi bana bakıyor. Ya ağaçların yaprakları. Ağaçların yaprakları sence neye benziyor, ha? Şekilleri hiç de rastlantısal değil, Tanrı rastlantıya oynamaz, o işaretler verir. Göz. Yaprak göz şekline sahiptir.

Odama kapanıyorum, storları indiriyorum. Oda tümüyle boş, dört beyaz duvar, bir tavan ve bir zemin. Pencereyi söyledim, sıkıca storla kaplı. Ama lanet olsun, o küçücük gözle-

1. T. S. Eliot'ın "The Hollow Men" ("Kof Adamlar") şiirine gönderme. *–ç.n.*

rini hissediyorum. Prizin deliklerinden. Oradan baş uzatıyor. Eğer çok hızlı dönersem, içeriye süzülürken gölgesini görebilirim.

Ya lamba, tavandan sarkan bir göz değil de nedir. Lamba kılığına girmiş, o kadar açık ki, gizlenmeye bile çalışmıyor, yuvasından fırlamış, kablo kılığına girmiş göz sinirinin ucunda asılı duruyor.

İnsanlardan hiç söz etmeyelim bile, her zaman sırtım duvara dönük otururum. Bir gün çıkacağım ve bana üç saniyeden fazla bakan her şey, insan, hayvan veya tuzluk... üç saniyeden fazla... tüm gözleriyle vedalaşacak.

Söylendiği gibi, paranoyak olmam beni takip etmedikleri anlamına gelmez. Kanıtlarım var. Dosyamı okudum, daha sevgiliyken benim hakkımda bilgi taşımış, ihtiyarlar hakkında bile yazmış. Bizimkisi evlilik değil, bir görevmiş.

Sonra en büyük kumpası keşfettim. Televizyon. O gerçek bir casus. Biz onu izlediğimizi düşünüyoruz, ama aslında o bizi izliyor. Dâhiyane bir buluş. En büyük komplo.

Dokuz tane televizyon leşim var...

Ve hâlâ haberlere çıkmadım. Aslında çıkıp çıkmadığımı bilmiyorum çünkü onları tam o sırada vurmayı seviyorum. İlk katlarda olanların işi en kolay, doğrudan nişan alıyorum. Altıya on iki saniye var, işte saat, sinyal, sunucunun yakın planını bekliyorum, yeni saç modeli, tamaaam... Ve bana tam "Altı haberleriyle iyi akşamlar" dediğinde... Güm güm.

Ona haberlerde işe başlamamasını söylemiştim.

Jagger

Bir arkadaşım vardı, Jagger. Bu işi yapıyordu – Mick Jagger' lık. *Stones*'un tüm parçalarını biliyordu, tüm plaklarına sahipti (ki bu o zamanlar, 1970'ler ve 80'ler için kolay değildi), birkaç kez bu yüzden nezarette kalmıştı. Dehşet şekilde Jagger'a benziyordu. Aynı tarihte, 26 Haziran'da doğmayı bile başarmıştı. 90'larda, artık seyahat etmek serbest olduğunda, annesinin evini ipotek ettirip Kanada'daki bir turnede Jagger'ı kovalamaya gitti. Altı ay sonra döndü ve şöyle dedi:

"Adam artık sadece beni taklit ediyor. Bu piç hayatımı çalmış, helal olsun... Ama ona iyi sahip çıkıyor."

Parayı iade edemedi, evini elinden aldılar, annesi kendine bir çatı bulmayı başardı – öldü. O, Jagger, sokakta kaldı ve yine de evsizlerin arasında en havalısı oydu, Beggar's Banquet.[2]

Kum Adam

Kum havuzu kocaman, tüm çocuklar için yer var. Bir ucunda, en uzak olanda duruyorum. Kovam ve küreğim yok. Elimle önümde bir daire yapıyorum, sonra bir çubukla göz, burun, ağız çiziyorum. Bazıları kısa saçlı ve onlar baba, diğerleri, uzun saçlı olanlar – anne. Bazen ağız kenarları yukarıya bakıyor, bu gülümseme anlamına geliyor. Bazen de aşağıya bakıyor, bu da hüzün oluyor. Sonra yüzü düzleştiriyorum. Ve son. Bu artık bir kum havuzu değil, bir mezarlık.

2. The Rolling Stones müzik grubunun albümlerinden birinin adı olan Beggars Banquet'e (Dilencilerin Ziyafeti) gönderme. – *ç.n.*

Hava kararmaya başladığında en korkutucu oluyor. Anneler bile geceden korkuyor. Bir anda acele etmeye başlıyorlar, çocuklarını çağırıyorlar, her yer isimle dolup taşıyor... ve birkaç dakika sonra oyun alanı bomboş kalıyor.

Beni eve götürmüyorlar.

Kum havuzunun tamamında oynayıp onu kumdan anne ve babalarla doldurabilirim. Kum insanların güzel yanı, çok kolay yapılmaları ve çok kaprisli olmamalarıdır. Ayrıca kum insanların gözlerine kum kaçmaz. Bu bir şakaydı. Kum insanlar şakalarımı anlıyor. Eğer ağızlarının kenarlarını yukarıya dönük çizersem.

Artık tümüyle karanlık. İtiraf etmeliyim ki geceler objektif olarak korkunç. "Objektif olarak" ifadesini seviyorum. İki anneyi konuşurken duymuştum: "Bir anne ne demiş, biliyorsun, değil mi: Objektif olarak bakıldığında, benim bebeğim en güzel." İkisi de çok güldü ve birkaç sefer "objektif olarak bakıldığında" diye tekrarlayıp durdular. Ben de birini güldürmek istiyorum. Bu yüzden "objektif" gibi türlü türlü komik kelimeler topluyorum. Ben hiç gülmem. Neden bilmiyorum. Dudaklarımı yukarıya kıvırabiliyorum. Dişlerimi gösterebiliyorum. Ne kadar çok diş gösterirsem gülümsemenin o kadar geniş olacağını biliyorum. Ve kitaplarda "ha-ha-ha" diye yazılan bir ses çıkarmaya çalışıyorum... Her ne kadar ona başka yerlerde "he-he-he" veya "ho-ho-ho" olarak da rastlamış olsam da... Ama bir seferinde beni alıştırma yaparken yakalayan bir arkadaşın, Jagger'ın dediği gibi, yüz kaslarımın spazmının ötesinde bir şey olmuyor. Bu yüz kaslarının spazmı da ne öyle, demişti. Şey, gülmeyi öğrenmek istiyorum da, deyip kıpkırmızı kesilmiştim. Her zaman kızarırım, kızardığımı hissedince de daha çok kızarırım.

Kırk yaşında olduğumu söylüyorlar.

Beni o gün üç yaşındayken kum havuzunda unutmuşlar. Bana Kum Adam diyorlar. Her öğle sonrası buradayım. Budur... hikâye. Onu ne kadar anlatırsam, Jagger'ın dediği gibi, şansım o kadar artıyor. Geometrik dizi şeklinde.

Teşekkürler.

YAŞLI ADAM VE DENİZ

Bu hikâyenin daha en başında, içinde ne denizin ne de beş buçuk metre uzunluğunda bir balığın kesinlikle geçmediğini söylemek zorundayım. Üstelik Hemingway'e de öyle aman aman bir düşkünlüğüm hiç olmadı. Ama bu hikâyeyi onun anlatması hikâyeye yakışırdı, nedenini açıklayamıyorum bile. Tümüyle gerçek, hatta taze olduğunu belirtmek isterim, gerçi tüm hikâye satıcıları, üçkâğıtçı simsarlar bile malları için aynı şeyi iddia eder. Başlıyoruz.

Köydeki evinde tek başına yaşayan bir ihtiyardı ve işte, tam seksen dört gündür, hayatta olduğum sürece bu evi satmayacağım diye inat ediyordu. Yurtdışında yaşayan kızı bir şirket bulmuştu, şirket alıcılar bulmuştu, alıcılar İngilizdi, para iyiydi, ortalıkta başka hevesliler de dolaşıyordu. Ev güzel bir yerdeydi, yüksek bir konumdaydı, dağa bakan bir manzarası ve büyük, havadar bir avlusu vardı. Ne var ki yapının kendisi yükünün altında yavaş yavaş bel veriyordu, sağlam bir çekidüzene ihtiyacı vardı, çatının aktarılması, bazı kirişlerin değiştirilmesi gerekiyordu. İhtiyarın ne bunu tek başına yapacak gücü ne de başkasını çağıracak parası vardı.

Sonbahar geliyordu ve daha ilk yağmurda köşelerin birinden nem sızıp yayılmaya başlamıştı.

Pes etmeyeceğim, diyordu kendi kendine ihtiyar. Bazı şeyleri satarım, nakit para biriktirip ona şöyle bir çekidüzen veririm. İnadının kırılıp kırılmadığını kontrol etmek için günaşırı uğrayan muhtarı geri gönderiyordu. Muhtar birkaç kez İngilizleri de yanında getirdi ama ihtiyar telaşa kapılmadı ve onları nazikçe geri çevirdi. Yabancı birlikler getirmişsin, Petırço (muhtarın adı buydu), ama beni korkutamazsınız. Söyle bu insanlara, kendilerine başka yerde ev arasınlar, burada işleri yok.

Muhtar iyi para teklif ettiklerini söyledi ve ihtiyarın ömründe görmediği bir meblağ telaffuz etti. Onlar yeri beğenmiş, diyordu muhtar, ev umurlarında değil, onu yıkacaklar, zaten kendiliğinden çökecek, iyisi mi al parayı ve seni isterlerken kızının yanına git.

Ev benim değil, onu babam yapmış ve artık ona evi veriyor mu vermiyor mu diye sormanın bir yolu yok, yanıtını veriyordu ihtiyar ve sırtını dönüp avlunun yüksek otlarının arasında kayboluyordu.

Pes etmeyeceğim, diye tekrarlıyordu kendi kendine, İngilizlerin baba evlerini bırakıp yabancılarınkini "işgal etmelerine" akıl erdiremiyordu. Bu evde başka insanlar yaşamış yahu. Hadi hayatta olanları kovarsın, onlara parasını verirsin, canlı insan kolay kandırılır, ama ölüleri oradan nasıl kovacaksın ha, diye merak ediyordu ihtiyar.

Ama yağmurlar giderek sıklaşıyor, nem artık tüm köşeyi ve kuzey duvarını da ele geçiriyordu, para eriyip gidiyordu. Derken, seksen beşinci günde, ihtiyar evi kurtarmak için ev eşyalarından elden çıkarabileceği her şeyi satmaya karar verdi. Bir yerden büyük bir karton parçası buldu, onu kapıya si-

cimle bağladı ve iri harflerle "Satılık", altına ise daha küçük harflerle "televizyon" yazdı.

Eve döndü ve televizyonu kapattı. Onsuzluğa alışmalıyım diye düşündü. Ama hiç kimse televizyonu satın almak istemedi, ne ertesi ne de bir sonraki gün. Pekâlâ, dedi ihtiyar kendi kendine ve odayı gözden geçirdi, başka bir şey daha satmam gerekecek. Gözü masaya takıldı. Tek başına yaşayan biri için gereksiz bir lükstü. Bir kalem aldı ve kartona "ve sağlam ahşap bir masa ile iki sandalye" diye ekledi.

Yine eve döndü ve o andan itibaren masada yemek yemeyi bıraktı. İlan edilmişti artık, buna alışması gerekiyordu. Yatağın üzerine oturuyor, ne varsa aceleyle kucağında atıştırıyordu. Masasız da yapabilirdi. Sonraki günlerde masayı kimse satın almadı. İnsanların masaları zaten vardı. Sonra sıra karyolaya geldi. Yayları çok sağlam, başlığı ve ayak panosu resimli, eski demir bir karyolaydı. İhtiyar böyle bir karyolayı herkesin isteyeceğini geçirdi içinden. Kalemi aldı ve karton parçasına "ve başlığı ile ayak panosu kuğu resimli demir bir karyola" diye ekledi.

Bunu yazdıktan sonra odaya girdiğinde karyola onun için artık yoktu, masa, iki sandalye ve televizyon da öyle. Alışırım, dedi ihtiyar, zaten serçe kadar uyuyorum. Şilteyi yere indirdi, kürküne sarındı ve gözleri faltaşı gibi açık, bütün akşam öylece yattı. Kuğulu karyolayı kimse almadı.

Pekâlâ, dedi ihtiyar, televizyon istemiyorsunuz, masa istemiyorsunuz, karyola istemiyorsunuz... Ne istiyorsunuz... Ve büfeden ayrılmaya karar verdi. Büfe bu evdeki en değerli şeydi, masif ceviz ağacından, oymalı, sağdıçlarının düğün hediyesi, sol alt köşesinde "Anı olarak, 1937" yazıyordu. İhtiyar içinden yıllardır biriktirilen şeyleri çıkardı: güvelerin delik deşik ettiği havlular ve elbiseler, tabaklar ve kaşıklar.

Onları köşelerin birine dizdi. Son olarak bir kat kıyafet çıkardı – son üst baş olarak peşinen hazırlanmış yeni bir gömlek ve hırka, buralarda böyle yapıyorlardı. Dışarıya çıktı, mendiline uzun uzun sümkürdü, sadece sarsılan omuzları ağladığını ele veriyordu. Sonra kalemi alıp kartona "ve ceviz büfemiz, Tanrı beni affetsin" diye ekledi.

Ceviz büfeyi kimse istemedi. Birkaç gün sonra ihtiyar ümitsizlik içinde son bir deneme yapmaya karar verdi. Başka seçeneği yoktu, sunacak başka bir şeyi kalmamıştı. Sobayı küllerinden iyice temizledi, üstündeki plakayı ve boruları bronz boyayla güzelce geçti, kalemi aldı, dışarıya çıktı ve karton parçasının iyice azalmış olan boş alanına "ve bir soba ile iki küp odun" yazdı.

Biraz düşündü ve en alta, epeyce eğri büğrü bir elyazısıyla şunu ekledi: "Başka bir şeyim yok."

Sobayı bir daha yakmadı. Yere oturup kucağında yemek yiyordu, televizyonu açmıyordu, büfeye doğru bakmıyordu, akşamları yerde yatıyordu, sabahları ise yaşlı bedenini hareket ettirmek giderek zorlaşıyordu. Bir gün dışarı çıktı, kartona bir şeyler daha karaladı ve içeri döndü.

Kış soğuk geçti, aralıkta ev alıcıları birden azaldı, İngilizler kendi kalelerine geri döndü, muhtar kasabaya oğlunun yanına taşındı, çakallar ise ıssız avlulara yerleşti. Aziz Nikola Günü civarında ilk kar yağdı ve ufak kapının dibine düşen karton parçasının üzerini yavaş yavaş örtüp kapladı.

Satılık:
televizyon
ve sağlam ahşap bir masa ile iki sandalye,
ve başlığı ile ayak panosu kuğu resimli demir bir karyola,

ve ceviz büfemiz, Tanrı beni affetsin,
ve bir soba ile iki küp odun,
başka bir şeyim yok.
A.T. 1913-1996

SIX DEGREES OF SEPARATION[1]

"Ama seni buldum, ha? Hadi şerefe... Bunca zaman nereye kaybolduğunu söylemedin gitti. On yıl oldu yahu, hergele..."

"E, bilirsin işte, biraz gezdim, iş güç, oraya buraya."

"Bilirim, bilirim..."

"Ama iyi ki aradın, bak yedik içtik... Fakat şimdi gitmem lazım."

"A, hayır, hayır... Nereye yetişeceksin... Benim misafirimsin. Eskiden olduğu gibi. İlk tıraşımızı hatırlıyor musun, bu odada. Dedemin eski usturasıyla."

"Bildiğin katliamdı."

"İlk sakallar, ilk kan, on yedi yaşında mıydık?.. Jiletler ana kuzuları içindi, bizse ustura kullanmıştık."

"İyi ki o zaman bileklerimizi kesip kan kardeşi olmayı kabul etmedim."

"Ben hazırdım ama sen yan çizdin."

"Ya, bir tek kendimizi doğramak kalmıştı."

"Biliyor musun, onu hâlâ saklıyorum."

1. *İng.* Altı Derece Uzaklık. – *ç.n.*

"Neyi?"

"Usturayı, ne olacak. Bak ne diyeceğim, gel de seni yine bir tıraş edeyim. O zamanki gibi. Zaten kırk yıldır epey sakallanmışsın."

"Şaka mı yapıyorsun, şimdi beni nasıl tıraş edeceksin..."

"Sadece on dakika sürer... Eski günlerin hatırı için. Nihayetinde bu ritüeli birbirimize borçluyuz. Bunca yıl görüşmemişiz. Daha yakın bir arkadaşın oldu mu hiç, ha?"

"Olmadı."

"Sadece uyumaya gittiğimizde ayrılırdık."

"Öyleydi... Hadi şerefe."

"İşte, üstüne havlu da koyacağım."

"Ama dur, dur..."

"Rahat ol, benim misafirimsin, seni görecek kimse yok. Ne o, korkuyor musun?"

"Hayır, neden korkayım? Keskin nişancıyı, seri televizyon katilini duydun mu?"

"Duydum, kafayı sıyırmış biri."

"Galiba dünyanın sonu gerçekten geliyor, insan dışarı çıkmaya korkar oldu."

"Saçmalık, dünyanın sonuymuş. Hep böyleydi zaten. Hadi, havluyu bağlıyorum."

"Vazgeçmedin mi..."

"Ceketini ver, kirletmeyelim. Şöyle... Tamam."

"İşte bunu hiç hayal etmemiştim..."

"Öyle dur da sabun köpürteyim. Seni bulduğuma ne kadar sevindiğimi bir bilsen. Altı insan üzerinden dünyadaki herkese ulaşabileceğine dair şu teoriyi duydun mu? Ortalama, istatistiksel olarak tabii. Bu ilk olarak bir Macarın kafasına dank etmiş, daha savaştan önce."

"Ah bu Macarların kafalarına da ne çok şeyler dank edi-

yor. Sadece Rubik Küpü'nü icat etmeleri bile yeterdi."

"Doğru, hatırlıyor musun, neydi o, çevir babam çevir... Bir de orijinal, Macar yapımı olanını bulmak nasıl bir eziyetti. Bizde iki tane vardı ama Bulgar malı, birini çevirmekten darmaduman ediyorduk, diğerine ise el sürülemiyordu, televizyonun üstünde duruyordu, naylonunda... Sigara kutularından –kapaklı BT'lerden– yapılmış bir robotun yanında."

"Bizim de vardı öyle bir robotumuz ama kırmızı Boro' dandı."

"Sen hep züppe takılmışsındır. Hop, azıcık kulağının arkasına bulaştırdım."

"Ama en iyi sigara Slıntse idi, kapaklı olanlar."

"Ben Styuardesa ile başlamıştım. Teyzem o zamanlarda bizde kalıyordu, sekiz yaşındaydım, o lisede olmalı. Styuardesa içiyordu ve erkek kardeşimle onu ele vermememiz için bir fırt çekmemize izin veriyordu. Denediğim en berbat sigaralar."

"Ne pis biriymiş."

"Kim?"

"Teyzen."

"Yok ya, süperdi. Ama teyzeme nasıl geldik?"

"Bilmiyorum, sen bir şey başlattın, Macarlar hakkında. Ama tıraş et ki köpük kurumasın."

"Ha, şu altı derece meselesi, bu dünyada herkes herkese altı insan üzerinden ulaşabiliyormuş, yaklaşık olarak. Bak şimdi. Bu sensin, şu da, tuzluğu uzat, İngiltere kraliçesi. Aranızda en fazla altı insanlık bir mesafe var. Tanıdıklarından birinin züppe bir tanıdığı var, onun VIP bir tanıdığı var, onun daha da VIP bir tanıdığı... ve derken o tanıdığının tanıdığının tanıdığı... bir keresinde İngiltere kraliçesiyle çay içmiştir. Ha?"

"Hm, şehirden Londra'da epey yükselen bir çocuk tanıyorum."

"E, benim radikal versiyonuma göreyse bu mantıkla dünyada herkes herkesle yatmıştır."

"Hadi ama, ben kraliçeyle yatmadım."

"Kimbilir... Ağı takip et sadece. Tabii aynı mantıkla herkesin karımla yattığının da farkındayım."

"Şey, hayır, sadece yatmış olabilir."

"Aaa, yatmış olabilir... Herkes karımla yatmış olabilir, öyle mi... Sen bile... Kımıldama."

"Yok yahu... Bu sadece bir teori değil mi?"

"Amma korktun. Hadi bir kontrol edelim. Nada'yı hatırlıyor musun?"

"Hatırlamaz olur muyum, yedi yıl birlikteydiniz ya, hani..."

"Demek ki onunla yatmışsın."

"Hayır, hayır, bir dakika..."

"Sakin ol, bana o söyledi. Villadayken olmuş, hastaneden ihtiyarı acilen yatırdıklarını söylemek için aradıklarında, benim de istasyona koşmak zorunda kaldığım akşam."

"Bak..."

"Ağı bozma! Bir de öyle kıpırdama çünkü... Demek sen benimle yatan Nada ile yatmışsın. Hah, işte bak, teorinin daha ikinci düzeyde çalıştığı ortaya çıkacak. Benim yatağımdan geçmişsin, pislik. Lanet olsun, benimle yatmışsın... Sonra da ben karımla yattım. Sana söyleyeyim, çünkü bu aptal neden Nada'yı terk edip karşısına çıkan ilk silik kadınla birdenbire evlendi diye merak ettiğini biliyorum. O akşam yüzünden... En uysal ve en budala kadına evlenme teklif ettim, onun aklının ucundan dahi geçmezdi... Tam bir aptalım..."

"Böyle konuşman doğru de..."

"Sus! Benimle yattığın noktaya gelmiştik, ben de, haliyle o uysal karımla, yani sen... Bunu ikinci kez nasıl yapabildin? Nasıl yapabildin... Onca yıl... Bana söyleyebilirdin... Nada bana o zaman söyledi, o yapabildi, ama sen kaytardın, yok oldun, sırra kadem bastın..."

"Dur be adam, dikkat et ..."

"Nada'nın nasıl öldüğünü biliyor musun?"

"Mmmm..."

"Bugünün hangi tarih olduğunu biliyor musun?"

"Yirmi bilmem kaç ekim."

"Yirmi yedi, piç herif. Bugün on yıl oluyor, şey olalı... Hiç değilse yattığın kadınların ölüm tarihlerini hatırla. Kıpırdama da kulağını kesmeyeyim... Dünyanın sonu gelecekmiş... Gelsin yahu. Çok umurumdaydı böyle bir dünya. Yok son günlermiş... E, son günlerse domuz gibi mi yaşayalım? Tıraş olmayı bırakalım mı? Arkadaşlarımızı terk mi edelim? Karılarını mı becerelim? Başını eğ biraz. Her şey mubahmış artık, çünkü son günlermiş... Ya değilse? Ya yarın yine yaşamak gerekirse...

Hadi tamamsın."

VE HER ŞEY AYA BÜRÜNDÜ

Kastor P. ölmeye gidiyordu. Yetmiş dokuz yıl üç ay yaşamıştı ve devam etmekte bir anlam göremiyordu. Kararında ne gereksiz bir trajedi ne de kendine bir acıma vardı. Dedesi yetmiş dokuz yaşında ölmüştü, babası da bu dünyadan seksenini doldurmadan gitmişti, Kastor bunu saygın ve genetik modellemenin hilelerine başvurmadan, doğal biçimde tayin edilmiş bir yaş olarak görüyordu.

Sadece bazı formaliteleri halletmesi gerekiyordu. Ölüm insanı düzenli olmaya zorluyor, diye düşünüyordu, Hayat Yolunu Sonlandırma Kurumu'nun "Son Dilekler" isimli Merkez Ofisi'ne doğru yürürken. Kulağa "Son siparişler lütfen" gibi geliyordu. Bir zamanlar insanlar öylece ölüyordu, diye düşündü bir parça hüzünle. Şimdi ölüm bile prosedüre bağlanmıştı. Dünya'da kendisine tanınmış daha kırk beş yılı vardı. Ona yüz yirmi beş yaşına kadar yaşamayı garanti eden geçerli sigortası vardı. Her ne kadar gayriresmi olarak VIP şahıslar ve zengin uzay rantçılarının üç yüz ve üzerinde yıl "satın aldığı" konuşulsa da, resmi üst sınır buydu. Kendisi için belirlenen hayatın geri kalan kısmından vazgeçme hakkına sahipti, sadece şahsen bir başvuru yapması, onu birkaç

ay sonra tekrar onaylaması ve kesin tarihi belirlemesi gerekiyordu.

İlk başvuruyu yaptığı günden bu yana tam üç ay geçmişti. Kurum'dan talep ettiği tek şey, oğluna bir bilgilendirme telgrafının gönderilmesiydi. "Evren'de başka yakınınız var mı? Onlara da mesaj gönderebiliriz. Sigortanız her şeyi kapsıyor." "Başka yakınım yok... Evren'de," yanıtını verdi. Dil tehlikeli bir şeydir. Artık herkes bu evrensel ölçekte konuşuyordu. Kendini kötü hissetmişti. Dünya'nın sınırları içinde kimsesiz olmak bir şeydi, tüm Evren'de yapayalnız olmaksa bambaşka bir şey.

Mesajı kendi sesiyle kaydetmesi gerekiyordu. Bir dakikadan kısa sürdü. Söyleyeceği sözleri önceden düşünmüş, hatta ses tonunu bile ayarlamıştı. Yine de sonunda sesi onu ele verircesine inceldi. "Zamanın geldiğine karar verdim, gel vedalaşalım." Fazla lafa gerek yoktu. Kurumdaki kız bilgileri doldurmasına yardım etti. Alıcının konumu, yeni iletişim araçları için bile fazlasıyla uzaktı, Kastor P.'nin sayı dizgisini bir türlü aklında tutamadığı bir gezegenin etrafındaki bir alt yörüngedeydi. Ta ebesinin köründe, dedi, genç kız için artık anlaşılmaz olan geçen yüzyılın argosuyla. Kız nazikçe gülümsedi ve en hızlı haberin alıcıya iki hafta sonra ulaştığını söyledi. Bir zamanlar babamın mektupları daha hızlı gelirdi, diye gülümsedi, yaklaşık bir haftada.

Aslında her şeyi önceden hesaplamıştı. Telgrafın oğluna ulaşması için iki hafta, oğlunun ihtiyarın tümüyle kafayı yemesinden dolayı öfkelenip köpürdüğü bir hafta. Öfkesinin yatışıp tereddüt etmeye başladığı bir hafta daha. Sonra beşinci, karar haftası. Acil izin talep etmek ve oradaki işlerini düzene koymak için iki hafta daha, en sonunda da Dünya'ya bir küsur aylık bir yolculuk.

Ama üç ay artık geçmişti, oğlundan ise hiçbir haber yoktu. Son birkaç gündür kontrol etmek için her gün Kurum'a gidiyordu, ama sevimli memure, bir genç kızınkini andıran sivri omuzlarını hep aynı empatiyle silkeleyip duruyordu.

Bugün Kastor P.'nin son günüydü. Bu şehrin sokakları için birkaç saati daha vardı. Takvime göre bahar olmalıydı. Gerçekten de kestaneler kremalı pastalar gibi süslenmişti. Akasyaların beyaz salkımları rüzgârda sallanıyordu. Sokak yeşile boğulmuştu ama yine de hiçbir şey eski baharlardaki gibi değildi. Etraftaki gösterişli çiçeklerden hiç koku yayılmıyordu. Kastor P. bir zamanki kokuları hatırlıyordu ve artık kokusuz bir dünyada doğmuş olan oğluna akasya kokusunu tarif etmeye yönelik bütün o başarısız teşebbüslerini hatırladı. Bir kokuyu başka bir kokuyla kıyaslamadan tarif etmek mümkün değildi. Evet, akasya leylak gibidir, ama ondan daha narin kokar. Ancak leylaklar da artık kokmuyordu.

Ve arılar da çiçeklere hücum etmiyordu. Uzun zamandır biyolojik arı yoktu. Kırk yıl önce gizemli bir şekilde yok olmaya başlamışlardı. Bazıları cep telefonu dalgalarının arıların kendi iletişim sinyallerini karıştırdığını iddia ediyordu, bazıları da bunun yeni, saldırgan bir virüs olduğunu söylüyordu. Arıların yok oluşu, işlerin iyiye gitmediğinin yeni bir işaretiydi. Teknoloji giderek daha hızlı gelişiyordu, ancak kendisinin yarattığı tahribatı bir yere kadar yamamayı başarıyordu sadece. Her yerde yapay tozlaşma ve sıradan sinekleri genetik olarak arıya dönüştürme girişimleri tam bir fiyaskoya doğru gidiyordu ve zincirde yeni çatlaklar açıyordu.

Kastor P. tüm hayatı boyunca akıldışı projelere karşı mücadele etmeye çalışmıştı. Epey genç yaşta, yüzyılın başında, o dönemin en büyük Avrupa teleskobunda işe başlamıştı – çapı 42 metreydi. Hatta 2007 yılında evrenin en küçük kara

deliğini keşfetmişti. Sansasyonel başlıklarla dolu gazete kupürlerini yakın zamana kadar saklamıştı. En küçük kara deliği keşfetmek için en büyük teleskobu kullanmakta belli bir ironi vardı. Sonradan bu iş ona fazla sakin ve yavaş gelmeye başladı. Radikal bir yeşil biliminsanları grubuna katıldı. Organik yakıtların bir çözüm olmadığını göstermeye çalıştılar. Arıların yok oluşunun biyosenozda bir kıyamete yol açacağının ilk uyarısını onlar yaptı. Ama uyarılarını hiç kimse dikkate almıyordu.

Silikon bir akasya ağacının gölgesine oturdu. Etraftaki her şey, hayatını dolduran başarısızlıklar silsilesini doğruluyordu. Dünya onun istediği şeylere tam ters bir yönde gelişiyordu. Yukarıya baktı, gökyüzü bile estetik ameliyat sonrası beceriksizce dikilmiş gibi görünüyordu. Kocaman sarı lekeler, stratosfere kükürt parçacıkları püskürterek ozon deliklerini yamamaya yönelik başarısız girişimlerin sonucuydu. Bu, kaybettiği son savaştı; son karşı koyma çabası, bu tür müdahalelerden sonra ozon tabakasının daha da inceleceğini kanıtlamıştı. Şimdi haklı olduğunu biliyordu ve bu onu daha karamsar hale sokuyordu.

Zamanı gelmişti. Dünya'da geçireceği üç saati kalmıştı. Yine de iki veda mektubu yazmak istiyordu. Yıllardır kimse kâğıda yazmıyordu. Neyse ki boş bir defter ve bir kurşunkalem parçası ayırmıştı. Bu işi, daha ziyade ritüeli, bilerek son âna bırakmıştı. Hep oğlunun bir yerlerden çıkıp geleceğini umut etmişti.

Önce babasına yazacağı mektubu kaleme almaya karar verdi. Ona elli yıl gecikmeli bir veda borcu vardı. Hitap konusunda tereddüt etti, sonunda sadece bir "Baba" koydu. Sert kurşunun kâğıt üzerindeki sürtünme sesi hoşuna gitti. Ve kelimeler hiç beklenmedik bir şekilde sel gibi akmaya

başladı, sanki hep bir kurşunkalem ve bir parça kâğıt beklemişlerdi. Ona dünyadaki gelişmeleri ve tüm bunları görmeden gittiği için ne kadar mutlu olması gerektiğini anlattı. Babası son gerçek bahçıvanlardandı, ağaçlarıyla konuşmayı severdi. Elmalar ve kirazlar için ses tonu ayrı, armutlar ve cevizler için ayrıydı. Arı kovanlarının yanına sakince, maskesiz girer, onlarla da sohbet ederdi. Şimdi olup bitenler onun kişisel kıyameti olurdu. "Baba," diye yazdı Kastor P., "bahçeyi koruyamadım, arılar yok, ama dipteki yaşlı ceviz ağacı hâlâ ayakta." En sonunda, gitmeye karar verdiğini söyledi – doğru kelimeyi uzun uzun aramıştı. "Her şey yolunda, merak etme, oğlum da eve döndü," diye yazdı, "son saatine yetişemeyen benim gibi değil o. Beni bağışla, Kastor'un. Not: Eğer öbür dünyayı hâlâ mahvetmedilerse orada görüşür ve doya doya sohbet ederiz." İçi hafifledi, babasıyla hayattayken hiç bu kadar uzun konuşmadığını fark etti.

Oğluna yazdığı mektup daha zor başladı. Birkaç kez baştan aldı, kâğıdı yırtıyor ve tekrar başlıyordu. İçinde en ufak bir kırgınlık, en ufak bir hüzün olsun istemiyordu. Sonunda kendisi için bile beklenmedik bir şekilde aniden yazmaya başladı. "Elimi attığım her işte başarısız olduğum için, son yıllarımda fraktallar ve kaos teorisiyle uğraşmaya başladım. Bulutları ve ırmakları, ağaçları ve eğreltiotlarını gözlemledim, hayatta kalabildikleri ölçüde. Doğanın bu geometrisi aracılığıyla burada, Dünya'da ayakta kalan azıcık şeyin hangi yönde gelişeceğini görmek istiyordum. Senden farklı olarak ne Uzay'a, ne yerleşime açılmasına hiçbir zaman tam olarak güvenmediğimi biliyorsun. Üzerime oradan bir esinti geliyor, içimi karartıyor, üşütüyor. Ama artık burada da öyle. Dedemin ve babamın bahçede yetiştirdiği, şimdi benim betimlemeye çalıştığım şeyler artık yok. Benim doğa geomet-

rim de doğanın kendisi olmadan anlamsız. Bu seni kızdıracaktır ama Uzay konusunda hâlâ biraz acele ettiğimizi düşünüyorum. Tam olarak hazır değildik. Çok eskiden, bedeviler çölleri yavaş yavaş aşarken sıkça mola verirlermiş, sadece develerin dinlenmesi için değil, ruhlarına da kendilerine yetişme zamanı tanımak için. Çünkü ruhun hızı farklıdır. Bir hayal et, kervanı kaçırmış, kaybolmuş ve geride kalmış kaç ruh şimdi uzay çölünde dolaşıp duruyordur; ağlayışlarını duyabiliyorum. Akşam uzanıyorum, birkaç saat sonra üzerinde bulunacağım Ay'a bakıyorum. Uzay'ın hangi maddeden yapıldığını biliyor musun? Yalnızlıktan yapılmıştır. Maddesi budur. Yalnızlık ise etrafındaki tüm boşluğu doldurmaya çalışan uçucu bir maddedir.

"Dedem, senin büyük deden, kendi inşa ettiği evde yaşardı, bahçesinde çalışırdı ve gittiği en uzak yer köyün yanındaki ormandı. Onun yalnızlığı, evi ve bahçesi kadar büyüktü. Babamın yalnızlığı dairesi ve taşındığı şehir kadardı. Dedem babamın şehre 'kaçtığını' söylerdi. Sonra ben şehirden başka ülkeye 'kaçtım', şimdi de sen Uzay'da bir yerlere 'kaçtın'. Akşamları senin yalnızlığının nasıl bir yalnızlık olduğunu düşünüyorum, acaba Evren'in boyutlarına mı sahip, bizimkinden daha mı hafif ve seyrek? Kendi kütlesi ne ve yerçekimi onu nasıl etkiliyor?

"Bir zamanlar yalnızlık daha yoğun ve daha küçüktü, onu ehlileştirebilir, bir kedi gibi okşayabilirdin. Şimdi artık kozmik boyutlarla baş edemiyorum. Başladığım *Yalnızlığın Fraktal Geometrisi*'ni tamamlayamayacağım, onu bir denkleme sığdıramıyorum, kesinliğini belirleyemiyorum... İşte, görüyorsun, yaşlandım, şikâyet etmeye, babama, dedeme dönüşmeye başladım. Ve onların yanına dönme zamanı geldi. Geç kaldığın için kalbine keder düşmesin, benim için yola

çıktığını bilmek bana yeter. Bir de unutmadan: Geldiğinde bu mektupları Kurum'dan alırken, sana onları veren kızın yanından hemen geçip gitme. Onunla biraz sohbet et, benim anıma onu bir şeyler içmeye davet et."

Kastor P. yazılı sayfayı okşadı ve katladı. Evren'deki tüm yakınlarıyla vedalaşmıştı. Mektupları bırakmak için yavaşça Kurum'a doğru yürüdü. Karşısından gelen, akşamın erken saatlerinde dışarı dökülmüş insan selini bir hayli yabancılaşmış halde seyrediyordu. Yolu, artık geri dönüşsüz biçimde yaşlanmaya başlamış birkaç Angelina Jolie ve Brad Pitt'le kesişti. Birilerinin kaprislerini tatmin etmek için ucuza klonlanmış, muhtemelen dublörlerine ait hücrelerin korsan versiyonlarıydı. Ve şimdi, modası çoktan geçmiş bu bedenleri ömür boyu taşımak zorundaydılar.

Allahtan Kurum'daki kız kendisine benziyordu. İçeri girmeden önce Kastor P. dışarıda biraz oyalandı, göz ucuyla onu Ay'daki yeni mezarlığa götürecek olan kendi halindeki kapsülü fark etti.

Veda mektuplarını alırken, kız beklenmedik bir şekilde ona sarıldı, bir saniyeliğine. Bu kesinlikle görevlerinin arasında değildi.

"Bugünlerde gelecek, bilesiniz..."

"Eminim," dedi.

Dışarıda hava tümüyle kararmaya başlamıştı, Kastor P.'nin daha çocukluğundan beri çok iyi tanıdığı o yumuşak fosforlu ışıltı ise giderek ona doğru yaklaşıyordu.

Ve her şey aya büründü.

—

*

Bu hikâyelerin bazılarının kendi hikâyesi var. "Ve Her Şey Aya Büründü" öyküsü Fransız Ulusal Uzay Araştırmaları Merkezi (*CNES*) tarafından tasarlanıp yayımlanmış uzay konulu bir Avrupa antolojisi için yazıldı – *Espace(s): Fictions européennes* (Uzay(lar): Avrupa'dan Öyküler, Paris, 2008). İki yıl sonra aynı öykü ABD'de *Best European Fiction 2010* (Avrupa'dan En İyi Öyküler) antolojisi için seçildi.

"Vişne Çayı" ilk olarak Flambard Press ve New Writing North tarafından yayımlanan *So What Kept You?* (Neydi Seni Geciktiren?) başlıklı Britanya antolojisinde yayımlandı. Bu antoloji için ABD, Birleşik Krallık ve Doğu Avrupa'dan on dört yazar Anton Çehov ve Raymond Carver'ın not defterlerinde yer alan tamamlanmamış parçaları geliştirmeye davet edildi. Kitapta Carver'ın dul eşi yazar Tess Gallagher'ın bir önsözü bulunuyor.

"Bulgaristan Oteli'nin Önünde" Nottingham Tiyatrosu ve Nottingham Festivali tarafından verilen bir göreve yanıt olarak yazıldı: bir şehrin özellikle belirtilmiş bir noktasıyla ilgili bir monoloğun kaleme alınması ve başka bir şehirde benzer bir mekânda dinlenmesi. Hikâye birkaç ay boyunca İngilizce olarak Nottingham Central Hotel'in fuayesinde dinlendi. Metin ilk kez bu kitapta Bulgarca yayımlandı.

Kitapta yer alan öykülerin bir kısmı 2012 yılının sonbahar ve kış aylarında İsviçre Landis & Gyr Kültür Vakfı'nın davetiyle kaldığım bir Kapuçin manastırında yazıldı. Kitap orada tamamlandı.

G.G.

GEORGI GOSPODINOV
VE HER ŞEY AYA BÜRÜNDÜ

"Ufaklık'ın bir babaya öyle ihtiyacı vardı ki... Evlat edinilmek için ileri sayılacak yaştaydı, adeta moruktu (bunu Tsetsa söylemişti), hem bu zor yıllarda kim kendine bir yetim alırdı ki. Ve bir gün öylece, odanın penceresinden boş boş bakarken onu gördü. Avlunun dibindeki büyük kestane ağacını. Aynı gün öğleden sonra derslerin ardından gizlice dışarıya çıktı ve ağacın yanına gitti. Etrafında dolandı, kabuğunu eliyle yokladı, her tarafını inceledi, tarttı biçti. Baba olmak için uygundu, her şeyi yerindeydi, iriydi, kocaman dalları vardı. Sakat Mihal'den çok daha büyüktü. Ve onu asla dövmeyecekti. Seni baba edineceğim, dedi. Bu ifadeyi kendi uydurmuştu. Çocukları evlat ediniyorlarsa, demek babalar da baba edinilebilir. Kestane sessizce kabul etti."

Daha çok romanlarıyla bilinen ve sevilen Bulgar yazar Georgi Gospodinov bu defa öyküleriyle okurların karşısında. Kimileri muzip ve oyunbaz, kimileri hüzünlü ve melankolik ama hepsi de yaratıcı on dokuz öyküden oluşuyor *Ve Her Şey Aya Büründü*. Tıpkı öykülerden birinde tanıştığımız "hikâye avcısı" gibi, Gospodinov da hayatın içinde veya hayal gücünün sınırsız çayırlarında dolaşan öyküleri ustalıkla avlayıp özgün üslubuyla okurlara sunuyor.

Metis Edebiyat | Öyküler
ISBN-13: 978-605-316-465-4

9 786053 164654

Metis Yayınları
www.metiskitap.com